

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA TERÖRİZM VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI
SUÇU

TEZİ YAZAN

Oğuzhan Mete KARABIYIK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatih YURTLU (Pamukkale Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sami DOĞRU

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Korhan MASTI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / NİSAN 2024

ONAY SAYFASI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

2020003019 numaralı öğrencimiz olan **Oğuzhan Mete KARABIYIK** tarafından hazırlanan “**Türk Ceza Hukukunda Terörizm ve Terörizmin Finansmanı Suçu**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği ile Kamu Hukuku** Ana Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Fatih YURTLU
(Pamukkale Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi- Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sami DOĞRU

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi- Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Korhan MASTI

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

22/04/ 2024

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

*Türk Milletinin ve Türk Devletinin ebediyen var olması uğruna hayatını feda eden terör
şehitlerine...*

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım yüksek lisans çalışmamda;

- Çalışmada kullandığım bilgi ve verileri akademik kriterler kapsamında elde ettiğimi,
- Bilgileri ve verileri akademik etik kriterlere uygun olarak arz ettiğimi,
- Çalışmada yararlandığım kaynakların tamamına uygun atıf yaparak dipnotlarda gösterdiğimi,
- Yüksek lisans tezi olarak arz ettiğim bu çalışmanın özgünlüğünü, ifade eder, aksine halde aleyhime doğacak tüm hak kayıplarını kabul ettiğimi bildiririm.

22/04/2024

Oğuzhan Mete KARABIYIK

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmamın hazırlanması aşamasında danışmanlığımı üstlenerek akademik bilgi, birikim ve tecrübesiyle bana daima destek veren ve rehberlik eden sayın hocam Dr. Öğretim Üyesi Fatih YURTLU'ya teşekkürlerimi sunarım. Lisansüstü öğrenimim sürecinde bilgi, birikim ve tecrübeleriyle akademik gelişimime katkı sağlayan bütün hocalarıma teşekkür eder, saygılar sunarım. Her daim bütün varlıklarıyla yanımda olan ve beklentisiz seven annem Sibel ÖZBEY KARABIYIK'a, babam İlyas KARABIYIK'a , biricik kardeşim Zeynep İdil KARABIYIK'a ve abim Aziz Mete KUNDUR'a teşekkür ederim.

Oğuzhan Mete KARABIYIK

ÖZ

TÜRK CEZA HUKUKUNDA TERÖRİZM VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU

Oğuzhan Mete KARABIİK

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatih YURTLU

Nisan 2024, 114 sayfa

Çalışmada, Türk Ceza Hukuku kapsamında terörün finansmanı suçu açıklanmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, suç ve ceza kavramaları tanımlanarak genel olarak suç türleri ve suçun unsurları, terör ve terörizm sözcükleri kavramsal boyutta tanımlanmış, terör ve terörizm türleri, unsurları, nedenleri, amaçları açıklanarak ulusal mevzuatta terör ve terörizme dair düzenlemeler ve terör suçları ifade edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise terörizmin finansmanı, unsurları ve terörizmin finansmanı suçu, ulusal mevzuatta terörün finansmanı, niteliği ve terörizmin finansman kaynakları ele alınmış, suç teorisi bağlamında terörizmin finansmanı suçu irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Suç, Ceza, Terör, Terörizm, Terörün Finansmanı, Terörün Finansmanı Suçu

ABSTRACT

TERRORISM AND THE CRIME OF FINANCING TERRORISM IN TURKISH CRIMINAL LAW

Oğuzhan Mete KARABIYIK

Master's Thesis, Department of Public Law

Advisor: Dr. Fatih YURTLU

April 2024, 114 page

In the study, the crime of financing terrorism is explained within the scope of Turkish Criminal Law. In the first part of the study, the concepts of crime and punishment are defined and the types of crime and the elements of crime are explained in general, the words terror and terrorism are defined conceptually, the types, elements, causes and purposes of terror and terrorism are explained, and regulations and terrorist crimes in national legislation are expressed. In the second part of the study, the financing of terrorism, its elements and the crime of financing terrorism, the financing of terrorism in national legislation, the nature and sources of financing terrorism are discussed, and the crime of financing terrorism is examined in the context of the theory of crime.

Key Words: Crime, Punishment, Terror, Terrorism, Terrorist Financing, Terrorist Financing Crime

ÖNSÖZ

Terör ve terörizm terimleri günümüzde farklı boyutları ile toplumların huzur ve barışını, hukuk nizamını tehdit eden önemli sorunlarından biridir. Bilgi çağının her türlü imkânından faydalanarak kendini geliştiren terör örgütleri modern dünyanın hukuk düzenini ve yaşam biçimini tehdit etmektedir. Toplumların, hukukun üstünlüğünü sağlayıp medeni bir toplum olarak huzur ve barış içinde yaşamlarını devam ettirmeleri, hukuk nizamının ve toplumsal huzurun tehdit unsurlarıyla mücadelede başarılarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu bakımdan terör ve terörizmin unsurları ve kaynaklarıyla bilinmesi, yasal açıdan tanınması önem taşımaktadır.

Türkiye, yarım asırdan fazladır terör olgusu ile yaşamakta ve terörizmle mücadele etmektedir. Bu mücadele sürecinde, maddi kaynakları ve insan kaybı açısından telafisi mümkün olmayan zararlara uğramıştır. Bugün maruz kaldığımız iktisadi ve siyasi sorunların temel etkenlerinden birisi kuşkusuz terör sorunudur. Yıllardır devam eden bu sorun, ülke kaynaklarının toplumun refahını artıracak olan yatırımlar yoluyla üretime dönüştürülmesini engellemiş ve engellemeye devam etmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de terörle mücadelede etkinliğin sağlanması bakımından terörün ve terörün finansmanının siyasal, sosyal ve hukuk boyutunda anlaşılması lazım gelmektedir.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, suç ve ceza terimleri kavramsal boyutta ifade edilerek suç türleri ve suçun unsurları genel olarak açıklanmıştır. Akabinde, terör ve terörizm terimlerine dair tanımlar verilmiş, terör ve terörizm terimleri arasındaki farklılık ifade edilerek terörün unsurları, terörizmin özellikleri, tarihi gelişimi, amaçları, nedenleri, ulusal mevzuattaki düzenlemeler ve terör suçları ana hatları ile açıklanmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise terörizmin finansmanı, terörizmin finansman kaynakları ve suç teorisi kapsamında terörizmin finansmanı suçu irdelenmiştir. Sonuçta terörizmin finansmanı suç fiili konusunda elde edilen bilgiler sunulmuştur.

Nisan 2024

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY SAYFASI	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
EKLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ VE TERÖR KAVRAMLARININ İRDELENMESİ

1.1. Genel Olarak Suç ve Ceza	3
1.2. Suç Türleri	7
1.3. Suçun Unsurları	9
1.3.1. Suçun Kanunilik Unsuru (Tipiklik).....	10
1.3.2. Suçun Maddi (Objektif) Unsurları	12
1.3.3. Suçun Manevi (Sübjektif) Unsurları	15
1.3.4. Suçun Kanuna Aykırılık Unsuru	16
1.4. Genel Olarak Terör ve Terörizm	17
1.5. Terörün Tanımı	19
1.6. Terörün Unsurları	22
1.6.1. İdeoloji.....	22
1.6.2. Örgüt (Teşkilat/Teşekkül)	23
1.6.3. Şiddet.....	24
1.7. Terörizmin Tanımı.....	25
1.8. Terörizmin Özellikleri	28
1.9. Terörizmin Tarihi Gelişimi	30

1.10. Terörün ve Terörizmin Amaçları	34
1.10.1. Siyasi Amaçları	35
1.10.2. İktisadi Amaçları	35
1.10.3. Sosyal ve Kültürel Amaçları	36
1.10.4. Psikolojik Amaçları	37
1.11. Terörün Nedenleri.....	37
1.11.1. Terörün Siyasi Nedenleri.....	38
1.11.2. Terörün Ekonomik Nedenleri.....	39
1.11.3. Terörün Sosyo-Kültürel Nedenleri	40
1.11.4. Terörün Psikolojik Nedenleri	42
1.12. Ulusal Mevzuatta Terör ve Terörizm.....	43
1.13. Terör Suçları	44

İKİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZMİN FİNANSMANI

2.1. Terörizmin Finansmanının Kavramsal Boyutu	47
2.1.1. Kavram Olarak Terörizmin Finansmanı.....	47
2.1.2. Terörün Finansmanının Unsurları	49
2.1.3. Terörizme Finansman Sağlama Suçu	50
2.1.4. Ulusal Mevzuatta Terörün Finansmanı	51
2.1.5. Terörizmin Finansmanının Niteliği	54
2.2. Terörizmin Finansman Kaynakları	55
2.2.1. Terörizmin Yasal Olmayan Finans Kaynakları.....	56
2.2.2. Terörizmin Yasal Görünümlü Finans Kaynakları	60
2.2.3. Diğer Ülkeler Tarafından Sağlanan Kaynaklar	61
2.3. Suç Teorisi Bağlamında Terörizmin Finansmanı Suçu	61
2.3.1. Terörizmin Finansmanı Suçunun Kanunilik (Tipiklik) Unsuru.....	62
2.3.2. Terörizmin Finansmanı Suçunun Maddi Unsurları.....	62
2.3.2.1. Fiil	62
2.3.2.2. Netice	66
2.3.2.3. İlliyet (Nedensellik) Bağı	66
2.3.2.4. Fail	67
2.3.2.5. Suçun Konusu	68

2.3.2.6. Mağdur	68
2.3.2.7. Suçun Nitelikli Unsurları	69
2.3.3. Terörün Finansmanı Suçunun Manevi Unsurları	70
2.3.3.1. Kast	70
2.3.3.2. Taksir	71
2.3.3.3. Neticesi Nedeniyle Ağırlaşmış Suç.....	72
2.3.3.4. Amaç ve Saik (Psikolojik GÜdü)	72
2.3.4. Terörün Finansmanı Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru	73
2.3.5. Kusurluluğu Etkileyen Sebepler.....	74
2.3.6. Terörün Finansmanı Suçunun Özel Görünüş Biçimleri	75
2.3.6.1. Suça Teşebbüs.....	75
2.3.6.2. İştirak (Suç Ortaklığı)	76
2.3.6.3. Suçların Birleşmesi	77
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	80
KAYNAKÇA.....	87
EKLER.....	98

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BMTFÖDS	: Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
e.t.	: Erişim Tarihi
Md.	: Madde
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TERAM	: Terörizm ve Radikalleşme İle Mücadele Araştırma Merkezi
TFÖDUS	: Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme
TFÖHK	: Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
TMKDYDK	: Terörle Mücadele Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

EKLER LİSTESİ

Ek-A. Etik Kurul İzin Talep Formu.....	98
Ek-B. Tez Etik İzin İstek Yazısı.....	100
Ek-C. Tez Etik Kurul İzin Karar Yazısı.....	101

GİRİŞ

Günümüzde terörizm, uluslararası toplumun karşı karşıya olduğu en büyük tehditlerden biridir. Terörizmin yayılması ve etkilerinin artmasıyla birlikte, terör örgütlerinin finansmanı da önemli bir konu haline gelmiştir. Terörün finansmanı, örgütlerin varlıklarını sürdürmeleri ve faaliyetlerini yürütmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Hukukun üstünlüğünün esas olduğu her toplumda, terörle mücadele hukuk sistemi içinde ve hukuk kuralları kapsamında yürütülür. Bu bakımdan terörün finansmanının hukuk düzleminde irdelenmesi terörle mücadelede göz ardı edilemez öneme sahiptir.

Türkiye’de yarım yüzyıldan bu yana etkin bir şekilde toplumsal barış ve huzura, hukuk sistemine musallat olan terör olgusu, milli egemenliğin, demokrasinin, insan haklarının, gelişmenin ve kalkınmanın olumsuz etkenlerinin başında gelmektedir. Bir hukuk devleti olan Türkiye, terörle mücadele sürecinde binlerce insanını teröre kurban vermiş, kaynaklarını yatırım ve üretime dönüştürerek sosyo-ekonomik kalkınmasında kullanamamış bir ülkedir. Terörle mücadelenin ağır maliyeti, sahip olunan kaynakların etkin ve verimli kullanılabilme imkânını ortadan kaldırdığı gibi, bugün içinde yaşadığımız ağır ekonomik şartların da en önemli etkenlerinden biri olmuştur.

Dolayısıyla terörün finansmanı, Türk Ceza Hukukunda önemli bir suç olarak ele alınmakta ve bu suçla mücadele etmek için çeşitli yasal düzenlemeleri (Terörle Mücadele Kanunu, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat) kapsamaktadır. Bu bağlamda terör ve terörün finansmanı suçunun Türk Ceza Hukuku sisteminde irdelenmesi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu bakımdan çalışmada terörün finansmanı suçunun önemine dikkat çekilerek bu suçla mücadelede daha etkin bir yaklaşımın gerekliliğine vurgu yapılacaktır.

Çalışmanın amacı, Türk ceza mevzuatında terörün finansmanı suçunu incelemek ve bu suçun tanımı, unsurları, cezai yaptırımları ve mevcut yasal düzenlemeleri üzerinde durmaktır. Ayrıca, terörün finansmanı suçunun önlenmesi ve etkin bir şekilde mücadele edilmesi için öneriler sunabilmektir.

Genel olarak bilimsel çalışmalarda yöntem; bilgi edinme ve bilgi üretmenin, bu bilgileri sistematik olarak derleyip toplama, doğru düşünme, planlı, mantıklı akıl yürütme ve tutarlı sonuçlar çıkarma yoludur. Hukuk biliminde yöntem ise, akılcı, sorgulanabilir, denetlenebilir ve aynı zamanda adaletli çözümler üretmenin mantıklı yollarını, hukuki akıl yürütmenin teknik araçlarını gösterir.

Hukuk bilimi, konusu kurallardan oluşan normatif bir bilim olup, tanımlayıcı ve deneye dayalı değildir. Tutarlılığı ve haklılığı tartışılabilir olan normlarla ve değer yargularıyla işlem yapar. Kural koyucu, normatif, deneye dayanmayan dogmatik bir çalışma alanıdır. Bu bağlamda ceza hukuku, davranışları değil, davranışları düzenleyen kuralları yani bir kısım davranışların nasıl düzenlenmiş olduklarını incelemektedir.

Çalışmada, irdellemelerimiz tamamen ilgili konulardaki yazılı bilgi ve belgelere dayanmakta olup, çalışma konusu ile ilgili görüşler ve uygulamalar meydana getirdikleri sonuçlar göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir. Alıntılar etik kurallar çerçevesinde gösterilerek konuyla ilgili kitaplar, makaleler, lisansüstü tezler, raporlar ve yasal mevzuat kapsamında değerlendirilecektir. Konunun seyrine uygun olarak suç ve ceza, terör ve terörizm, terör suçu ve terörün finansmanı vb. kavramlar ayrı ayrı ele alınarak tanımlanacak ve çalışmanın kapsamı içinde açıklanacaktır.

İki bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde suç ve ceza kavramı, suç türleri ve suçun unsurları, terör ve terörizmin tanımı, unsurları, özellikleri, gelişim süreci, amaçları, nedenleri, ulusal mevzuattaki durumu ve terör suçları üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde ise, terörizmin finansmanı kavramsal boyutu açıklanarak finans kaynakları belirtilecek ve suç teorisi bağlamında terörün finansmanı suçu irdelenecektir.

Çalışma sonuç ve değerlendirme kısmı ile sonlandırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ VE TERÖR KAVRAMLARININ İRDELENMESİ

Her akademik çalışmada, ana konunun irdelenmesinde anahtar kavram niteliği taşıyan konuya dair kavramların tanımlanması, konunun anlaşılmasına sağlaması bakımından usuldendir. Bu anlayış bağlamında, her ne kadar çalışmamızın ana konusu, terörün finansmanı suçu olsa da çalışmanın teorisinde yer alan kavramların genel olarak tanımlanması konunun izahına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle çalışmanın bu bölümünde; genel manada suç, ceza, suç türleri ve suçun temel unsurları ana hatları ile verilecektir.

1.1. Genel Olarak Suç ve Ceza

Her iki kavramda ceza hukukunun temel terimleri olmakla birlikte, ceza hukuku literatüründe tanımlanmadığı gibi Türk Ceza Kanunu'nda da bu kavramların genel bir tanımı yapılmamış; suç teşkil eden fiillerin ve cezaların ne olduğu ifadesiyle yetinilmiştir. Bu bakımdan sözlük anlamlarından ve sosyolojik tanımından hareketle hukuk dilinde kullanılan tanımlarına ulaşmak mümkündür.

Modern ceza hukuku faili değil, fiili yani hareket ve davranışı esas almaktadır¹. Bu nedenle suç kavramının fail değil fiil esas alınarak açıklanması zaruridir². Bir fiilin suç olması için kanun tarafından cezalandırılması gerekir³. Suç kavramı, hukuk bilimi açısından kanunlara aykırı davranış, kabahat ve suçlar olarak tanımlanmış ise de suç bu tanımlamalardan daha öncesine dayanan, insanların toplu yaşama zorunluluğu ile ortaya çıkan bir terim olup⁴, tanımlama da sadece sözlük anlamı ve hukuki anlamı suç teriminin tam algılanmasında yeterli olmayacağından sosyolojik tanımlamalarda yapılması gerekir. Keza suçun, insanlık tarihiyle yaşıt bir olgu olarak karşımıza çıkması ve toplumsal düzenin sağlanmasında en önemli faktörlerden biri olması sebebiyle, suç kavramının farklı boyutlardan tanımlanması konunun izahı bakımından önem taşımaktadır.

¹Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku**, 18.Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2015, s. 117.

²Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 203-204.

³Sulhi Dönmezer, **Kriminoloji**, 6.Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları Fakülteler Matbaası, İstanbul 1981, s.58.

⁴Reşat D. Tesal, **Ceza Hukuku I Genel Kısım**, İ.İ.T.İ.A Nihat Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, İstanbul 1979, s. 13-14.

Türkçe sözlükte, “törelere ve ahlak kurallarına aykırı davranış, cürüm” olarak ifade edilen suç, sosyolojik bir kavram olarak toplumun genel ahlak ve örf kuralları ile devletin kanunlarla güvence altına aldığı hakları ihlal eden tutum ve sapkın davranışların tümü olarak tanımlanmaktadır. Suç, sosyal hayatın ceza yaptırımını altında yasaklanmış zararlı tezahürleri⁵ olup, günümüz hukuk sistemlerinde yasa belirtilen ve yazılı kurallarla menedilen, çiğnenmesi durumunda yaptırım uygulanacak olan eylemler⁶, toplumsal düzenin devamlılığı için muhafaza edilmesi gereken hukuki değerlerin (hak ve menfaatlerin) ihlali anlamına gelen ve haksızlık içeren insan davranışlarıdır⁷.

Dönmezer’in Émile Durkheim’den zikrettiğine göre, suç bir sosyoloji olayı⁸ olup kolektif şuurun dış dünyada meydana gelen tezahürlerini ihlal etmek, ortak aklın kabul ettiği kurallara aykırı davranmaktır⁹. Kriminoloji açısından ise, yasa yapıcı açısından tehlikeli görülüp topluma zarar verdiği kabul edilen hareketlerdir¹⁰.

Suç kavramını, biçimsel anlamda ve maddi anlamda suç olarak iki şekilde tanımlamak mümkündür¹¹. Biçimsel anlamda suç, hukuk sistemi tarafından ceza ve güvenlik tedbirleri ile karşılanan hukuki değerlerin ihlaline yönelik insan davranışlarını ifade eder¹². Bu manada suçu, mevcut hukuki düzen tarafından kanunların ihlali biçiminde haksızlık olarak kabul edilen fiiller olarak tanımlamak mümkündür¹³. Maddi anlamda suç ise, sosyal düzenin devam etmesi için korunması gereken hukuki değerlerin ihlali niteliğinde, haksızlık içeren, devletin amaçlarıyla çatışan ve yaptırım gerektiren insan davranışlarıdır¹⁴.

Ceza hükümlerinin temel amacı, bir ya da birden çok hukuki değer korunmasıdır. Bu kapsamda suç, toplumsal yaşama hâkim olan hukuki değerlere saldırı teşkil eden fiillerdir¹⁵. Hukukla korunan herhangi bir hak ya da menfaatle bağı olmayan suç olamaz. Hukukla korunan hak ve menfaatlerin ihlali, bir başkasının hukuken korunan

⁵Tesal, s. 13.

⁶Hakeri, s. 117.

⁷Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 4; Hakeri, s.128; Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 169.

⁸Dönmezer, s. 65.

⁹Dönmezer, s. 59.

¹⁰Dönmezer, s. 62.

¹¹Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3.Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2010, s. 177-178.; Ali Rıza Töngür/Ekrem Çetintürk/Ufuk Ayhan, **Ceza ve Muhakeme Hukukunun Temel Kavramları I**, Polis Akademisi Yayınları, 2.Baskı, Ankara 2021, s. 5.

¹²Tesal, s. 14; Doğan Soyaslan, **Teşebbüs Suçu**, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş. Ankara 1994, s. 4; Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 4.

¹³Hafizoğulları/ Özen, s. 177; Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 5.

¹⁴Hafizoğulları/Özen, s. 180; Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 6.

¹⁵Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku** s. 4.

hak ve hürriyetlerine alenen bir saldırıyı ifade eder¹⁶. Bu bağlamda maddi açıdan suç, toplumsal düzenin devamı bakımından hukuk tarafından muhafaza edilmesi gereken hak ve menfaatlerin ihlali niteliğindeki insan davranışları olarak tanımlanabilir¹⁷.

Ceza hukuku perspektifinde suçun temelinde insanların icrai ya da kusurlu, özensiz hareketleri vardır¹⁸. Ceza hukuku öğretisinde, eylem olmadan haksızlık olmaz ilkesi geçerlidir¹⁹. Bu ilkedен hareketle, bireyin suç işlemeyi düşünmesi, bu düşüncesini eyleme geçirmediği yani hayata geçirmediği müddetçe cezalandırmaya konu olamaz²⁰. Ne zaman ki, düşünce eyleme dönüşür yani yasayla korunan bir kural ihlal edilir, o zaman ihlale bağlı olarak suç fiili meydana gelmiş olur²¹.

Suç, kamu düzeninin devamlılığı için korunması gereken hukuki menfaatlerin alenen, bilerek ihlal edilmesi ya da bu menfaatleri muhafaza etmek için konulmuş hukuk kurallarını ihlal etmekten kaçınmayan kişinin davranışı ile hukuka uygunsuzluk şeklinde karşılaştığımız bir durumdur²². Bu izah kapsamında, toplum düzenini sağlamak maksadıyla kanunun ceza tehdidi altında koyduğu emir ve yasaklara aykırı davranışlara suç denir²³.

Sonuç itibariyle suç kavramı kanuni tarife uygun ve kanuna aykırı, haksızlık teşkil eden bir eylemi ifade eder²⁴. Bu nedenle, suç fiilinden söz edebilmek için kanunda ifade edilen tipikliğin objektif ve sübjektif öğeleriyle birlikte hukuka aykırılık unsurunun da bulunması gerekir. Bu faktörlerden herhangi birinin noksanlığı eylemin suç olmasını engeller²⁵. Dolayısı ile suç kavramı, suçun unsurları bağlamında iradi bir hareketle, hukuka aykırı şekilde, karşılığında yaptırım öngörülmüş kanuni bir tanımın kusurlu olarak ihlal edilmesidir²⁶.

Ceza kavramı ise Arapça bir sözcük olup “bir suça karşılık ödenen bedel”²⁷ yani kısaca “karşılık” anlamına gelmektedir²⁸. Arapça’daki anlamı iyi olacağı gibi kötüde

¹⁶Koca/ Üzülmöz, **Ceza Hukuku**, s.4.

¹⁷İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**,19.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2023, s. 176.; Tesal, s. 14.; Zeki Hafizoğulları/Devrim Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, **TBB Dergisi**, S. 69, Ankara 2007, s. 22.

¹⁸Tesal, s. 14.

¹⁹Soyaslan, s. 4

²⁰Tesal, s. 14.; Soyaslan, s. 4.

²¹Soyaslan, s. 4; Hafizoğulları/Güngör, s. 22.

²²Tesal, s. 14; Soyaslan, s. 4.

²³Tesal, s. 15.

²⁴Berrin Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara Mart 2019, s. 101.

²⁵Hakeri, s. 129.

²⁶Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 102.

²⁷<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/ceza> e.t.: 29/05/2023.

²⁸Hakeri, s. 1.

olabilen bir kavram olarak ödül yerine de kullanılır. Türkçe anlamı, uygun görülmeyen tutum ve davranışlara karşı uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı veren uygulama ya da yaptırım²⁹ diye tanımlanmakta olup yalnız kötülükte karşılık verme anlamını taşımaktadır. Latince “*peona*” sözcüğü ceza sözcüğüne karşılık gelmekte olup azap, ıstırap, elem, vicdan azabı anlamlarına gelir³⁰.

Ceza, Ansiklopedik Zabıta Sözlüğünde; bir kimseye kusurlu, yanlış veya kasıtlı davranışlarından dolayı uygulanan yaptırım, bir başka ifadeyle kanunun topluma ve şahsa zarar verdiğini kabul ettiği fiilleri işleyenlere, fiilleri, ağırlığı ve failleri, sorumluluğu ile orantılı olarak yargılama mercilerinin verdiği ve suçluyu birtakım mahrumiyetlere tabi kılıcı ve korkutucu vasıftaki müeyyide³¹ olarak tanımlanmaktadır.

Ceza terimini, bireye ya da topluma yapılan zarar verici bir harekete karşılık toplum adına uygulanan yaptırım olarak tanımlamak da mümkündür³². Suç işleyen kişiye, muhtelif hedeflere ulaşmak için uygulanan ve esasında kişiyi birtakım mahrumiyetlere uğratan bir müeyyidedir³³. Cezanın mahrumiyetlere uğraticı olması sebebiyle sıkıntı, ıstırap, güçlük verici bir mahiyeti vardır. Bu bağlamda ceza, çeşitli yapıcı amaçlara ulaşılması için ve bu nedenle kişiyi sırf yoksunluklara uğratması sebebiyle sadece azap ve ıstırap verici³⁴ sonuçlar doğurabilir. Dolayısı ile ceza, toplumsal menfaatleri esas alarak suç işleyen bireyi yeniden topluma kazandıran, toplumsal yaşama uyumlu ve yasalara uyan saygın bir birey haline getirmeyi hedefleyen toplumsal bir tepkidir³⁵.

Ceza, suç işleyen kişiyi fiilinin haksızlık derecesine göre mahrumiyetlere uğratar³⁶. Ceza yaptırımının bu etkisi bireysel özgürlüklere ve malvarlığına yönelik olabilir. Bu açıdan ceza, yasada suç diye tanımlanan haksız fiile karşılık yetkili merci tarafından olumlu hedefleri gerçekleştirmek için suçluyu mahrumiyetlere tabi tutan yaptırımlardır³⁷. Bu tanımlamadan hareketle; ceza, cemiyete zarar veren eylemlere

²⁹TDK, s. 363.

³⁰Sulhi Dönmezer/Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C.I.**, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2016, s. 6.

³¹Osman Sulhi Aksu, **Ansiklopedik Zabıta Sözlüğü, C. I**, Haşmet Yayınları, İstanbul 1973, s. 199.

³²Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 112; Hamza Kaçar, **Suç, Suçun Unsurları ve Memur Muhakemesi Hukuku**, Maliye Bakanlığı Yayınları Yayın No:1998/349, Ankara Aralık 1998, s. 69-70.

³³Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 327-328.

³⁴Tesal, s. 75-76.

³⁵Dönmezer/Erman, C.I., s. 6; Tesal, s. 75.

³⁶Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 328.

³⁷Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 585.; Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 328.

karşılık son çözüm olarak devletin yasayla sağladığı, prensip olarak yargı kararıyla suç işleyen sorumluluğu ile orantılı olarak uygulanan caydırıcı yaptırımdır³⁸.

Yaptığımız tanımları bütün olarak düşündüğümüzde ceza, yasayı ihlal eden yani yasanın suç saydığı fiili işleyen kişiye uygulanmasını öngördüğü müeyyide³⁹ yani devletin koyduğu sınırlama olarak tanımlanabilir. Ceza kavramı suç kavramı neticesinde oluşan, suç kavramında belirtilen unsurların meydana gelmesiyle bozulan toplumsal düzenin sağlanması için devletin uygulayacağı yaptırımlardır⁴⁰. Bu yaptırımlar derecesi ve uygulama şekillerinin her biri devletlerin izlediği suç siyaseti ile ortaya çıkmakta ve her devletin kendi toplumunun yapısına göre farklılık göstermektedir.

1.2. Suç Türleri

Suç türleri, suçların konularına ve niteliklerine göre sınıflandırılmasını ifade eder⁴¹. Konumuz gereği suç türleri incelemesi detaylandırılmayacak ve 5237 sayılı TCK’nda yapılan tasnif ana başlıklar halinde verilecektir. Bu kapsamda 5237 sayılı TCK suçları İkinci Kitap “*Özel Hükümler*” başlığında, dört ana başlık altında tasnif etmektedir. Birinci başlıkta “*Uluslararası Suçlar*”, ikinci başlıkta “*Kişilere Karşı Suçlar*”, üçüncü başlıkta “*Topluma Karşı Suçlar*” ve dördüncü başlıkta “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” olarak düzenlenmiş ve alt başlıklarla detaylandırılmıştır. Bu detaylı tasnife göre suç türleri TCK’da 76’cı madde ve devamında düzenlenmektedir. Böylece kanunda yapılan suç tasnifine göre, ana başlıklar itibariyle suç türleri dört başlıkta toplanmaktadır. Kanununda yapılan bu tasnifte suçlar aşağıda belirtilen sistematik ve düzen içerisinde yer almaktadır.

a) Uluslararası suçlar: Bu başlık altındaki suçlar iki bölümde düzenlenmiştir. TCK’nın 76’ıncı maddesinde soykırım, 77’inci maddesinde insanlığa karşı işlenen suçlar, 79’cu maddesiyle göçmen kaçakçılığı ve 80’inci maddesiyle de insan ticareti düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

Bu ana başlıkta “*soykırım ve insanlığa karşı suçlara*” yer verilmesi 5237 sayılı TCK’da yer alan yeniliklerden biri olup, TCK’nın evrensel insanlık değerlerini esas alan bir felsefeyi benimsediğini ifade etmektedir.

³⁸Dönmezer/Erman, C.III. s. 3-4.

³⁹Hafizoğulları/Özmen, s. 427.

⁴⁰Demirbaş, s. 549; Hakeri, s. 653.

⁴¹Demirbaş, s. 192.

b) Kişilere karşı suçlar: TCK'da kişilere karşı suçlar ana başlığı altında; “*hayata karşı suçlar, vücut dokunulmazlığına karşı suçlar, işkence ve eziyet suçları, koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali, çocuk düşürme, düşürme veya kısırlaştırma suçları, cinsel dokunulmazlığı karşı suçlar, hürriyete karşı suçlar, şerefe karşı suçlar, özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar, mal varlığına karşı suçlar*”⁴² sistematik şekilde düzenlenmiştir. Bu suçlar, TCK'nın 81'inci ile 166'ncı maddeleri arasında düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

Kişiler karşı suçlar ana başlığı altında “*hayat hakkı*” tüm haklardan önce gelen bir hak olarak ilk sırada düzenlenmiştir. Çünkü hayat hakkının korunması, diğer hakların hayata geçirilmesinin ön şartıdır. Yaşama hakkının olmadığı bir yerde diğer haklar bir anlam ifade etmeyecektir⁴³.

c) Topluma karşı suçlar: Sistematik olarak düzenlenen topluma karşı suçlar, TCK'nın 170- 245/A maddeleri arasında düzenlenip hüküm altına alınmıştır. TCK'da “*topluma karşı suçlar*” ana başlığı altında toplumsal yaşamın huzur ve güven içinde devamını sağlayacak düzenlemeler getirilmiştir. Bu yapılan düzenlemelerle toplumsal hayatın devamı açısından önemli olan bu unsurlara güvenin korunması hedeflenmiştir⁴⁴.

d) Millete ve Devlete karşı suçlar: Bu başlıklar altında düzenlenen suçlar TCK'nın 247-342'ci maddeleri arasında hüküm altına alınarak; kamu görevlilerinin, toplumun kamu idaresine olan güvenini sarsan ve kamu idaresinin işleyişindeki düzen ve istikrarı ihlal eden fiilleri, sivillerin kamu görevinin yerine getirilmesini engelleyen ya da kamu idaresinin çalışmasını ihlal eden fiilleri yaptırım altına almıştır⁴⁵.

TCK'da yukarıda sayılan bu başlıklar altında birçok suç türü bulunmaktadır. Ancak, TCK'da belirtilen bu dört ana suç başlığı altında yer verilen suçların muhtevaları göz önünde tutulduğunda detaylandırılan suç türlerinin esasen bir diğer suç türü içinde alt başlık olarak incelenmesinin mümkün olduğu görülmektedir⁴⁶. Mesela, uluslararası suçlar başlığı altında düzenlenen suçlar muhteva itibariyle kişilere karşı suçların kapsamında yer aldığından ayrıca bir suç türü olarak tasnif edilmeyebilir. Suç fiillerinin

⁴² Bkz. 12/10/2004 tarih ve 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, e.t.: 29/05/2023

⁴³ Mahmut Koca/ İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 23.

⁴⁴ Koca/Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 667.

⁴⁵ Duygun Yarsuvat, “Devlet İdaresi Aleyhine Cürümlerin Genel Prensipleri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 30, S.3-4, İstanbul 1964, ss. 665-691, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96467> e.t.: 30/08/023.

⁴⁶ Hafizoğulları/ Güngör, s. 68-69.

genel bir tasnif altında toplanması ve bu genel tasnif içinde alt tasniflere yer vermek suretiyle incelenebilir⁴⁷.

1.3. Suçun Unsurları

Bir suçun meydana gelebilmesi için gerekli olan şartlara suç unsurları denir⁴⁸. Bu unsurlar, hukuka aykırı bir fiili diğer fiillerden ayırt edici unsurların neler olduğunu ortaya koyarak, hukuki açıdan suçun ne olduğunu açıklamak anlamı taşır. Fiilde bu unsurlar bulunmaz ise suç vücut bulmaz⁴⁹. Suçu çeşitli yönlerden (sosyal, siyasal, iktisadi ve sosyolojik açılardan) ele almak mümkün olmakla birlikte, çalışmamızda hukuki bir fiil olarak suçun unsurları üzerinde durulacaktır.

Suçun kaç unsurdan oluştuğu hususunda farklı yaklaşımlar⁵⁰ olmakla birlikte, Türk hukuk mevzuatında suçu oluşturan temel unsurlar üçe ya da dörde ayrılarak incelenmektedir. Türk hukuk doktrininde ise genellikle kabul edilen ayırım dörtlü ayırımdır⁵¹. Çalışmada suçun unsurlarını dört ana başlıkta izah edeceğiz. Bunlar ana başlıklar olarak; tipiklik (suçun kanunilik unsuru), objektif (maddi) unsurlar, subjektif (manevi) unsurlar ve kanuna aykırılık unsurudur⁵². Suçun objektif yani maddi şartları, haksızlık tipini oluşturan ve bireyselleştiren unsurlardır⁵³. Bunlar; fiil (hareket), fail, mağdur, suç konusu, netice, illiyet (nedensellik) bağı ve suçun nitelikli halleridir⁵⁴. Manevi unsur, suç fiili ile fail arasındaki psikolojik bağ olup kasıt, taksir, sonuç nedeniyle ağırlaştırılmış suçlar, maksat ve suçun işlenmesindeki psikolojik güdü (saik) olarak gruplara ayrılmaktadır⁵⁵. Hukuka aykırılık, hukuki sisteme karşı gelme ve çatışmayı ifade etmektedir⁵⁶. Bu haliyle her suç bir hukuka aykırılık ifade eder. Bu tanımlamada bir hareketin bir kanuna muhalifliği tüm kanunlara muhalifliği anlamını ifade etmektedir. Bunların yanı sıra kanunun hükmünü ifa etme, meşru müdafaa, ilgili

⁴⁷Hafizoğulları/ Güngör, s. 69.

⁴⁸Demirbaş, s. 199; Tesal, s. 15.

⁴⁹Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s.24; Hakeri, s. 129.

⁵⁰Dönmezer/Erman, C.II., s. 2-11.

⁵¹Demirbaş, s. 200.

⁵²Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5.Bası, Beta Basım, İstanbul 2015, s.172; Özgenç, s. 161-181.

⁵³Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 105.

⁵⁴Dönmezer/ Erman, C.II., s. 6; Özgenç, s. 182-233; Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10.Baskı, Ankara 2016, s. 202.

⁵⁵Dönmezer/Erman, C.II., s. 6; Özgenç, s. 182-233.

⁵⁶Demirbaş, s. 200.

kişinin rızası ve hukukun tanıdığı hakkın kullanılması hukuka uygunluğun nedenleridir⁵⁷.

Suç kavramını hukuk açısından ele almak, suçu oluşturan genel unsurların neler olduğunu, suç fiilinin ağır ve hafif olarak nitelendirilmesini gerektiren nedenlerin belirlenmesini, suçun ne zaman ortaya çıkacağını ve nasıl bertaraf edileceğini tespit etmektir⁵⁸. Bu tespiti yapmak için, öncelikle bir hareketin ne zaman suç niteliğini kazanacağını görmek; akabinde suç olduğu görülen eylemin kanunda tarif edilen suç fiillerinden hangisini oluşturduğunu tespit etmek gerekir⁵⁹. Bu ise suç fiili ile ilgili teknik bir değerlendirilmeyi zorunlu kılmaktadır.

Suç fiilinin teknik olarak kanunda tanımlanan haline yani tipe uygun olması gerekir. Bu duruma suç olarak nitelendirilen fiilin tipikliği, bir başka ifadeyle tipe uygunluğu ya da kanuniliği denir⁶⁰. Tipe uygunluk ya da kanunda ki tarife uygunluk, fiilin maddi şartları ve manevi (psikolojik) şartları bakımından incelenmesini zorunlu kılar⁶¹. Keza tipiklik, suç fiilinin varlığı için gerekli şartların bütünü ifade eder⁶². Suç fiilinin yasada ifade edilen tarifinde yer alan objektif ve sübjektif şartların oluşması durumunda hareketin tipikliği (kanuniliği) gerçekleşecek ve tipik haksızlıkta gerçekleşmiş olacaktır. Esasen, suç teşkil eden hareketin objektif ve sübjektif unsurları açısından kanunda tarif edilen tipe (kanuni tarife) uygun olması suçun oluşması için yeterli olmayıp, hareketin hukuka aykırı olması da lazım gelir⁶³. Keza hukuka aykırılık, suçun özü ve hatta kendisidir⁶⁴.

1.3.1. Suçun Kanunilik unsuru (Tipiklik)

Suçun kanunilik ilkesi, kişilerin haklarını ve hürriyetlerini korumanın hukuki güvencesini oluşturur. Bu güvenceyle suç fiilleri ve bu suçlara karşılık olan müeyyideler önceden belirlenir. Önceden belirlenmiş müeyyidelere yani yaptırımlara göre kişilerin bireysel özgürlüklerinin sınırları da belirlenir. Bu belirlenmiş sınırlar içindeki davranışlar serbest kalır⁶⁵.

⁵⁷Özgenç, s. 315.; Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 289-290.

⁵⁸Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 101.

⁵⁹Mahmut Koca/İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 85.

⁶⁰Demirbaş, s. 211; Hamza Kaçar, s. 16.

⁶¹Töngür, /Çetintürk/Ayhan, s. 19.

⁶²Demirbaş, s. 211.

⁶³Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 102.

⁶⁴Nur Centel/Hamide Zafer/ Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 11.Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2020, s. 215.

⁶⁵Ezgi Aygün Eşitli, "Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi", **TBB Dergisi**, S.104, Ankara 2013, s. 226.

Suçun kanunilik unsuru, suçun yasal bir düzenleme veya kanun tarafından öngörülmesidir. Yani bir eylemin suç sayılabilmesi için, yürürlükte bulunan kanunda açıkça tanımlanmış ve müeyyide (yaptırım) altına alınmış olması gerekmektedir⁶⁶. Suç, önceden belirlenmiş olan yasal düzenlemelere dayandırılmalı ve bu çerçevede değerlendirilmelidir. Bu ilke, suçun tanımının net ve açık olmasını sağlayarak, hukuki güvenceyi ve adaleti temin etmeyi amaçlar.

TCK'na göre suçun kanuniliği, suçun önceden yasalarla belirlenmiş olmasını zorunlu kılar. Suç oluşturan fiil, işlendiğinde yürürlükte olan kanunlarca suç olarak tanımlanmış olmalıdır. İşlenen fiil, kanunda açıkça ifade edilen bir suç tanımına uygun ise cezalandırılması mümkün olacaktır⁶⁷. Başka bir ifadeyle failin davranışlarının kanunda açıkça tanımlanan tipe uyması suçun tipikliği olarak ifade edilir⁶⁸. Suçun kanunilik unsuru yani tipikliği, bir fiilin cezalandırılması için olması lazım gelen özelliğidir⁶⁹.

Bu ilkeye göre, suç oluşturan eylemler net olarak yasalar tarafından tanımlanmış ve suç olarak belirtilmiş olmalıdır. Bu husus Anayasanın 38'inci maddesi ve TCK'nın ikinci maddesinde hüküm altına alınmıştır⁷⁰. Bu sayede bireyler, hangi davranışların suç olduğunu önceden bilebilir ve bu doğrultuda hareket edebilirler. Yasaların geriye yürümemesi ilkesi de bu bağlamda önemlidir, yani bir eylem suç sayılmadan önce işlenmişse, sonradan çıkan bir kanunla o eylem suç olarak kabul edilemez.

Suçun hukukilik/kanunilik ilkesi, hukukun üstünlüğünün gereğidir ve cezai sorumluluğun belirlenmesinde temel ilkedir. Bu ilke, hukuki güvenlik ve adalete dayalı bir sistem oluşturmayı amaçlar. Keza kanun, devlet karşısında kişilerin bireysel haklarını ve özgürlüklerini, suçların ve cezaların belirliliği ilkesinden hareketle güvence altına almaktadır⁷¹. Suçu meydana getiren fiil ve davranışın yürürlükteki mevzuatta yazılı olması gereğidir. Türk hukuk sisteminde suç ve cezada kanunilik ilkesi esas kabul edilmektedir. 1982 Anayasasının 38'inci maddesiyle suçun kanunilik ilkesi hüküm altına alınmıştır. Bu bakımdan kanunda açıkça suç olarak ifade edilmeyen bir fiilden kişiye ceza verilemez.

⁶⁶Tesal, s. 16.

⁶⁷Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**, 21. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, s. 192.

⁶⁸Mehmet Emin Artuk ve diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2019, s. 286.

⁶⁹Centel/ Zafer/Çakmut., s. 237; Özbek ve diğerleri, s. 218.

⁷⁰Bkz. Anayasa Md. 38 ve TCK Md. 2.

⁷¹Eşitli, s. 229.

1.3.2. Suçun Maddi (Objektif) Unsurları

Türk Ceza hukukunda suçun objektif (maddi) unsurları, failin fiilinin dış dünyada ortaya çıkan görünüşüdür⁷². Suçun işlenmesi için gerekli olan fail, fiil ve suçun maddi unsurları, suçun gerçekleşmesini sağlayan temel öğelerdir. Bu unsurlar, bir suçun diğer suçlardan ayrılmasını ve suçun varlığını ortaya koyarak cezai sorumluluğu belirler⁷³.

Bir suç fiilinden söz edilebilmesi için ortada iradi bir hareketin bulunması gerekir⁷⁴. Kişinin dış dünyaya yansımış müspet veya menfi bir iradi davranışı olmaksızın suç ortaya çıkmaz⁷⁵. İradi davranışın dış alemde değişiklik meydana getirmesi⁷⁶ ve meydana gelen bu değişiklikle yapılan davranış arasında illiyet bağı olması lazım gelir⁷⁷. Dolayısı ile suçun objektif unsuru esasen fiil, sonuç ve illiyet (nedensellik) ilişkisinden oluşur⁷⁸. Bir başka söyleyiş biçimiyle suç fiilinin ya da suç sayılan eylemin gerçekleştirilmiş olması halidir.

Suçun maddi unsuru, bir suçun kanuni tanımına uygun fiilin dış dünyada bir değişikliğin gerçekleştirilmesi şartını ifade eder. Dış dünyada değişiklik yaratmayan hiçbir eylem ve hareket suç olmaz⁷⁹ ve suç olmayan fiilin ise cezalandırılması beklenemez⁸⁰.

5237 sayılı TCK'nda suç başlığını taşıyan maddelerde “*fiil*” kavramından bahsedilmiştir ve bu fiil kavramı pratikte “*hareket*” kavramının karşılığı olarak gerek doktrinde gerekse de yargı kararlarında kabul edilerek tanımlaması yapılmıştır. Suçun objektif unsurları, fiil ile fail arasındaki psikolojik ilişkiden bağımsız olarak, fiilin (hareketin) dış dünyadaki görünüş biçimini madden ortaya koyan ve niteleyen durumlardır⁸¹. Esasen suç fiilinin dış âlemdeki görünüş biçimi suçun objektif şartları (unsurları) olup fail, fiil, konu, mağdur, sonuç, illiyet (nedensellik) bağı, isnadiyet ve suçun nitelikli halleridir⁸².

TCK'nın 37.maddesinde “*Faillik*” başlığı altında ifade edilen tanımlamaya göre; fail, suçun kanunda tanımlanan eylemi yapan ve eylem üzerinde hâkimiyeti olan gerçek

⁷²Hakeri, s. 131.

⁷³Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 184.

⁷⁴Demirbaş, s. 213.

⁷⁵Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 25.

⁷⁶Kaçar, s. 30.

⁷⁷Demirbaş, s. 240.

⁷⁸Centel/Zafer/Çakmut, s. 218; Demirbaş, s. 213-229; Kaçar, s. 30.

⁷⁹Tesal, s. 25.

⁸⁰Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 110-111; Demirbaş, s. 213; Kaçar, s. 30.

⁸¹Özgenç, s. 182; Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 101-103.

⁸²Özgenç, s. 182-232; Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 20; Adem Sözüer, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 7, http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/adalet_ao/cezahoh.pdf, e.t.: 29/05/023.

kişidir⁸³. Suçların kanundaki tariflerinde «*kişi*», «*bir kişi*», «*her kişi*» kavramlarıyla suçun objektif şartlarını gerçekleştiren fail ifade edilir⁸⁴. Yasada yapılan tarife uygun haksızlığı gerçekleştiren kişi fail olarak tanımlanır⁸⁵. Tüzel kişilerle, hareketlerinin üzerinde hâkimiyet kuramayan diğer canlılar fail olamazlar. Gerçek kişi ancak fail olabilir⁸⁶. Çünkü belirli bir hedefe yönelik olarak iradi fiil kabiliyeti sadece insanlara mahsustur⁸⁷. Tüzel kişiler iradilik ve hareket etme yeteneğinden yoksundur. Bu bakımdan failin gerçek kişi olmadığı bir suç düşünmek mümkün değildir⁸⁸.

Suçun objektif (maddi) unsurlarından olan fiil (hareket, eylem) ise, failin dış dünyada etkisi hissedilen eylemidir⁸⁹. Tipik haksızlığın gerçekleşmesi için suç fiilinin kanunda tarif edilen şekilde şekle uygun hareketlerin yapılması gerekir. Buna göre ancak iradi insan davranışları fiil niteliğine sahiptir⁹⁰.

Literatürde insanoğlunun bedensel aktivitesine hareket denir⁹¹. Bedensel aktivite emirlerini ve davranışsal unsurlarını ise insan beyni sınırlar vasıtasıyla kaslara iletir ve aktiviteyi-hareketi meydana getirir. Hareket fiziksel bir olgudur ve suçun dinamik yönünü oluşturur⁹². Düşünce, istek, arzu dış dünyaya çıkmadığı sürece bir suç oluşmadığı evrensel hukuk kurallarında kabul edilmektedir. Ancak insanın bu meydana getirdiği aktivitenin sonuçlarına ise netice denir⁹³ ve netice de ceza yasalarında belirtilen sonuçlarının oluşmasıdır. Bu netice meydana gelmiş ise suç da tamamlanmış olur⁹⁴.

Fiil ya da hareket, suçun kanuni tanımında yer almak zorundadır. Fiil yani hareket, dış dünyada bir amaca yönelik olarak meydana gelen ve bizatihi haksızlık teşkil eden iradi insan davranışdır⁹⁵. Dış dünyada meydana gelmeyen, soyut bir düşünce ya da fikir ceza hukukunun kapsam alanı dışında olup cezalandırılmaz⁹⁶.

⁸³Hafizoğulları/ Özen, s. 193.; Demirbaş, s. 213.

⁸⁴Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 20.

⁸⁵Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgileri**, s. 152.

⁸⁶Tesal, s. 33.

⁸⁷Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 35.

⁸⁸Zafer, s. 151; Demirbaş, s. 213-214.

⁸⁹Demirbaş, s. 213.

⁹⁰Centel/Zafer/Çakmut, s. 240.

⁹¹Hafizoğulları, Özen, s. 194.

⁹²Faruk Erem, **Türk Ceza Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995,s. 273.

⁹³Hafizoğulları, Özen, s. 200.

⁹⁴Özbek ve diğerleri, s. 238.

⁹⁵Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgileri**, s. 112.

⁹⁶Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 29.

Suç konusunun ait olduğu kimse ise mağdurdur⁹⁷. Mağdur, işlenen suç fiilinden doğrudan ya da dolaylı olarak madden ve manen (psikolojik olarak) etkilenen ve kayba uğrayan, haksızlığa maruz kalan kişidir⁹⁸. Bu bakımdan suç fiilinin mütemmim cüzü olan mağdur, haksızlığa maruz kalmış, kendisine yönelik suç işlenen kimsedir⁹⁹.

Her suç fiilinin faili ve mağduru olduğu gibi mutlak surette birde konusu vardır¹⁰⁰. Bu konu hareketin üzerinde meydana geldiği şey veya kişidir. Suçun konusu bir insan veya bir eşya olabilir. Konusuz bir suçun varlığından bahsedilemez¹⁰¹. Suçun konusundan kasıt, fiilin nesnesini oluşturan, davranışın üzerinde gerçekleştirildiği kişi ya da eşyanın fiziki, maddi yapısıdır. Dolayısıyla suçun konusunu, üzerinde tipe yani kanundaki tarife uygun hareketin icra edildiği bir nesne oluşturmaktadır¹⁰².

Suçun unsurlarından olan netice, icrai veya ihmali olarak gerçekleşen fiilin dış dünyada meydan getirdiği değişikliktir¹⁰³. Ancak bu değişiklik suçun kanuni tanımında yer alırsa dikkate alınır. Suçun kanuni tarifinde yer almayan değişiklikler dikkate alınmaz. Yani hareketin, dış alemde husule getirdiği her tezahür dikkate alınmaz, ancak kanunda tarifi olan suçun temel şartları üzerinde meydana getirdiği değişiklik neticeyi ifade eder¹⁰⁴.

Nedensellik yani illiyet bağı sebep -sonuç ilişkisini ifade eder. Burada bu ilişki fiil ile sonuç yani netice arasındadır. Dolayısıyla nedensellik ilişkisi hareketle sonuç arasındaki bağı ifade etmektedir¹⁰⁵. Hareketle sonuç arasında bir illiyet bağı yoksa fiili gerçekleştiren sorumlu tutulamaz¹⁰⁶. Sonuç yani netice esas olan suç fiillerinde suçun tamamlanması için kanunda belirtilen sonucun oluşması gerekir. Bu tür suçlarda failin sorumlu tutulması için fiil ve netice arasında nedensellik bağı kurulmalıdır. Bu bağ kurulmadığı durumda hiçbir kişi kendi hareketinden kaynaklanmayan sonuçtan mesul tutulamaz¹⁰⁷.

TCK'nın özel bölümünde belirtilen suçlar tiplerinde, önce suçların temel şekli tanımlanmaktadır. Suçun temel biçimi haksızlığın oluşması için varlığı zorunlu temel

⁹⁷Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgileri**, s. 156.

⁹⁸Koca /Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 36

⁹⁹Özbek ve diğerleri, s.221; Zafer, s. 154.

¹⁰⁰Koca / Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 36

¹⁰¹Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 36.

¹⁰²Özbek ve diğerleri, s. 221; Centel/Zafer/Çakmut, s. 233.

¹⁰³Erem, s. 285; Demirbaş, s. 233.

¹⁰⁴Özbek ve diğerleri, s. 238; Erem, s. 285.

¹⁰⁵Erem, s. 296; Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 244; Hafizoğulları/Özen, s. 202.

¹⁰⁶Hafizoğulları /Özen, s. 202.

¹⁰⁷Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 281-283; Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 129.

faktörlerden meydana gelir¹⁰⁸. Yani yapılan düzenlemede, önce suçun meydana gelmesi için varlığı olmazsa olmaz faktörlere yer verilmekte; akabinde daha ağır ya da daha hafif yaptırıma tabi tutulacak ayırt edici özelliğe sahip olan unsurlara yer verilmekte olduğu görülür¹⁰⁹.

1.3.3. Suçun Manevi (Sübjektif) Unsurları

Türk Ceza hukukuna göre suçun manevi unsurları, suçun kast (TCK, Md.21) veya taksirle (TCK, Md.22) işlenmiş olmasıdır. TCK'nın 21'inci maddesiyle kast tanımlanarak hüküm altına alınmaktadır. Kanundan anlaşıldığı üzere kast, kişinin bilerek ve isteyerek hareket etmesini¹¹⁰, TCK'nın 22/2'ci maddesiyle de taksir tanımlanarak hüküm altına alınmakta olup, dikkatsizlik veya özensizlik sonucu suçun işlenmesini ifade etmektedir. Yani suç fiilinin gereken özeni göstermemeden ortaya çıkması durumudur¹¹¹. Bu unsurlar, suçun işlenme niyetini veya dikkatsizliği belirler. Dolayısı ile bir suçun oluşması için eylemde mutlaka kast ya da taksir bulunmalıdır. Buna suçun manevi unsuru denir¹¹².

Bu manevi unsurlar, suçun işlenme şekline, türüne ve olayın özelliğine göre farklılık gösterebilir. Suçun manevi unsurları, failin niyeti, dikkatsizliği veya ihmeline bağlı olarak değerlendirilir¹¹³ ve cezai sorumluluğun belirlenmesinde önemli bir rol oynar.

Suçun manevi unsuru kusurlu iradedir ve yapılan hareketle birey arasındaki psikolojik yani manevi ilişkiyi ifade eder¹¹⁴. Bir diğer ifade ile failin işlediği fiilin faile yüklenebilmesi, fiilden manen sorumlu tutulabilmesidir¹¹⁵. Yani kast ve isnat kabiliyetinin mevcut olmasıdır. Kast, kusurluluktur¹¹⁶. Isnat kabiliyeti ise, suçu işleyen kimsenin, kanunun aradığı nitelikleri taşıması halidir¹¹⁷. Bu bağ olmadan yapılan davranış fiil niteliği taşımadığından suç fiili oluşmaz, suçun manevi unsuru gerçekleşmediğinden dolayı ve suçun varlığından söz edemeyiz. Çünkü suç oluşturan haksız bir fiil yoktur, dolayısı ile haksızlık yok ise suç yoktur¹¹⁸.

¹⁰⁸Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 29.

¹⁰⁹Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 160.

¹¹⁰Demirbaş, s. 160.

¹¹¹Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 175.

¹¹²Özbek ve diğerleri, s. 264-265,288-289.

¹¹³Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 30-31.

¹¹⁴Hakeri, s. 215.

¹¹⁵Özbek ve diğerleri, s. 264-265.

¹¹⁶Dönmezer/ Erman, C. II, s. 2245-247; Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 45; Demirbaş, s. 359.

¹¹⁷Hafizoğulları/ Özen, s. 269.

¹¹⁸Centel/Zafer/Çakmut, s. 218.

Suçun sübjektif unsurlarından kast kural, taksir ise istisnadır¹¹⁹. Suç teşkil eden hareketin kasten (bilerek ve isteyerek) ya da taksirle (dikkat ve özen gösterilmeden) işlenmesi lazım gelir. TCK suçun oluşması için kastın varlığını esas alır (TCK, Md.21/1). Buna göre, taksirle işlenen suçlar hariç tüm suçların oluşması için kastın varlığı esastır¹²⁰.

Suç fiilinin kanunda yapılan tanımında var olan bütün objektif (maddi) unsurlar kastın kapsamındadır¹²¹. Kastın konusunu teşkil eden hususlar, haksızlığın içeriğini oluşturan olgular olup, kastın varlığının kabul edilmesi için suçun haksızlık içeriğini oluşturan maddi unsurları failin bilmesi gerekir¹²².

Failin istememekle beraber, göstermek zorunda olduğu özeni göstermediğinden dolayı ortaya çıkan suç tipinde kanunda ifade edilen sonucun meydana gelmesi taksir olarak ifade edilir¹²³. Taksir, TCK'nın 22'nci maddesinde ifade edildiği gibi dikkat ve itina sorumluluğuna muhalif davranış nedeniyle yasada tarif edilen sonucun öngörülememesidir. Yani bilerek ve isteyerek yapılan hareketlerden ortaya çıkan, istenmeyen sonuçlardan sorumluluktur¹²⁴.

1.3.4. Suçun Kanuna Aykırılık Unsuru

Suçun kanuna aykırılığı, yürürlükteki kanunlara karşı gelme, kanunlarla çatışma olarak ifade edilebilir. Yani, suç işlenirken eylemin yasal mevzuatlarca suç sayılmasıdır. Bu unsura göre, eğer bir eylem kanunlarca suç olarak tanımlanmamışsa, suç ve cezada yasallık kuralı gereğince o eylem suç olarak değerlendirilemez, buna dayalı cezai bir sorumluluk doğmaz. Bu ilke, suç oluşturan eylemlerin belirlenmesinde ve yargı süreçlerinde temel bir ilkedir.

Bu durum, suçun hukuki niteliğini belirler ve eylemin kanuna uygun olup olmadığını değerlendirir. Bu bakımdan hukuka karşı gelme ya da çatışma hukuka aykırılık anlamına gelir. Bir hareketin ya da eylemin hukuka aykırı oluşu bütün hukuk nizamını ihlal etmesi anlamındadır¹²⁵. Kanundaki suç tarifene uyan hareketler kaide olarak

¹¹⁹Demirbaş, s. 378.

¹²⁰Koca/Üzülmez, **Ceza Hukuku**, s. 45.

¹²¹Dönmezer/ Erman, C.II, s. 464-472.

¹²²Demirbaş, s. 360.

¹²³Dönmezer/ Erman, C.II, s. 464-472; Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 175.

¹²⁴Özgenç, s. 258-262.

¹²⁵Dönmezer/ Erman, C.II, s. 232.

hukuka muhalif (aykırı) kabul edilir. Bunun yanı sıra hususi haller kanunda tarif edilen suç şekline uyan hareketi yasaya uyar duruma getirerek suç olmaktan çıkartmaktadır¹²⁶.

Suç fiilinin kanunda ifade edilen tarifine uygun fiiller, kural olarak hukuka aykırıdır ve haksızlık teşkil eder¹²⁷. Failin fiili kanunlara aykırılık içermiyorsa, fail fiilinden dolayı suçlu sayılamaz ve cezalandırılmaz.

Sonuç itibariyle hukuka aykırılık, kanunda ifade edilen tarife uygunluğun bir şartı değil, suçun bir başka unsurunu oluşturmaktadır. Dolayısı ile suçun meydana gelmesi hukuka aykırılık şartının da sağlanmasına bağlıdır¹²⁸.

1.4. Genel Olarak Terör ve Terörizm

Gündelik hayatımızda sıklıkla kullanılan terör terimi ya da terörizm terimi çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmakta iseler de esasen bu iki terim kapsamı itibariyle birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Terörizm, terör kavramından türemiş olması ve literatürde terör kavramının da ortak kabul gören bir tanımının bulunmaması, terörizm kavramının da tanımlanmasını zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte terör kavramı şiddet ve korku üzerine kurgulanan, çoğu kez gayri iradi olarak meydana gelebilen ve gelecekteki tehlikelere atıf yapan yoğun bir korku, terörizm ise bir strateji olup siyasi amaçlarla bilinçli olarak terör faaliyetinde bulunmak, terörü sistematik ve hesaplı kullanmaktır¹²⁹. Bu haliyle terör yoğun bir korkuyu ifade ederken, terörizm ise terörün iradi kullanımı olup kavrama ideolojik muhteva kazandırır.

*“Terör ve terörizm; ortaya çıkış itibari ile her ne kadar tarihsel bir süreçle birlikte günümüze kadar gelmiş bir suçluluk türü (metodu) olsa da; özellikle iletişim, ulaşım ve savaş teknolojilerindeki gelişmelerin çok ileri boyutlara vardığı günümüzde ulusal ve uluslararası boyutlara ulaşmıştır.”*¹³⁰

Terör ve terörizm, tarihinin her döneminde varlığını göstermiş ve günümüzde de var olmaya devam eden, buna karşın az bilinen ve gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun toplumların sosyal düzenini tehdit eden sosyal bir hastalıktır. Sosyal hastalık olarak medeni bir topluma, toplumun temellerine, gelişmesine ve geleceğe dair umutlarına karşı açılmış bir savaştır. Terörizm günümüz medeni toplumlarının korkulu rüyası haline gelmiş; her gelişmişlik düzeyindeki devlet ve toplum açısından devletin ve

¹²⁶Centel/Zafer/Çakmut, s. 218.

¹²⁷Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, s. 191

¹²⁸Demirbaş, s. 262.

¹²⁹Yılmaz Altuğ, **Terörün Anatomisi**, Altın Kitaplar Yayınevi, 1.Basım, İstanbul 1995, s. 18-22.

¹³⁰Fatih Yurtlu, “Suç işlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2013, s.33.

vatandaşların güvenliğini tehdit eden bir boyut kazanmıştır. Terör, her türlü siyasi eğilimlere katılımın, ifade ve yayma imkânlarının bütün ideolojilerin emrinde olduğu ülkelerde cereyan eder. Umumiyetle savaşçı olmayan masum insanlara karşı, teröristlerce sürdürülen korkutma, sindirme eylemleriyle kendi hedeflerine ulaşmak için uyguladıkları şiddet hareketleri olarak görülür. Terörizm ise, bir azınlığın hedefine demokratik ve meşru yollarla ulaşamayacağını anlayıp bu hedefe terörle korku salarak ulaşmak istemesidir. Bu haliyle terörizm bir ideolojiden çok totaliter bir silah ve ideolojik bir stratejidir. Terörizmin siyasi olan amaçları bazen sosyal veya ekonomik olabilmektedir. Terörizm, demokrasilerde doğar, yaşar ve demokrasinin yasalarından faydalanır, toplumla birlikte var olur; ancak hedefi onu yok etmektir¹³¹.

Terör ve terörizm esasen aynı kökten gelmekte olup her iki kavramında kökleri Fransız İhtilali'ndedir. Fransız İhtilali'nde soylular başta olmak üzere, ilerleyen günlerde ihtilal yönetimince soylulardan ve sıradan yurttaşlardan çok sayıda insan giyotinde idam edilmiştir. Fransız İhtilali'ni ve bu ihtilalin temsil ettiği şeyleri hor gören, sürüp giden kan dökmenin toplumu dehşete düşürdüğüne inanan ihtilal karşıtları tarafından bu durum "terör" olarak isimlendirilmiştir¹³².

Aynı kökten gelen terör ve terörizm terimleri farklı anlamlar içermektedirler. Kavram olarak terör, dehşeti ve korkuyu anlatırken, terörizm ise daha geniş bir anlama sahip olup terör terimine süreklilik ve politik muhteva kazandırmaktadır. Tek bir eylemi ifade eden terör kavramına karşılık terörizm, terör eylemlerinin bütününe ifade etmektedir¹³³. Günümüzde dünya toplumları, uluslararası terörizm eylemlerinden meydana gelen sosyo-ekonomik, politik ve hukuki sorunların neden olduğu birçok meseleyi çözme mecburiyetindedir¹³⁴.

Üzerinde mutabık kalınmış genel bir tarifi olmayan bu terimler hem sosyolojik ve siyasi hem de hukuki boyutları vardır. Siyasi mahiyetleri münasebetiyle bu sözcükler farklı ideolojilerde ve farklı rejimlerde dönemden döneme farklı anlamlar ifade edebilirler. Bir devletin terörist kabul ettiği bir teşekkül, başka devlette "özgürlük savaşçısı" veya "zayıfların silahı" olarak tanımlanabilmektedir¹³⁵. Bununla birlikte

¹³¹Altuğ, s. 13-23.

¹³²Anthony Giddens, **Sosyoloji**, Cemal Güzel (haz.),1.Baskı, Kırmızı Yayınları, İstanbul 2008, s. 931.

¹³³Yurtlu, s. 43.

¹³⁴Altuğ, s. 13.

¹³⁵Alexander Spencer, "Questioning the Concept of 'New Terrorism'", Peace Conflict &Development, Issue 8, January 2006, pp.2-3, <https://epub.ub.uni-muenchen.de/13769/1/Feb%2006%20SPENCER%20version%202.pdf>, e.t.: 01/02/2024; Emre Öktem, "Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi**, C. 3, S. 5, İstanbul 2004, s.137, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ticaretifbd/issue/21345/228973>, e.t.: 03/05/2023.

terörizm suç olarak nitelendirildiğinden dolayı ceza hukukunun kapsamına girmekte olup sosyal aktörler arasındaki mücadele de ideolojik bir faaliyet olarak değerlendirilir.

Her ne kadar bu kavramların sözlük anlam ve tanımları birbirine benzese de devletlerin içinde buldukları sosyal ve siyasal şartları, siyasal ve politik duyarlılıkları, izledikleri uluslararası politikaları bu terimlerinin hukuki tanımlarında farklılıkların olmasını beraberinde getirmektedir. Bundan dolayı kavramların tanım ve içerikleri devletlerin bakış açılarına göre değişmektedir. Bu durumun temel nedeninin ülkelerin tehdit algılamalarındaki farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz¹³⁶.

Türkiye’de yarım yüzyıldan bu yana etkin bir şekilde Türk toplum ve devletine musallat olan bu sosyal hastalık, milli egemenliğin, demokrasinin, insan haklarının, toplumsal barış ve huzurun, gelişmenin ve kalkınmanın baş düşmanıdır. Türkiye uzun yıllardan beri teröre binlerce insanını kurban vermiş, kaynaklarını yatırım ve üretime dönüştürerek sosyo-ekonomik kalkınmasında kullanamamıştır. Terörle mücadelenin ağır maliyeti, sahip olunan kaynakların etkin ve verimli kullanılabilme imkanını ortadan kaldırdığı gibi bugün içinde yaşadığımız ekonomik şartların da en önemli etkenlerinden biri olmuştur. Bu bakımdan terörün hukuk düzleminde unsurlarının ve finans kaynaklarının belirlenmesi terörle mücadelede etkinliğin sağlanması bakımından göz ardı edilemez önem ve değere sahiptir. Bu düşünce bağlamında bu bölümde kavramsal çerçevede terör ve terörizmin tanımı çalışmamızın konusu kapsamında tanımlanarak Türk hukuk mevzuatında yapılan terör tanımı esas alınacaktır. Terörün unsurları, kökeni, amaçları ve nedenleri, Türk Ceza Mevzuatı kapsamında terör suçları ve ulusal mevzuatta terörle ilgili düzenlemeler, terörizmin türleri ana hatları ile işlenecektir.

1.5. Terörün Tanımı

Terör sözcüğü kelime olarak Türkçe ’de “*dehşet*”¹³⁷, “yıldırma, cana kıyma, yakıp yıkma, korkutma, tedhiş”¹³⁸ anlamlarında kullanılmaktadır. Latince “*terrorre*” sözcüğünden gelen terör, “korku salmak, dehşete düşürmek, sindirmek” anlamına gelmektedir¹³⁹. Arapça kökenli “tedhiş” sözcüğü, Türkçede aynı anlamda

¹³⁶Spencer, pp. 2-5.

¹³⁷Doğu Ergil, **Türkiye’de Terör ve Şiddet**, 1.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 1980, s. 1.

¹³⁸TDK, s. 1961.

¹³⁹Talip Gül, **Terör ve Terörizm**, ARK Kitapları Özgü Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 8.

kullanılmaktadır¹⁴⁰. Terör sözlük anlamında, bir grubun güç elde etmek için planlı olarak meydana getirdiği dehşet ortamı olarak tanımlanabilmektedir. Nerede, ne zaman ve nasıl ortaya çıkacağı tespit edilemeyen terör, hakkın ve hukukun ihlal edildiği, canlı ve cansız her şeyin zarara uğradığı yoğun korku halini ifade eder. Fransızcada “*terreur*” aşırı korku, dehşet anlamına, İngilizcede “*terror*”, çok büyük bir korku, şiddet veya şiddet tehdidi¹⁴¹ anlamlarına gelmekle birlikte literatürde üzerinde uzlaşmış bir tanımlı yoktur. Terör kelimesi halk arasında anarşi olarak da kullanılmış ve bundan dolayı teröristlere anarşist denilmiştir¹⁴².

Terör kavramı ilk defa Dictionnaire de l'Academie Française'in 1789 yılında ekinde yer alır ve “*systeme, regime de la terreur*” (terör sistemi; rejimi) olarak tanımlanır¹⁴³. International Encyclopedia of Social Sciences'a; “önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot” olarak tanımlanır¹⁴⁴. Black'ın Hukuk Sözlüğünün 1951'deki 4.baskısında terör; “*Alarm, korku, dehşet, düşman veya tehdit eden bir olay veya tezahürden ötürü zarar geleceği hususunda endişe*”¹⁴⁵ olarak verilir. Webster Sözlüğünde ise, “*yoğun korku, yoğun korkuya sebep olan bir kişi veya şey, bilhassa Fransız ihtilalinde 1793 Mayısından 1794 Temmuzuna kadar süren dönem gibi, bir ihtilal sırasında siyasi idamlarla nitelenen dönem*”¹⁴⁶ diye tanımlanmıştır.

Terör, “*Şiddetin; sosyal, ulusal, irki, dinsel fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma, savaş tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılmasıdır*”¹⁴⁷ diye tanımlanmıştır.

Başka bir tanımlamada, terör umutsuzluk olarak tanımlanmıştır. Bu münasebetle Batı dillerinde, terör uygulayanlar İspanyolca kökenli “*desparados*” sıfatıyla isimlendirilir. Terim olarak “*desparados*” umutsuzlar anlamına gelir. Bu kapsamda

¹⁴⁰TDK, s. 1961; Cemile Arıkoğlu Ündücü, “Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki”, **Electronic Journal of Political Science Studies**, January, 2011 V. 2 No:1, p. 2, <https://www.Esbadergisi.com/images/sayi2/cemile-arikoglu.pdf>, e.t. 01/02/2024.

¹⁴¹The University of Birmingham, **Collins Cobuild English Dictionary**, Harper Collins Publishers, London 1997, p. 1723.

¹⁴²Atilla Yayla, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C. 45, S. 1, Ankara 1990, s. 335, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/38276> e.t.: 13/01/2023

¹⁴³Altuğ, **Terörizm Dünü, Bugünü, Yarını**, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara 1989, s.12.

¹⁴⁴Necmettin Özerkmen, “Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C. 44 S. 2, Ankara 2004, s. 250, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2153261> e.t.: 03/02/2023

¹⁴⁵Altuğ s. 22

¹⁴⁶Altuğ, **Terörizm Dünü, Bugünü, Yarını**, s. 13.

¹⁴⁷Elazığ İl Emniyet Müdürlüğü, <https://www.elazig.pol.tr/teror-ve-terorizm>, e.t.: 09/06/2023.

teröristler umutsuzdur. Terör ise umutsuzluğun dışavurumudur¹⁴⁸ ifadesiyle tanımlanmıştır.

Ansiklopedik Zabıta Sözlüğünde “*tedhiş*” olarak kabul edilen terörü, “*Sürekli korku altında tutmak amacıyla şiddet hareketleri, kaçırımlar ve cinayetler işleme eylemleri. Sistemli şiddet hareketleri ve cinayetlere başvurma eylemi*”¹⁴⁹ olarak tanımlanırken, Altuğ (1995)’de terörü, ilerdeki tehlikelere atıf yapan bir çeşit uzatılmış yoğun korkudur¹⁵⁰ diye ifade etmektedir.

Türk ceza hukuk sistemi açısından Türkiye’de terör anlayışının ve terörün ne olduğu 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun “*Terör tanımı*” başlıklı 1.maddesinde tanımlanmaktadır¹⁵¹. Günümüzde Türk ceza sisteminde yapılan bu tanım çerçevesinde konuya dair hukuki işlemler yürütülmektedir.

Sözlük anlamı olarak terör; “korkutmak, korkuyla yönetmek, korkuyla titretmek, korkudan dehşete düşürmek” anlamlarına gelen ve aslı Fransız İhtilali dönemine uzanan Latince ifadesiyle ‘*terreur*’ sözcüğünün dilimizde yaygın olarak”¹⁵² kullanılan halidir. En basit tanımıyla; “*İnsanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemidir*”¹⁵³.

Sonuç itibariyle akademik yazında, ulusal ve uluslararası hukuk sistemlerinde üzerinde mutabık kalınan terör tanımlarında terör; devlet dışı aktörlerin örgütsel olarak, siyasal amaçlarla toplumda korku ve panik yaratacak şekilde uyguladığı bir şiddet yöntemi yahut tehdidi olarak ifade edilmektedir¹⁵⁴.

Terör ve terörizm kavramları umumiyetle birbirleri yerine aynı anlama geldiği düşünüldükçe kullanılsa da bu kavramlar muhtevaları bakımından birbirlerinden farklıdır. Terör terimi şiddet ve korku içerirken, terörizm kavramında, tanıma ideolojik bir fonksiyon yüklenerek, siyasal amaca yönelik korkuyu hâkim kılmak anlamı kazandırılmıştır. Bu anlamda siyasal amaç, terörizmi, terör kavramından anlamı itibariyle ayırmaktadır¹⁵⁵.

¹⁴⁸Hadi Uluengin, “Terörün Anatomisi”, **Hürriyet**, 11 Şubat 1992 (Zikreden: Altuğ, **Terörün Anatomisi**, s. 18.)

¹⁴⁹Osman Sulhi Aksu, **Ansiklopedik Zabıta Sözlüğü II**, s. 887.

¹⁵⁰Altuğ, s. 22.

¹⁵¹Bkz. TMK, Md.1.

¹⁵²T.C. İçişleri Bakanlığı, **Güvenlik Terimleri Sözlüğü**. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, Ankara 2017, s. 694; Giddens, **Sosyoloji**, s. 931.

¹⁵³Sait Yılmaz, **Terör ve Türkiye Düşünce, Strateji, Eylem**, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2011, s. 32.

¹⁵⁴Hüseyin Alptekin, **Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri**, 1.Baskı, SETA Yayınları, İstanbul 2018, s. 24.

¹⁵⁵Hüseyin Kazan, “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, C. 12, S. 24, 2016, s. 111-112, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/264363> e.t.: 29/01/2023.

Bu anlam farklılığı kapsamında terörizm, muhtevasında ideolojik unsurlar barındıran siyasal amaçlara ulaşmada şiddeti öne çıkaran bir terim olarak tanımlanabilir¹⁵⁶. Dolayısıyla terörizmi diğer suçlardan ayıran temel özellik ideolojik bir motivasyona sahip olması ve amaçlarına ulaşmada şiddeti araç olarak kullanmasıdır.

1.6. Terörün Unsurları

Terörün anlaşılmasında bu terimlerin ana muhtevasını oluşturan unsurlarının izahı zorunluluktur. Terörün unsurlarını terör terimin tanımlarından hareketle saik, fail, hareket üçgeninde; ideoloji (siyasi motivasyon), örgüt/teşkilat (fail) ve şiddet (hareket, eylem) olarak üç temel başlık altında ifade edebiliriz. Yani terör için; ideoloji, şiddet ve örgüt şarttır. Ancak bu unsurların her üçünün de örgütün tüm eylemlerinde bir bütünlük içerisinde var olması lazım gelir.

1.6.1. İdeoloji

İdeoloji sözlük anlamı olarak Türkçe’ de “*Siyasal ve sosyal bir öğretiyi oluşturan, bir hükümetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dini, moral, estetik düşünceler*”¹⁵⁷ olarak tarif edilmektedir. İdeoloji terör örgütleri açısından örgütün yaşam kaynağıdır.

Terör eylemleri, diğer suç örgütlerinin eylemlerinden arka planı bakımından farklılaşmaktadır. Terör eylemlerinin temelindeki siyasal güdü, bir başka ifadeyle ideoloji bu eylemleri diğer şiddet eylemlerinden ayıran ana unsurdur. Terör örgütlerinin eylemlerinin hareket noktasını ideolojileri meydana getirir. Örgütün teşkilat yapısı, örgütte uygulanacak programlar, eleman temini, eylemlerin şekli, muhtevası ve vereceği mesaj ideoloji kapsamında belirlenir. İdeoloji unsuru terör örgütünün eylemlerinin temel hareket noktasını oluşturur ve hedeflerin gerçekleştirilmesinde şiddet bir araç olarak kullanılır¹⁵⁸.

Örgüt yapılanması içinde siyasal ve ideolojik eğitim faaliyetlerinin amacı; örgüt ideolojisini örgüt mensuplarına benimsetmek ve örgüt elemanlarını örgütün amaçları yönünde bilinçlendirerek mensupların örgüte bağlılıklarını sağlamaktır. Örgüt mensuplarının temel sermayesi ideoloji olup tahayyül ettikleri hayali yapı ideoloji içinde hayat bulur. Örgüt elemanlarının hayali, ideoloji içinde hayat bulması

¹⁵⁶Necati Alkan, **Gençlik ve Terörizm**, EGM Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı Yayınları. Ankara 2002, s. 13

¹⁵⁷TDK, s. 937.

¹⁵⁸Önder Yücebaş, **Suç Ekonomisi ve Terörizmin Finansmanı**, Turhan Kitapevi, Ankara 2011, s. 162

münasebetiyle geçmiş, yaşanılan zaman ideoloji ile açıklanır ve gelecek ideoloji ile biçimlendirilir. Değiştirmek ya da yıkmak için mücadele verdikleri düzene karşı şiddet eylemlerine haklılık kazandırarak teşvik eder. İdeoloji, örgüt elemanlarının hayatlarının odağında yer aldığından amaçlarına ulaşmalarına engel teşkil eden her yapıyı, her düzeni yıkmak, her kişiyi ortadan kaldırmak meşrulaşır ve bu yönde mücadele stratejileri geliştirilir¹⁵⁹.

Terör yaratan her türlü eylemin hareket noktası ideoloji olup şiddet içerir. Şiddet içermeyen ideolojiler terör olarak isimlendirilemediği gibi şiddet eylemlerinin yapısında ideoloji yoksa terörden söz etmek mümkün olmayacaktır. İdeolojiye bağlılık terör örgütlerinde katı kurallarla korunur, her türlü eylem ideolojiden beslenir; siyasal bilinçlendirme eğitimi, propaganda ve şiddet eylemleri ideoloji bağlamında gerçekleştirilir ve sürdürülür.¹⁶⁰

1.6.2. Örgüt (Teşkilat/Teşekkül)

Örgüt terimi Türkçe sözlükte, “*Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül ya da teşkilat*” diye tanımlanmaktadır¹⁶¹. Örgüt, bir düzeni ve düzenlemeyi ifade eder. İnsanla insan, insanla eşya, eşya ile eşya arasındaki ilişkileri düzenleyen kurumsal yapı, kolektif bir amacı gerçekleştirmek ya da eylemi uygulamak maksadıyla bir araya gelen kurum ve kuruluşların ya da insanların meydana getirdiği teşekküle örgüt¹⁶²; amaçlarına ulaşmada terörü temel strateji olarak uygulayan teşkilatlara ise terör örgütü denir diye tarif etmek mümkündür. Bununla birlikte Türk hukuk mevzuatında, 3713 sayılı TMK’nın “*Terör örgütleri*” başlıklı 7’nci maddesine göre;

“Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanunu’nun 314’üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.”

TMK’nın “*Terör tanımı*” başlıklı 1’inci maddesinde ifade edilen hedeflere ulaşmak için; “*...cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya*

¹⁵⁹Sabri Dilmaç, “Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2011, s. 142.

¹⁶⁰Altuğ, **Terörizmin Dünü, Bugünü, Yarını**, s. 10-11.; Yayla, s. 339-341.

¹⁶¹TDK, s. 1547.

¹⁶²Erhan Arda (Edit), “**Sosyal Bilimler El Sözlüğü**”, 1.Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2003, s. 473.

tehdit yöntemleriyle ...” suç işlemek maksadıyla kurulan örgütlere “*terör örgütü*” diye tanımlanmaktadır¹⁶³.

Bu çerçevede örgütün, aynı ideolojik düşünceye sahip kişilerin aynı amaç etrafında, aynı hedefe yönelik olarak organize olmuş kişilerden müteşekkil olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda terör örgütleri de organize bir şekilde teşkilatlı olarak, ideolojik amaç etrafında birleşen kişilerin ortak amaç doğrultusunda şiddet eylemlerini gerçekleştirmeleri neticesinde ortaya çıkarlar. Terörizmin ideolojik felsefesinde var olan hedeflere ulaşmak amacıyla oluşturulan kuruluş terör örgütü diye tanımlanır¹⁶⁴.

Terör örgütleri gizlilik içerisinde illegal yani yasalara aykırı olarak kurulurlar. Teşkilatlanmaları güçlü bir merkezi yapıya dayanır. Bundan dolayı merkezi yapılanma (liderlik) birimi, silahlı yapılanma birimi ve propaganda faaliyetlerinin yürütüldüğü üç temel yapıdan meydana gelir. Bu teşkilat yapısı bünyesinde, lider ve lidere doğrudan bağlı üst düzey örgüt yetkililer ve sorumluluk alanlarına göre üst düzey örgüt yetkililerine bağlı alt düzey sorumlular silsilesi yer alır. Teşkilat bütün faaliyetlerini gayri yasal ve gizlilik içerisinde sürdürmekle birlikte, özellikle faaliyetlerini geniş halk kitlelerine yaymak için yasal (legal) yapılanmalarda da teşkilatlanır. Bu yasal yapılanmadan temin edilen örgüt sempatanlarından öne çıkanlar illegal alana devşirilerek yasal alandan illegal alana eleman transferi sürekli hale getirilir¹⁶⁵.

Teşkilatlanma, terör örgütlerinin olmazsa olmaz unsuru olup ideolojik mücadele en yoğun ifadesini örgütlenme biçiminde kendisini gösterir. Terör örgütlerindeki teşkilatlanma biçiminin hedefi, etkili bir düzeyde terör eylemlerinin bir sistem ve gizlilik içerisinde yürütülmesini sağlamaktır. Teşkilat hiyerarşisi ve katı disiplin bu yapılanmanın etkinliğinde en önemli temel kuraldır. Bu kapsamda bir terör örgütünün etkin bir şekilde işleyişini sağlayacak temel kuralları; disiplin, merkeziyetçilik, kolektif düşünce, gizlilik, denetim, hareket, toplantı, inisiyatif, özeleştir, disiplin olarak sıralamak mümkündür¹⁶⁶.

1.6.3. Şiddet

Şiddet sözcüğü sözlükte, “*Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik, aşırılık*”¹⁶⁷ olarak tanımlanmaktadır. Terör örgütlerinin amaçlarına ulaşmada üçüncü

¹⁶³Bkz. 3713 sayılı TMK, Md. 7.

¹⁶⁴Dilmaç, s. 175

¹⁶⁵Dilmaç, s. 192-193; Yurtlu, s. 33-36.

¹⁶⁶Dilmaç, s. 192-202.

¹⁶⁷TDK, s. 1866.

temel unsuru ise eylem yani fiildir. Terör örgütlerinde eylemden kasıt şiddet ve korku içeren tüm faaliyetlerdir. Bu münasebetle şiddet, terörün ön şartı terör örgütünün amacına ulaşmada aracı konumundadır. Bahse konu şiddet eylemi, terör örgütünün amaçlarına ulaşmak için mala ve kişilere zarar verici, yok edici fiziki güç kullanımlı siyasal amaçlı saldırıları kapsamaktadır¹⁶⁸. Terör örgütlerinin eylemlerinin özünü teşkil eden siyasal şiddet; amacı, hedefleri, kurbanları, uygulanma biçimleri ve neticesi bakımından siyasi öneme sahip kaos yaratan, hasar ve zarar veren eylemlerdir. Bir başka ifadeyle, devlet iradesini ele geçirmek maksadıyla yapılan her türlü şiddet eylemidir¹⁶⁹. Terör örgütleri siyasi etkiler yaratacak şiddet eylemlerine başvururlar, çünkü ideolojik amaçlara ulaşmak şiddet eylemlerine başvurulmasını meşru kılan bir anlayışı beraberinde getirmektedir¹⁷⁰. Yaptıkları şiddet eylemleri ile toplumda meydana getirdikleri korku ve dehşet, kamu otoritesinin içine düştüğü zafiyet, kamu hayatına hakim olan kaotik iklim terör örgütünün amacına ulaşmasını sağlar. Dolayısıyla terör örgütleri açısından amaçlarına ulaşmada ideolojileri bağlamında şiddet eylemleri başarıya ulaşmalarında etkin bir stratejidir.

Terör örgütleri şiddet eylemleriyle üç temel amacı gerçekleştirmeyi hedeflemektedirler. Bunlar;

- a) Örgütün güçlü olduğunu her talebini elde etme kabiliyetine muktedir olduğunu göstererek örgüte bağlılığı güçlendirmek.
- b) Örgütten uzak durmaya çalışan ve yardımda bulunmak istemeyenlere gözdağı vererek örgüte destek sağlamak ve illegal örgüt faaliyetlerini sürdürmek.
- c) Şiddet eylemleri ile devleti şiddete başvurmaya zorlayarak, örgütle silahlı mücadeleye girmesini sağlayarak örgüte destek verenlerin desteklerine süreklilik kazandırmaktır¹⁷¹.

1.7. Terörizmin Tanımı

Toplumda korku ve paniği amaçlayan, insanları tehdit eden veya hükümeti zorla değiştirmeye yönelik eylemler olarak tanımlayabileceğimiz terörizm Türkçede tedhişçilik olarak karşılık bulmuştur. Latince kökenli “terörizm” kelimesi “korkutmak”

¹⁶⁸M. Şükrü Alparslan, **Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik**, Teknik Yayınları, İstanbul 1983, s. 42-43

¹⁶⁹H. İbrahim Bahar, **Sosyoloji**, USAK Yayınları, Ankara 2009, s. 240.

¹⁷⁰Nilüfer Karacasulu, Şevket Ovalı, “Terör: Kavramsal Çeşitlilik”, **Mülkiye**, C. XXVIII, S. 243, Ankara 2004, s. 54.

¹⁷¹Gül, s. 17-20.

anlamına gelir. Bu sözcüğün kökenleri, 1789 Fransız İhtilali'ndedir. İlk önce Fransa'da, 1793 ile 1794 yılları arasındaki Fransız İhtilali'ne muhalefet edenlere karşı yapılan baskı rejimine destek verenler için kullanılmıştır¹⁷². İhtilali yöneten siyasi elitin binlerce insanı giyotinde idam ederek topluma yaydıkları korku ve dehşet, ihtilal karşıtları tarafından terörizm olarak isimlendirilmiştir¹⁷³. Terörizm, Encyclopaedia Britannica'da ; "*siyasi bir gayeyle bombalama, öldürme ve adam kaçırmaya gibi güç kullanılması*" diye tanımlanmaktadır¹⁷⁴.

Terörizm terimi politik, ideolojik ya da dini bir değişim sağlamak adına masum sivillere şiddet uygulamak anlamında kullanılmaktadır. Teröre maruz kalanlar savaşçı olmadıklarından masum, korumasız sivillerden oluşurlar ve kendilerini savunma imkanlarından yoksundurlar. Terörizm teriminin ortak kabul edilmiş tek bir tanımı yoktur. Bu bakımdan muhtemel terörizm tanımlarını çalışmada verecek olsak da "terörizm" kelimesini bir stratejik kavram olarak farklı açılardan terörizm kavramlarını verebiliriz.

Sistemli ve sürekli terör ihtiva eden bir strateji olarak terörizm, siyasi amaçlar güden birbiriyle ilişkili terör eylemlerine ihtiyaç duyar. Kelime anlamında terörizm, sahip olduğu katılımcılarıyla birlikte kendi siyasi ve ideolojik, dini amaçlarını şiddet eylemleriyle amacına kavuşmayı hedefleyen sıra dışı bir yöntemdir¹⁷⁵.

Terörizm; kişiler, gruplar ya da devlet aktörleri tarafından siyasi hedeflere ulaşmak için kullanılan kendine has, suç teşkil eden ve tekrarlanan şiddet eylemlerinden oluşan kaygı uyandıran bir yöntemdir¹⁷⁶. Bu sayede terör, suikastın aksine şiddetin doğrudan hedefi masum insanlar ve toplumdur. Şiddetin doğrudan mağduru olan insanlar genellikle toplum içinden rastgele seçilirler veya mesaj niteliğindeki sembolik hedefler seçilir. Terör örgütü, terör eyleminden mağdur olanlar ile ana hedef arasında tehdit ve şiddet temelli iletişim süreçlerinin işlenmesini sağlamayı hedefler. Terör eyleminin amacı; gözdağı vermek mi, taleplerin karşılanması için baskı mı, yoksa propaganda mı olacak, bunu terör eylemini gerçekleştiren örgüt amaçlarına uygun olarak tercih edecektir.

¹⁷²Özerkmen, s. 249.

¹⁷³Altuğ, **Terörizm Dünü, Bugünü, Yarını**, s. 14

¹⁷⁴Andrew Mango, **Türkiye'nin Terörle Savaşı**, Doğan Kitap, İstanbul 2005, s. 12.

¹⁷⁵Yusuf Furkan Şen, "Terörün Toplumsal Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: PKK Terörü ve Ağrı Gerçeği", **Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 1, S. 2, Ağrı 2015, s. 22, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/17481> e.t.:29/01/2023

¹⁷⁶Leonard Weimberg/ Amı Pedahzur/ Sivan Hirsch-Hoefler, "The Challenges of Conceptualizing Terrorism" **Terrorism and Political Violence**, Vol.16, No.4, Year 2004, p. 780, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/095465590899768> e.t.: 03/05/2023.

Farklı tanımlamalarının yapıldığı günümüzde nasıl tanımlanırsa tanımlansın her durumda terörizm; toplumsal huzur ve istikrara, bireylerin barış ve huzurunu tehdit eden, meydan okuyan bir unsur olmuştur. Terörizmin etkisi yani terörize yeteneği, teknolojik gelişmeye (basın yayın, televizyon, internet ağı gibi) paralel olarak hızla evrene yayılmaktadır. Birçok açıdan yirmi birinci yüzyılın başlangıcı küresel terörizm çağı olarak nitelendirilebilir¹⁷⁷. Doğası gereği siyasi, dini ve ideolojik hedeflere erişmek için korkutma ve hesaplı (planlı ve amaca uygun) şiddet kullanımı veya şiddete başvurma tehdidi olarak terörizm, küresel bir boyut kazanmıştır¹⁷⁸

Terörizmi, şiddet eylemleriyle sivil masum insanları, kurumları ve genel kitleyi yıldırarak siyasi hedeflere ulaşmak için grubun veya devletin, şuurlu ve planlı şekilde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunması olarak tanımlamakta mümkündür¹⁷⁹. Terörizm, kamu otoritesini ve kamu düzenini yıkmak veya değiştirmek gibi muayyen amaçlara ulaşmak için uygulanan siyasi hedefler öngören şiddet eylemlerinin tümüdür¹⁸⁰.

Terörizm, şiddet eylemleri yaparak toplumda dehşet ve korku uyandırmak için seçilmiş bir strateji olup toplum üzerinde hakimiyet kurmak için uygulanan planlı bir eylem veya eylem tehdididir¹⁸¹. Terörizm, aşırı siyasi hareketlerin amaçlarına ulaşmada güvensizlik ortamı yaratmak için sistematik olarak başvurdukları şiddet eylemleri¹⁸²; korku uyandırma amacıyla yapılan bir teşebbüs kapsamında insanların hayatlarına ya da vücut bütünlüklerine zarar verecek biçimde şiddete başvurmayı içeren her türlü hukuk dışı faaliyettir¹⁸³.

Günümüzde ülkeler içinde buldukları şartlar ve yaşadıkları olaylar gereği terörle ilgili resmi tanımlamalar geliştirmişlerdir. Bu bağlamda İngiltere’de terör “*Bir siyasi, dini veya ideolojik nedeni ilerletme amacıyla, herhangi bir kişiye veya mülkiyete karşı, ciddi şiddet içeren eylemde veya eylem tehdidinde bulunmak*”¹⁸⁴ olarak tanımlanmıştır. Almanya “*elde edilmesi amaçlanan siyasi hedefler için, başkalarının yaşam ve*

¹⁷⁷Francis Etim, “Metaphysics of Terrorism”, **Advances in Applied Sociology**, Vol.8,No.11, November 2018, pp. 689-697, https://www.scirp.org/pdf/AASoci_2018121914394060.pdf e.t.03/05/2023

¹⁷⁸Etim, p.689,

¹⁷⁹Ercan Çitlioğlu, **Gri Tehdit Terörizm**. Destek Yayınları. Ankara 2008, s. 14.

¹⁸⁰Yurtlu, s. 34.

¹⁸¹Ergil, s. 1-3.

¹⁸²Mehmet Emin Çağırın, “Terörizm ve Uluslararası Hukuk”, **Terörizm**,1.Bası, Haydar Çakmak (Ed.) Barış Platin Kitap Yayın, Ankara 2008, s. 46.

¹⁸³Çağırın, s. 47.

¹⁸⁴David J. Whittaker, **The Terrosism Reader**, Routledge Puplics., New York 2001, p. 1.

mülkleri üzerine, özellikle şiddetli suçlar yoluyla saldırılarda bulunarak sürdürülen mücadele”¹⁸⁵ olarak tanımlamaktadır.

Tanımlardan hareketle terörizm, muhtevasında (içeriğinde) ideolojik unsurlar barındıran, siyasal amaçlara ulaşmak için şiddeti temel yöntem kabul eden bir kavram olarak tanımlanabilir¹⁸⁶. İdeolojik güdüye sahip olması ve hedefe ulaşmada şiddeti temel araç olarak kullanması, terörizmi diğer suçlardan ayıran en belirgin özelliktir.

1.8. Terörizmin Özellikleri

Toplumda korku ve paniği amaçlayan, insanları tehdit eden veya hükümeti zorla değiştirmeye yönelik eylemler olarak tanımlayabileceğimiz terörizmin ayırt edici özelliklerini, faaliyetlerini dünyanın muhtelif yerlerinde yürüten terör örgütleri ve eylem biçimleri çerçevesinde genel olarak şöyle özetlemek mümkündür.

- Terörizm bir stratejidir. Bir ideoloji ya da bir doktrin veyahut sistemli bir fikir değildir.
- Genellikle siyasi bir amacı vardır. Onun için her zaman eylemlerini meşrulaştıracak bir senaryo hazırlar.
- Terör, kendi dilini yaratır ve kullanır.
- Yeni bir düzen ve gelecekte zafer vaat eder.
- Uluslararası siyasetin bir parçasıdır. Dış destek olmadan varlığını sürdürmez.
- Propaganda aracıdır. Propaganda ile doğar, gelişir ve yaşar.
- Var olan devlet otoritesine alternatif, teşkilatlı bir harekettir.
- Finansal destek terörün zaruri ihtiyacıdır. Bu temel ihtiyacını karşılamak için uyuşturucu kaçakçılığı ve ticareti, silah kaçakçılığı ve soygunlar yapar.
- Terörizm bir hak arayışı, yeni bir düzen önerisi ve müstakil bir devlet kurma isteğiyle meydana gelir. Ya da ortaya çıkma nedeninin arkasında her üç faktörde birlikte olabilir.
- Terör bilinçli eylemler olarak ortaya çıkar ve mutlaka siyasi amacı vardır.
- Giderek şiddet uygulamayı amaç haline getirir. Şiddet eylemleriyle korku salarak toplumda bıkkınlık meydana getirir.

¹⁸⁵Whittaker, p. 1.

¹⁸⁶Necati Alkan, **Gençlik ve Terörizm**, EGM Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı Yayınları. Ankara 2002, s. 13.

- Terör örgütleri başkalarının taşeronu olup, örgütsel amaçlarının dışında farklı amaçları olan güç odaklarına taşeronluk yapar.
- Terör eylemleri bireysel eylemler olmaktan çok grup eylemleridir¹⁸⁷.

Farklı kurumlar ve farklı kişiler tarafından birbirinden farklı bakış açılarından incelenen terör eylemlerinde olması gereken ortak ve genel unsurlar; siyasi bir amaca dayanmak, suçsuzluk, kişi veya kişilere şiddet ve zor kullanılması, toplumu korkutma, sindirme, yıldırma, eylemlerde süreklilik ve sistematik hareket etmek olarak sıralanabilir¹⁸⁸.

Terör konu olduğunda ilk akla gelen cebir ve şiddet eylemleridir. Bundan dolayı terörizmden anlaşılan hedefteki kişiye veya kişilere yönelik zor kullanma ve şiddet eylemlerinin yapılması ya da cebir ve şiddet kullanılacağı yönünde tehdit oluşturan organize yapıların varlığı akla gelmektedir. Terör eylemlerinin diğer şiddet eylemlerinden farkı, cebir ve şiddet eylemleri ideolojik amaçla işlenmesidir. Faillerin siyasal amaçları, terörizmin temel unsurlarından olup, varılmak istenen siyasal sonuca göre mevcut siyasal sistemi değiştirmek, dönüştürmek ya da bertaraf etmek için halka ya da halkın belli bir kesimine planlı şekilde baskı yapmak, zorlamak, şiddet uygulamak veya baskı yapılacağına ve şiddet kullanılacağına dair bir tehdidin bulunması gereklidir¹⁸⁹.

Terör eylemleriyle masum bireylere zor kullanmak ve şiddet uygulamak yoluyla zarar verileceği veya cebir (zor kullanma) ve şiddetin uygulanacağına dair tehditte bulunularak, bu kişilerin tehlikeye maruz bırakılıp korkutulması, bıktırılması ve sindirilmesi, hedefe ulaşmada yöntem olarak kullanılır. Dolayısıyla terör, planlı ve programlı bir şiddet eylemidir. Bireylere yönelik olarak kullanılan cebir, şiddet ve bu yönde tehdit, bir plan dâhilinde örgütlü ve sistematik olarak yapılır. Sistematik olarak sürekli uygulanan şiddet ve dehşet eylemleri ile toplum yıldırılmak, devlet otoritesi zayıflatılmak, toplumun ve dolayısıyla yönetim erkinin direncini kırmak, kamu düzenini derinden sarsmak amaçlanır¹⁹⁰.

¹⁸⁷Elâzığ İl Emniyet Müdürlüğü, <https://www.elazig.pol.tr/teror-ve-terorizm> e.t.: 09/06/2023.

¹⁸⁸Gül, s. 16-17.

¹⁸⁹Faruk Turinay, “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, **TBB Dergisi**, S.116, Ankara 2016, s. 46, <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1441>, e.t.: 09/02/2023.

¹⁹⁰TERAM, <https://teram.org/Icerik/kavramsal-cercevede-teror-ve-terorizm-42> e.t.: 03/05/2023

1.9. Terörizmin Tarihi Gelişimi

İnsanlığın varoluşundan bu yana tarihin her döneminde insan öldürme (*Habil'in, kardeşi Kabil'i öldürmesi*), terör ve terör eylemleri ile karşılaşmak mümkündür. Çalışma konumuz bir terörizm tarihi olmadığından ulaşılabilir kaynaklarda bulunan ve dikkate değer terör eylemleri konu hakkında bilgi için yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda özellikle Yahudi tarihinde Zealotesler, İslam tarihinde 11.yüzyılda ortaya çıkıp 13.yüzyılda nihayetlendirilebilen Haşhaşiler, Hindistan da Thug tarikatı önemli terör örgütleri olarak kabul görmektedirler¹⁹¹.

Siyasi tarih önemli ve dikkate değer terör olayları ile yüklüdür. Bunlardan I. Dünya Savaşı'nın başlatıcısı yani tetikleyicisi olduğu kabul edilen Arşidük Franz Ferdinand'ın katledilmesi, bir terör eylemi olarak başlamış olsa da milyonları içine çeken bir savaşa dönüşmüştür.

Gündelik konuşmada “büyük korku”, tedhiş ve dehşet manasında kullanılan terörizm; Fransız ihtilali sonrası literatürde, siyasal bir terime dönüşmüştür. İhtilalden sonra yeni yönetimin iktidara gelmesiyle (Fransız meclisinde 31 Mayıs 1793'de Jironenler iktidardan düşmüş Jakobenler gelmiştir) yeni yasal düzenlemelere gidilmiş, siyasal iktidarı elinde tutan ihtilal taraftarları sadece kral taraftarlarını değil sıradan binlerce insanı da idama mahkûm ederek giyotinde infaz etmiştir. Siyasal gücü elinde tutan Jakobenler on üç ay boyunca, terörü (tedhişi) sürekli hale getirerek korkuyu toplumda yaygınlaştırmış, Fransa'yı kana boğarak toplumu topyekûn dehşetin korkutucu karanlığına sokmuş, toplumsal organizmanın sinir merkezini felce uğratarak ihtilali kendi belirledikleri kurallar üzerine oturtmaya çalışmışlardır. İhtilal hükümeti yaptığı düzenlemelerle terörü kurumsallaştırarak meşru bir hüviyete sokmuştur. İhtilalin gücünü elinde tutanların sistemli biçimde uyguladıkları şiddet politikası, hukuk ve siyaset sahalarında terörizm teriminin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İhtilal karşıtları tarafından bu dehşet dönemi, terör olarak nitelendirilerek terör dönemi diye ifade edilmektedir. Terörün vatanseverlikle aynı anlamda ifade edildiği bu aşamada sayısız Fransız giyotinde can vermiş, binlercesi hapisanelerde işkenceye tabi tutulmuştur. Terör dönemi olarak ifade edilen dönem bittiğinde, terör ya da terörizm terimleri dehşet, utanç ve utancı ifade eder bir anlam kazanmıştır¹⁹².

¹⁹¹Gül, s. 11.

¹⁹²Alex P. Schmid, Defining Terrorism, ICCT Report, March 2023, s. 3-5, https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-%20Defining%20Terrorism_1.pdf e.t.:16/06/2023

Terörizm birçok değişik şekillerde dinle ilgili protesto hareketleri, siyasal isyan ya da sosyal ayaklanmalar gibi nedenlerle ortaya çıkmıştır. En eski terör örgütü olarak Zealotsler bilinmektedir. Zealotsler, milliyetçi Yahudilerin Eski Filistin topraklarında Romalı işgalcilere karşı başkaldırı hareketi olarak görülür. Zealotslerin bu başkaldırı hareketi, tarihte ilk terör hareketi olarak kabul edilmektedir¹⁹³. Bu harekete tepki olarak Romalı yöneticiler tarafından iki bin kişi çarmıha gerilmiştir. Bayramlar ve dini günlerin (kutsal günler) eylem zamanı olarak seçilmesi Zealotslerin eylemlerinin sembolik olduğunu göstermektedir¹⁹⁴. Romalıların Zealotslara karşı başarı sağlaması üzerine, Sicari ortaya çıkmıştır.

Terörizm hareketleriyle ilgili olarak Sicari en eski terörizm hareketlerinden biridir. Sicari hareketi bugünkü İsrail coğrafyasında başlamış, M.S. 66-73 tarih aralığında düşük dereceli din adamlarınca kurulan ve Yahudi Milliyetçisi, iyi teşkilatlandırılmış dini bir mezheptir¹⁹⁵. Sicari, kurbanlarına gündüzleri, özellikle tatil günleri Kudüs'te kalabalığın yoğun olduğu zamanlarda saldırmak gibi alışılmamış yöntemler kullanmışlardır. Eylemlerini, örgütün adını aldığı ceketlerinin altında gizledikleri “*sica*” adı verilen küçük bir kılıçla gerçekleştirmişlerdir. Sicariler işledikleri cinayetlere bir nevi sanat olarak bakmışlardır¹⁹⁶.

Sicari mensupları eylemlerini gündüzleri yoğun kalabalıkta gerçekleştirir ve gerçekleştirdikten sonra her yerde kalabalığa karışırlardı. Yoğun kalabalıktan dolayı eylemi kimin yaptığı tespit edilemezdi. Sicariler rahip Ananias'ın evini ve Herodian Hükümdarlarının saraylarını tahrip ettiler, kamu arşivlerini yakıp tefecilerin alacak evraklarını yok ederek, tefecilerin alacaklarını tahsil etmelerini engellediler. Aynı zamanda Kudüs'te tahıl depolarını yaktıkları ve su arklarına sabotaj yaptıkları hahamlık belgelerinde zikredilir¹⁹⁷. Sicariler aşırı milliyetçi, Roma aleyhtarıydılar. Dini bekleyişleri vardır ve bu uğurda ölmeyi neşeli bir fiil olarak görme eğilimleri vardır. “*Kudüs'ün düşmesinden sonra günahkar rejim iktidarda olmayacağı için Romalılara karşı zafer mümkün olabilecek ve Allah kendini halkına göstererek onları kurtaracaktır.*” gibi bir inanca sahiptirler¹⁹⁸.

¹⁹³Jouni Suistola/ Vamık D. Volkan, **Tarihi ve Psikolojik Boyutlarıyla Uluslararası Terörizm**, 1.Baskı, Pusula Yayınevi, Ankara 2018, s. 27; Elif Göksu, “Ayrılıkçı Terörizmin İdeolojik Kökeni: ETA Üzerine İnceleme”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi, SBE, Edirne 2021, s. 14.

¹⁹⁴Haydar Çakmak, “Tarihi Açıdan Terör”, **Terörizm**, 1.Baskı, Haydar Çakmak (Ed.),Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankaras 2008, s. 17.

¹⁹⁵Emin Demirel, **Terör**, 8.Baskı, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 21

¹⁹⁶Yayla, s. 343; Altuğ, s. 27-28.

¹⁹⁷Altuğ, **Terörizm Dünü, Bugünü, Yarını**, s. 17.

¹⁹⁸Bernard Lewis **Haşişiler**, 1.Basım, Sebil Yayınevi, İstanbul 1995, s. x1

Sicari hareketine benzer din motivasyonuna dayalı siyasal terörizm örneği de Haşhaşi tarikatı eylemleridir. Haşhaşiler Ortaçağ İslam tarihinde, İsmaililerin¹⁹⁹ bir kolu olarak on birinci yüzyılda ortaya çıkmış, on üçüncü yüzyılda Moğollarca ortadan kaldırılıncaya kadar üç yüz yıl boyunca sayısız terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir²⁰⁰. İran coğrafyasında üstlenen Haşhaşiler birçok yüksek rütbeli memur ve valileri Halifeleri öldürdükleri gibi Haçlı Kudüs Kralı Montferrat'lı Conrad'ı da öldürmüş ve Suriye'ye yayılmışlardır²⁰¹. Haşhaşiler, mevcut kurulu siyasi ve sosyal düzeni çökerterek toplumu kendi inançlarına çevirmek istiyor olmalarından dolayı amaçları dini olmaktan ziyade siyasidir.

Haşhaşilerin ilk ve efsanevi liderleri Hasan Sabbah'tır. İnsanlık tarihinin her aşamasında, dini ve siyasi nedenlerle cinayet işleyenler olmuştur. Ama kurduğu bir teşkilatla bunu yapmaya çalışan ilk kişinin Hasan Sabbah olduğunu söylemek abartı olmayacaktır. Sabbah adamlarını, imamet meselesi gibi dini ve siyasi bir mesele ile motive ederek kurduğu örgütün dinamik ve uzun ömürlü olmasını sağlamıştır. Haşhaşi fedaileri, insan öldürme hususunda mahir ve tehlikeli bir çeşit kiralık katiller olarak yetiştirilmişlerdir. Gizlilik esasına göre hareket eden örgüt mensupları (fedailer), eylemlerinde daima hançer kullanmışlar ve işledikleri cinayetleri kutsal bir ayin saymışlardır²⁰².

Öte yandan Hindistan ve Uzak Doğuda adam öldürüp soyarak geçinen Thug tarikatı gibi birçok değişik ve çeşitli gizli örgütler yüzlerce yıl mevcut olmuştur. İngiltere'de "haydut" anlamına gelen "Thug" kelimesi adını bu örgütten alır²⁰³. Hindistan'da on üçüncü yüzyıldan on dokuzuncu yüz yıla kadar varlığını sürdüren Thug tarikatı, dünyanın ilk mafyası olarak kabul görülür²⁰⁴. Thug mensupları, yıkımın tanrıçası olarak bilinen Hindu Tanrıçası Kali'ye tapan haydutlar olup fedakârlığı yüceltirler. Örgüt mensupları ölümü küçük görerek öldürdükleri kişilerin seçiminde ayırım gözetmemişler ve ipekten yapılmış bir iple boğarak öldürmeyi ilke olarak kabul etmişlerdir²⁰⁵.

¹⁹⁹Lewis, s. 17-31.

²⁰⁰Laurence Lockhart, "Hasan-I-ı Sabbâh ve Haşîşiler", Süleyman Tülücü (Çev.), Atatürk Üniversitesi **İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, S. 26, Erzurum 2006, s. 216, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30661>, e.t.: 03/05/2023

²⁰¹Altuğ, s. 28

²⁰²Lewis, s. 1-17.

²⁰³Altuğ, **Terörizm Dünü, Bugünü, Yarını**, s. 19

²⁰⁴Suistola/Volkan, s. 27.

²⁰⁵Çakmak, s.18.; Altuğ, s.29;Haluk Selvi, "Terör Eylemlerine Tarihsel Bir Yaklaşım: Osmanlı Devleti'nde Ermeni Terör Eylemleri ve Yurtdışı Bağlantıları", **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, C. 2, S. 1, 2011, s. 40, 41, 90, <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936136.pdf>, e.t.:03/05/2023

Fransız ihtilali döneminde Fransa’da, İtalya’da Borgia’lar zamanında, İngiltere’de Cromwell zamanında ve Rusya’da Devrim esnasında uygulanan bilinçli ve planlı şiddet politikası, devlet terörüne örnek olarak verilebilir. Modern terörizm, geçmişte ki siyasal şiddet uygulamalarının günümüz şartlarına uyarlanmış görünümünden ibarettir. Bununla birlikte özellikle silah ve iletişim teknolojisinde meydana gelen değişim ve dönüşümler terörizmin boyutunu değiştirmiştir. Gerek terör eylemlerinde gerekse de terörle mücadele stratejilerinde farklı seviyelere gelinmiştir²⁰⁶.

20.yüzyıla gelindiğinde, yüzyılın sonuna değin terör eylemlerinin hedefleri umumiyetle devlet adamları olmuştur. 1914’te Avusturya Macaristan Veliahdı Ferdinand’ın Saraybosna’da öldürülmesi, Fransa Dışişleri Bakanı Louis Barthou’nun ve Yugoslavya Kralı Aleksandr’ın 1934 yılında Marsilya’da öldürülmesi, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Jhon F. Kennedy’in ve Hindistan Başbakanı Indira Gandhi’nin öldürüldüğü suikastlar, 20. yüzyıl terörizminin karakteristiğini yansıtır²⁰⁷.

Terör olgusu 21. yüzyıla tarihin hiçbir döneminde görülmeyen bir yükseliş hızıyla gelmiştir. Terör faaliyetlerine dair hikayeler gün boyu gazete sayfalarını, televizyon programlarını doldurarak yayılmış; yerel, ulusal ve uluslararası tartışma forumlarının temel gündem maddesi olmuştur. Amerika’da 11 Eylül 2001’deki ikiz kule saldırısı, Fransa’da 2017’deki otobüs patlaması, 2018’deki İngiliz Cami saldırısı, 2024 yılı Moskova Crocus City Hall konser salonu saldırısı, Boko Haram ve Herd’un adamlarının 2002’den bu yana Nijerya’daki saldırılarına kadar çok sayıda örnek terör eylemlerini 21.yüzyılın ilk çeyreği içinde görmekteyiz. Siyasi nedenlerin terörizmin temel nedeni olarak öne sürüldüğü Sudan ve İsrail gibi birkaç ülke dışında, Boko Harom, IŞİD, El Kaide, Taliban, Azzam ve benzeri din bağlantılı terör faaliyetlerindeki artış, pek çok kişiyi din ve dini tecrit etmeye yöneltmiştir²⁰⁸. Bugün İsrail devleti tarafından siyasal ve ideolojik amaçlarla Gazze’de Filistinlilere yönelik bütün insani ve hukuki değerleri hiçe sayarak uyguladığı terör insanlık dramı olarak yaşanmaktadır. İsrail devletinin bölgede Filistinlilere, Çin’in Uygur Türklerine yönelik uyguladığı şiddet 21.yüzyılın dehşet verici terörizm eylemleri olarak görülmektedir

²⁰⁶Suistola/Volkan, s. 27-28.

²⁰⁷Serhan Yalçın, “Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü ve Terörizmle Mücadele”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 2, S. 4, Isparta 2006, s. 102, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/215642> e.t.: 29/05/2023

²⁰⁸Etim, p. 689-690.

2001 yılının 11 Eylül'ünde ABD'de meydana gelen saldırıdan bu yana terör ve terörizm üzerinde çok konuşulan ve çözüm aranan sorunların başında gelmektedir²⁰⁹. Bilhassa son bir asırda terörizmde yaşanan değişim ve dönüşüm şekil açısından bakıldığında, eylem ve mücadele metotları olarak başladığı yerden uzaklaştığı, global bir tehdiye dönüştüğü ve çok büyük bir tehlike unsuru haline geldiği görülecektir. 21. Yüzyılın, teröristlerce yıkıcı etkisi güçlü silahların kullanılacağı, “*süper terörizm*” çağı olabileceği görüşü her geçen gün daha kuvvetli bir yaklaşıma dönüşmektedir. Bu bakımdan terör ve terörizm, bireysel ve toplumsal huzur ve barışı, devletlerin hukuk sistemlerini ve uluslararası ilişkileri tehdit eden sosyal bir olgu olarak özellikle son yüzyıl içerisinde değerlendirilerek, terörle mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi toplumların huzur ve barışı açısından etkili olacaktır²¹⁰.

Terörizmin uluslararası bir boyuta taşınmasını Orta Doğu topraklarında kurulan terör örgütleriyle 1970 yılı itibariyle başlamış, ancak 11 Eylül 2001 saldırıları terörle mücadeleyi küresel bir boyuta taşımıştır²¹¹.

1.10. Terörün ve Terörizmin Amaçları

Terörizmin temel hedefi şiddet kökenli yıldırma yöntemiyle politik, ideolojik ya da dini bir amaca ulaşmaktır. Terörizm, farklı gruplar veya bireyler tarafından, genellikle şiddet içeren, saldırgan ve korkutucu eylemlerle belirli hedeflere ulaşmayı amaçlayan bir yöntemdir. Terör eylemleri genellikle siyasi hedeflere ulaşmayı amaçlar. Bu hedefler genellikle belirli bir politik değişiklik veya belirli bir ideolojiyi destekleme, mevcut siyasi otoriteye karşı mücadele veya belirli bir bölgedeki bağımsızlık gibi siyasi amaçlar olabilir. Bazı terör grupları, dini veya ideolojik nedenlerle hareket eder. Bu gruplar, kendi inançlarına veya ideolojilerine uygun bir toplum oluşturmayı, belirli bir dini veya ideolojik görüşü yaymayı veya korumayı amaçlarlar. Terör eylemleri toplumsal değişiklik veya toplumun belirli bir kesiminin haklarını savunma gibi genel toplumsal amaçlarla bağlantılıda olabilir. Terör, örgütün veya grubun hedefleri hakkında dikkat çekmek veya propaganda yapma amacı da güdebilir. Bu eylemler, medya yoluyla geniş kitlelere ulaştırılır ve böylece örgüt amaçlarını daha geniş bir kitleye duyurabilir. Esasen terör eylemleri, genellikle korku ve panik yaratarak, bir

²⁰⁹Gül, s. 14.

²¹⁰Yalçın, s. 101.

²¹¹Suistola /Volkan, s. 26.

toplumda geniş kapsamlı bir etki bırakmayı amaçlar. Bu durum, halkın güvensizlik hissi ve belirli bir durumda veya hükümette kaos yaratmayı hedefler²¹².

Terörün amaçlarını; siyasal amaçlar, ekonomik amaçlar, sosyo-kültürel amaçlar ve psikolojik amaçlar olarak dört başlıkta izah edebiliriz. Terör eylemlerinin temel hedefleri kapsamındaki diğer amaçlarını ise; örgütün sesini duyurma, gücünü gösterme, varlığından haberdar etme, işbirlikçi taraftarlarına moral kazandırma, terör örgütü taraftarı olmayanları korkutarak sindirme, yıldırma, yönetim otoritesi ve devlete olan güveni yıkma, devleti topluma baskı yapmaya itme, üzerlerinde otorite ve disiplin sağlayarak örgüt mensuplarını eğitime, kaotik bir ortam yaratarak dikkatleri üzerine toplamaktır²¹³.

1.10.1. Siyasi Amaçları

Hiçbir terör eylemi siyasal bir arka plandan soyutlanmış olamaz. Her terör eyleminin mutla arka planında ideolojik bir yaklaşım ve siyasal bir amaç vardır²¹⁴. Zira terör örgütleri temel amaçları doğrultusunda, hedef olarak belirlenen siyasal rejimi ve düzeni, şiddet eylemleriyle yıkarak, yerine kendi ideolojisini hakim kılmak ve yeni bir yönetim kurmak ister. Bu istek terörizmin siyasal amacını oluşturur. Bu düşünce terör eylemlerinin yargı sürecinde açıkça belirtilmektedir. Teröristler ve terör grupları, ideolojik düşünceleri bağlamında, haksızlık ve zulüm olarak nitelendirdikleri yönetimi, yöneticileri etkisizleştirerek adil bir yaşam sağlayacaklarına inanırlar²¹⁵.

Bu bağlamda terörizmin siyasi amaçları, genellikle belirli bir siyasi hedefi gerçekleştirmek, belirli politik değişiklikleri veya hükümet politikalarını etkilemek veya belirli bir siyasi talebi duyurmak için kullanılır. Ancak bu terör eylemleri, genellikle masum insanların hayatlarını riske atan veya etkileyen şiddet içeren eylemler olarak tezahür eder.

1.10.2. İktisadi Amaçları

Terör örgütleri ya da terörü stratejik bir araç olarak kullanan gruplara, amaçlarını elde edebilmek için hedef toplumları ve yönetimleri şiddet eylemleri ile zayıflatırlar. Böylece toplumlar sahip oldukları iktisadi kaynakları kalkınma ve toplumsal refahlarını yükseltmede kullanmak yerine terörle mücadele de kullanmak zorunda kalırlar.

²¹²Ergil, s. 40-44; Gül, s. 17-27.

²¹³İbrahim Çütücü/Sabiha Akbaş, **Terör ve Ekonomi**, 1.Baskı, Beta Basım Yayımları, İstanbul 2019, s. 15.

²¹⁴Yurtlu, s. 33

²¹⁵Ergil, s. 40-44.

Türkiye’de yarım yüzyılı aşkın bir zamandan beri sürdürülen terör ve şiddet eylemlerinin ekonomi üzerinde oluşturduğu yük bunun en bariz göstergesidir. Terörle mücadelenin ağır yükü ülke iktisadi kaynaklarının ülkenin gelişimi ve ekonomisine yönelik kullanılmasını engellemektedir. Terör gruplarının eylem stratejileri içinde ekonomik amaçların bulunması, yapılacak eylemler ile mevcut sistemi tıkayarak bertaraf edecek, toplumun hakim sisteme <daha fazla tepki göstermesine neden olacaktır²¹⁶.

Bunların dışında, terör örgütlerinin belirli ekonomik kazançlar elde etmek veya ekonomik sistemleri etkilemek için terör eylemlerini kullanmaları da mümkündür. Bu durumda terör örgütleri veya grupları, terör eylemleriyle doğrudan finansal kazanç sağlama amacı güdebilirler. Özellikle belli bir bölgedeki doğal kaynakları (petrol, mineraller) ele geçirmek veya kontrol etmek için terör eylemlerine başvurulabilir. Benzer şekilde terör örgütü, şiddet eylemlerini propaganda aracı olarak kullanıp ekonomik desteğini artırmayı amaçlayabilir. Bu eylemlerle destekçi toplulukları üzerinde meydana getirdiği etkiyle fon toplayabilir.

1.10.3. Sosyal ve Kültürel Amaçları

Toplumlar farklı etnik yapı ve kültürlerden meydana gelmiş olabilir. Günümüz modern toplumlarında homojen bir kültür ve etnik yapı söz konusu değildir. Bu farklılıklar farklı dünya görüşlerine sahip olmayı da beraberinde getirir. Toplumların bu farklı kültüre ve etnik gruba mensup unsurlarını bir arada tutan ana unsur ise birlikte yaşamaya olan inançlarıdır. Bu inancın teminatı ise herkesin uymak zorunda olduğu sosyal ve hukuki normların hâkimiyeti ile mümkün olacaktır. Toplumlardaki etnik ve sosyo-kültürel altyapı farklılıklarının çatışmaya dönüştürülmesi, farklı dünya görüşüne sahip olanların karşı karşıya getirilerek istismar edilmesi teröre malzeme oluşturacaktır²¹⁷. Bu olumsuz gelişme ve dönüşüm teröre kaynak teşkil ettiğinde zamanla şiddet eylemlerine dönüşerek tezahür edecektir. Toplumdaki duyarlılık, şiddet eylemleri sonucu terörün kaynağını oluşturan unsura yoğun bir tepkinin meydana gelmesini sağlayacaktır. Böylece muhtemel bir iç çatışmanın zemini hazırlanmış olacaktır.

²¹⁶Adem Özer, “Terörizm, Ekonomi ve Uluslararası Hukuk”, **Terörizmin El Kitabı**, İskender Karakaya (Ed.) Nobel Yayın, Ankara 2023, s. 243-244; Gül, s. 19.

²¹⁷Gül, s. 17-18.

Terörün sosyal ve kültürel amaçları, terör eylemlerinin etkileri ve sonuçları aracılığıyla belirli bir sosyal veya kültürel etkiyi veya değişikliği hedefleyebilir. Ancak bu amaçlar genellikle politik, siyasi veya ideolojik amaçlarla iç içe geçmiş olabilir ve terörizmin karmaşıklığına katkıda bulunabilir.

1.10.4. Psikolojik Amaçları

Terörün psikolojik amaçları, terör eylemlerinin insanları korkutma, endişelendirme, şok etme ve psikolojik olarak etkileme maksadını içerir. Bu tür etkiler, terör eylemlerinin psikolojik bir etkisiyle toplumda panik, korku ve endişe yaratmayı hedefler. Terör gruplarının hedef gözetmeksizin terör eylemlerinde bulunması toplumsal huzur ve barışı bozar, devlet otoritesini zayıflatır, toplum üzerinde korkuya dayalı bir baskı kurar. Böylelikle toplumda devlete olan güven sarsılır. Amacı, halkın nezdinde devlet gücünü zafiyete düşürmek olan terör örgütleri, korku, şiddet ve tedhiş metotlarını kullanmak suretiyle toplumda meydana gelen dehşete bağlı olarak halkı baskı altına alırlar. Yoğun baskı altında tutulan toplum nezdinde devlete olan güven sürekli irtifa kaybeder. Terör baskısı altında sürekli ezilen toplum, korkunun meydana getirdiği tepkisizliğin yanı sıra sert tepkilerde verebilir. Böylesine kaotik bir zeminde ne yapacağını tam olarak bilemeyen halk yığınları şiddet eylemlerine başvurarak toplumsal bir kargaşanın ortaya çıkmasını sağlayabilir²¹⁸.

1.11. Terörün Nedenleri

Terör ve terörizm toplumların ve devletlerin izledikleri kamu stratejileri bakımından farklı nedenlere bağlıdır. Bu nedenler genellikle karmaşık ve çok katmanlıdır. Çünkü her durum, farklı toplumsal, siyasi, ekonomik, dini ve ideolojik faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkabilir. Bu bakımdan herhangi bir terör eylemi veya terör örgütü, birden fazla nedenin etkisi altında olabilir²¹⁹. Bu nedenlerin anlaşılması ve ele alınması, terörizmin önlenmesi ve çözülmesi için önemli bir adımdır. Terörizmle etkin bir mücadeleyi sürdürebilmek, terörün nedenlerinin iyi anlaşılmasına ve mücadele yöntemlerinin buna göre belirlenmesine bağlıdır. Çünkü terör gibi tahrip gücü yüksek yıkıcı sosyal hastalıkların nedenlerinin iyi anlaşılammış olması bu yıkıcı soruna karşı sürdürülen mücadelenin başarısızla sonuçlanmasını beraberinde getirecektir. Küçük

²¹⁸Gül, s. 19-20.

²¹⁹Bekir Çınar, "The root causes of terrorism", **METU Studies in Development**, Vol.36, June 2009, s. 96, <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423909983.pdf> e.t.: 03/05/2023

taktik başarılar sağlanmış olsa bile kalıcı bir stratejik başarı elde edilemeyecektir. Bataklığın kurutulması nasıl ki kan emici sineklerin yok edilmesini beraberinde getiriyorsa, terörizmin nedenlerinin bilinmesi de teröre karşı etkin ve başarılı bir mücadele vermeyi sağlayacaktır.

Terörün her daim hedefinde otoritenin tesis ettiği düzenin yıkılması, toplumun otoriteye güveninin sarsılması, toplumda huzur ve emniyetin bozulması vardır. Kamu otoritesinin toplumsal taleplere cevap verememesi, toplumda huzursuzluklara ve hoşnutsuzluklara neden olur. Bu ise iktidarı elinde tutan otoriteye karşı olan gruplar ve yapılar tarafından mevcut siyasal sistemi, ekonomik düzeni değiştirmek, sosyal nizamı yıkmak isteyenler tarafından kullanılabilir²²⁰.

Terörün nedenleri, her terör örgütü için, terörü amaçlarına ulaşmak için stratejik olarak kullanan her yapı için farklı olabilir. Bazı terör örgütleri ve yapılar, siyasi bir amaç doğrultusunda şiddet içeren eylemler gerçekleştirirken, bazıları dini inanışları yaymak için, bazıları ise ekonomik hedeflerine ulaşmak için teröre başvurabilir. Keza her daim terör faaliyetlerine milliyetçilik, devrim, din ve statükonun savunulmasıyla bağlantılı ideolojilerin tümü terörizme ilham kaynağı olmuştur²²¹. Bunların yanı sıra devletlerarası rekabette, rakip devletlerin birbirlerine karşı yürüttükleri mücadelede kullandıkları bir strateji olabilir. Gerekçesi her ne olursa olsun genel olarak terörün nedenlerini; siyasal nedenler, ekonomik nedenler, sosyo-kültürel nedenler ve psikolojik nedenler olarak dört ana başlıkta toplayabiliriz²²².

Siyasi nedenler kapsamında ideolojik ve siyasal gerekçeler, ekonomik nedenler kapsamında toplumsal eşitsizlik, adaletsizlik, yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımı adaletsizliği gibi sorunlar, sosyo-kültürel nedenler kapsamında eğitim, toplumsal bütünleşme ve milli birlik, göç, vatandaşlık bilinci, hızlı nüfus artışı, gecekondulaşma sorunları söz konusu olur.

1.11.1. Terörün Siyasi Nedenleri

Terör her ne kadar kompleks ve çok yönlü bir yapıya sahipse de esasen terörün ana unsuru siyasal bir olgu oluşudur. Terörizmin siyasi yönü bir dini inancın, ideolojik bir düşüncenin, etnik bir kimlik çatışmasının dışa yansımaları veya üzerinde ittifak edilmiş siyasal bir amaca yönelik ortak talep ve kimliğe sahip bireylerin teşkilatlanarak şiddete

²²⁰Mehmet Gödeklî, **Terörizmin Finansmanı Suçu**, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 33.

²²¹Çınar, s. 96.

²²²Çütcü/Akbaş, s. 10.

başvurularını ifade eder. Bu bakımdan siyasal faktörler terörizmi ortaya çıkaran nedenler olarak ön plana çıkarken, şiddet eylemleri olarak kendini gösteren terörde, ortak amaçta ittifak etmiş bir örgütlenmenin siyasal hedeflere ulaşmada izledikleri bir strateji olarak ortaya çıkar²²³. Terör örgütleri ya da terörü strateji olarak benimseyen örgütler hedeflerine ulaşmak için şiddet eylemlerini düzenli olarak kullanabilirler. Her terör olayı veya terör örgütü, farklı bir siyasi motivasyonla hareket eder. Bu nedenle terörizmin siyasi boyutu geniş bir yelpazede değişkenlik gösterebilir.

Dünyamızda birbirinden farklı çok sayıda siyasal akım mevcuttur. Bu siyasal akımlara mensup olup bu siyasal yapılarda faaliyet gösteren kişilerin varlığı da kaçınılmazdır. Siyasal ayrımcılıklar, hoşnutsuzluklar, demokrasi kültürünün zayıflığı, etnik ayrımcılık, radikal aşırılıklar, karşılanmayan toplumsal değişim ve dönüşüm talepleri alternatif olarak ortaya çıkan siyasal yapılar tarafından şiddet eylemlerine devşirilebilir²²⁴. Dinî aşırıcılık, radikalizm veya belirli bir ideolojiyi yayma veya koruma isteği, bazı grupların terörizme başvurmasına yol açabilir.

Hükümetin baskıcı, otoriter veya haksız olduğunu düşünen gruplar, terör eylemleriyle dikkat çekmeyi ve değişiklik talep etmeyi amaçlar. Şiddet eylemleriyle hükümet yönetimi ve hükümet politikalarına karşı mücadele verirler. Bazı etnik veya ulusal gruplar, bağımsızlık veya özerklik taleplerini karşılamak için terörizme başvurabilirler. Aynı zamanda terörizm, bir grup veya örgütün siyasi taleplerini duyurmak ve dikkat çekmek için bir araç olarak da kullanılabilir²²⁵. Medya üzerinden geniş kitlelere ulaşmak ve amaçları uğruna kamuoyunu harekete geçirmek maksadıyla terör eylemleri gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda değişim ve reform talebi olan gruplar, hükümetin politikalarını değiştirmek veya yeni politikaların uygulanmasını sağlamak için terörizmi bir tür baskı aracı olarak kullanabilirler.

1.11.2. Terörün Ekonomik Nedenleri

Terörün ekonomik nedenleri, genellikle toplumdaki eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin sonucu olarak ortaya çıkar. Ancak terörizmde ekonomik nedenler, diğer faktörlerle birleşerek geniş bir çerçevede etkileşim halinde olabilir ve bu nedenle her durumda farklılık gösterebilir. Terörün ekonomik nedenleri; genellikle ekonomik

²²³Deniz Ülke Arıboğan, **Terör, Tarihin Sonundan Barışın Sonuna**, İnkilap Kitapevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ, İstanbul 2019, s. 113

²²⁴Serdar Öztürk/Kamil Çelik, "Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri," **Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 2, Alanya 2009, s. 92, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/201509> e.t.: 17/05/2023

²²⁵Çınar, s. 98-100.

eşitsizlikler, yoksulluk, işsizlik, sosyal dışlanma ve ayrımcılık, ekonomik fırsatların eksikliği, ekonomik adaletsizlikler, sömürgecilik ve yabancı ülke) müdahaleleri(dış baskı gibi faktörler olarak ifade edilebilir.

Yetersiz gelir ve işsizlik, yoksulluğu beraberinde getirerek bireyleri sisteme güvenmemeye veya hükümete karşı bir öfke duymaya itebilir. Yoksulluk ve işsizlik, bireyleri veya grupları radikalleşmeye ve terör örgütlerine katılmaya yönlendirebilir²²⁶. Etnik, dini veya sosyal nedenlerle dışlanmış hisseden bireyler veya gruplar, terörizmi bir çıkış yolu olarak görebilirler. Bu şekilde meydana gelen toplumsal ayrımcılık, belirli bir gruba karşı ayrımcı politikaların veya toplumsal dışlanmanın bir sonucu olarak terörizme yönelimi artırabilir. Diğer yandan gelir eşitsizliği ve kaynakların adil dağılım eksikliği, toplumda hoşnutsuzluğa ve bazı grupların radikalleşmesine neden olabilir. Belirli bir grup, ekonomik adaletsizlikleri düzeltmek veya taleplerini elde etmek için terörizmi çıkış yolu olarak görebilirler. Bunların yanı sıra bölgesel ya da genel olarak ekonomik fırsatların kısıtlı olması nedeniyle bireyler ve toplumlar, geleceklerini güvence altına almakta zorluk yaşar. Bu durum, terör örgütlerinin bu bölgelerde daha fazla destek bulmasına ve radikalleşme eğilimini artırmasına neden olabilir²²⁷.

Toplumda gelir düzeyinin ortalamasının altında ve adaletsiz gelir dağılımı toplumsal sınıflaşmaya yol açabilir. Diğer yandan işsizlik oranlarının giderek artması, ekonomide dışa bağımlılık, çalışma barışının bozulması, istikrarsızlık ve çatışmaların başlaması, işten çıkartmaların artışı ve sendikaların ideolojik olarak ayrışmaları, ekonomide fiyat istikrarının bozulması ve buna bağlı olarak kontrole alınamayan enflasyonist bir piyasanın oluşması, siyasal iktidarın ekonomide etkinliğini kaybetmesi, dış açıkların sürekli artışıyla borç yükünün artması ve buna bağlı olarak dış baskıların artması teröre neden olan ekonomik unsurlar olarak ifade edilebilir²²⁸.

1.11.3. Terörün Sosyo-Kültürel Nedenleri

Bu nedenler, genellikle toplumun kültürel, sosyal ve dini dinamiklerinden kaynaklanabilir ve terörizmin sosyal ve kültürel boyutlarının karmaşıklığını yansıtır. Toplumsal, kültürel ve dini dinamikler, terörizmin arkasındaki nedenlerin anlaşılmasında önemli bir rol oynar ve bu faktörlerin bir araya gelmesi, terörizmi motive edebilir veya destekleyebilir. Bireylerin aldığı eğitimle, milli birlik ve

²²⁶Çınar, s. 106.

²²⁷Buket Ünal, **Terörizm ve Yalnız Kurtlar**, 1.Basım, Nobel yayın, Ankara 2022, s. 23-25.

²²⁸TBB, **Türkiye ve Terörizm (Rapor)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 177

vatandaşlık şuurunun gelişmemiş olması, bireylerin toplumsal değerlere bakış açısı farklılığı gibi nedenler devlete karşı başkaldırı ve şiddete başvurma düşüncesinin haklılık kazanmasına olumlu katkı yapar²²⁹. Bunların yanı sıra hızlı nüfus artışı, yoğun bir göç hareketi ile gecekondulaşma ve çarpık kentleşme, şehirlerde banliyölerin oluşumu, gelenek-göreneklerde yozlaşma ve ahlaki değerlerde zayıflama gibi sosyal ve kültürel unsurların beraberinde getirdiği sosyal sorunlar terör örgütlerinin etki alanlarını genişletecektir. Bu yoksunlukların yoğun olduğu bölgelerde kamusal hizmetlerin yetersizliği ya da yokluğu bu yoksunluklar içinde yaşayan özellikle gençlerde yarattığı ezilmişlik ve dışlanmışlık duygusu terör faaliyetlerinde bulunmalarına ya da terör gruplarının faaliyetlerine katılmalarına neden olabilir²³⁰.

Kamusal imkânların yoksunluklarından kaynaklı yaşam konforunun düşüklüğü, yoksulluk, farklı etnik gruplar veya kültürel kimliklere sahip toplumlar arasındaki ayrılıkçı duygular, terörizme neden olabilir. Dini inançlar veya radikal ideolojiler, terör örgütlerinin motivasyon kaynağı olabilir. Radikal dini yorumlar veya aşırı ideolojiler, belirli bir grup veya bireyleri şiddet içeren eylemlere yönlendirebilir. Ancak belirtmek gerekir ki din bireylerin hayal kırıklıklarıyla başa çıkmalarını sağlamakla birlikte hayal kırıklıklarının nedeni değildir. Bu anlayış perspektifinden konuya yaklaştığımızda dinin doğrudan doğruya bir terör eyleminin nedeni olamayacağını söyleyebiliriz²³¹.

Toplumun belli bir kesimindeki değerler, normlar veya kültürel yapılar, terörizme eğilim yaratabilir. Özellikle baskıcı ve radikal kültürel normlar, terör eylemlerini meşrulaştırabilir veya destekleyebilir. Toplumda geniş bir hoşnutsuzluk, adaletsizlik, sosyal dışlanma veya bireylerin hissettikleri öfke, terörizmin temel nedenleri arasında yer alabilir. Bu tür sosyal rahatsızlıklar, terör örgütlerine katılma eğilimini artırabilir. Bazı terör örgütleri, eğitim ve propaganda aracılığıyla bireyleri radikalleştirme veya terör eylemlerine yönlendirme amacıyla çalışabilir. Özellikle genç nesilleri etkileme ve radikal ideolojilere kazandırma çabaları, terörizmin sosyo-kültürel nedenleri arasında sayılabilir²³².

Bütün bu nedenler, terörizmin sosyal ve kültürel boyutlarının karmaşıklığını yansıtır. Toplumsal, kültürel ve dini dinamikler, terörizmin arkasındaki nedenlerin

²²⁹Zeki Yıldırım, “Hukuksal Açıdan Terörizmin Finansmanı, Önlenmesi ve Vergisel Boyutu,” **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2010, s. 36.

²³⁰Ünal, s. 24-25.

²³¹Çınar, s. 111.

²³²Çütcü/Akbaş, s. 11-12.

anlaşılmasında önemli bir rol oynar ve bu faktörlerin bir araya gelmesi, terörizmi motive edip destekleyebilir.

1.11.4. Terörün Psikolojik Nedenleri

Terörün temel nedenlerinden biriside psikolojik faktörlerdir. Psikolojik faktörler; teröristlerin veya terör örgütlerinin psikolojik durumları, motivasyonları ve duygusal etkenlerini kapsar. Bu faktörler, terör eylemlerine ve teröristlerin hareketlerine yönlendirici bir etki yapabilir. Çünkü hiçbir birey doğuştan terörist olarak dünyaya gelmez. Genetik benzeşimler ve çekimler, ırki özellikler taşımak bireyleri doğuştan katil ya da terörist yapmaz. Ancak kişilerin birbirinden farklı özelliklere ve ruh hallerine sahip olmaları da kaçınılmazdır. Her birey çevresinde vuku bulan hadiselere karşı aynı tepkileri veremezler. Her birey, bireysel özelliklerinin yanı sıra içinde doğduğu ve büyüdüğü kültür, aile ortamı ve içinde yaşadığı çevre şartlarının etkisi altındadır. Bu etkileşime bağlı olarak adanmışlık, öfke, başkaldırı, öç alma, aidiyet vb. duygularda farklı gelişir ve dış dünyaya yansır. Farklı psikolojik yapı, kişilerin karşılaştıkları olayları farklı biçimde anlamalarına ve idrak etmelerine; farklı idrak ediş kişilerin düşünce dünyasında olumsuz çıkarımlara neden olabilir. Bundan dolayı kişiler şiddete meyilli duruma gelebilirler ve terör eylemlerine dahil olabilirler. Ayrıca, kişilerde şiddet eğilimli psikolojik rahatsızlıkların da olması mümkündür. Bütün bu etkenlerin varlığı terör eylemlerinin ortaya çıkmasına katkı yapabilecektir²³³.

Terör eylemlerinin ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri, terörün psikolojik nedenler bağlamında şöyle sıralamak mümkündür²³⁴:

-*Öfke ve intikam duygusu*: Bireyler veya gruplar haksızlığa ve yoksunluğa maruz kalmaları nedeniyle siyasal otoriteye, topluluğa veya ideolojiye karşı öfke ya da kin duyma ve intikam alma güdüsüne kapılabilirler. Bu öfke ve intikam duygusu birey ve grupların terör eylemlerine başvurmasına neden olabilir.

-*İntihar ve radikalizm*: Bazı durumlarda, terör eylemlerinin arkasında radikal ideolojiler veya ölümü göze almak istekleri bulunabilir. Bireyler, kendilerini veya kendi inandıkları ideolojiyi öne çıkarmak için intihar saldırıları gibi aşırı eylemlere yönelebilirler.

²³³Etim, p. 691-693.; Çütücü, Akbaş, s. 12-13.; Çitlioğlu, s. 33.

²³⁴Selçuk Candansayar, "Terörizm ve Psikiyatri", **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Cemal Güzel (haz.), Ayraç Yayınları, Ankara 2002, s. 381-387.

-*Grup dinamiği ve baskı*: Terör eylemleri, belli bir gruba veya terör örgütüne üyelikten kaynaklanan grup baskısı veya sosyal etkileşimler sonucunda gerçekleşebilir. Bu durumda bireyler, grubun beklentilerine uyum sağlamak veya kabul görmek için terör eylemlerine katılabilirler.

-*Belirli bir amacı ulaşma hedefi*: Şiddet eylemlerinin arkasında, belirli bir amacı elde etme hedefi olabilir. Bireyler veya gruplar, belirli bir politik, dini veya ideolojik hedefi gerçekleştirmek için terör eylemlerine başvurabilirler ve terörü amaca ulaşmada stratejik bir araç olarak kullanabilirler.

-*Psikolojik rahatsızlıklar veya manipülasyon*: Bireylerin psikolojik rahatsızlıkları veya manipülatif bir çevre tarafından etkilenmeleri, terör eylemlerine yönlendirici etki yapabilir. Özellikle terör örgütleri, bireyleri manipüle edebilir veya psikolojik olarak etkileyebilirler. Bu manipülasyonun sonucu olarak bireyler veya gruplar şiddet eylemlerine başvurabilir veya katılabilirler.

Terörün psikolojik nedenleri, teröristlerin veya terör örgütlerinin bireysel veya grup dinamiklerinden kaynaklanan psikolojik motivasyonları içerir. Bu faktörler, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde etkili olabilir ve terörün nedenlerinin anlaşılmasında önemli bir rol oynar.

1.12. Ulusal Mevzuatta Terör ve Terörizm

Türk hukuk sisteminde, terörle ilgili düzenlemeler daha çok terör suçu sayılan suç fiillerini ve terörle mücadelede esas alınacak hukuk düzenlemelerini kapsamaktadır. Terör kavramı müstakil bir suç fiili olarak ilk defa Terörle Mücadele Kanunu (TMK) ile yapılmıştır. Bu bağlamda Türk hukuk sisteminde terör terimi, 1991’de TMK’da terör suçu sayılacak fiiller ayrı ayrı ifade edilerek tanımlanmaktadır (3713, TMK. Md.1).

Ceza hukuku mevzuatında terörün önlenmesi ve terör faaliyetlerine cezai yaptırım uygulanmasını öngören 3713 sayılı TMK’da “terörizm” kavramına yer verilmemiştir. Kanunda tanım, suç, ceza, yargılama usulü ve cezaların infazı bakımından sadece “*terör*” kavramına yer verilmiştir. 16 Şubat 2013’de 28521 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunla (TFÖHK) birlikte “*terör*” kavramı yerine “*terörizm*” kavramı benimsenerek uluslararası hukuktaki yaygın kullanıma uyum sağlanmıştır. TFÖHK’nın amacı terörle ve terörizmin finanse edilmesiyle mücadele etmek (TFÖHK. Md.11) şeklinde ifade edilerek her iki kavramda birlikte verilerek terör ve terörizmin finansmanı ile etkin bir

mücadelenin yapılması ifade edilmiştir. Bununla birlikte uluslararası sözleşmelerdeki yaygın kullanıma uyum sağlamak bakımından uluslararası sözleşmelerin uygun bulunmasıyla ilgili yapılan yasal düzenlemelerde, terör ve terörizm terimlerinin birlikte kullanımı tercih edilmiştir. Türkiye'nin terör ve terörün finansmanın önlenmesine dair imzaladığı ikili anlaşmalarda da genellikle "terörizm" ifadesi kullanılmıştır.

Bunların haricinde 07/07/2010 tarihinde kabul edilip 13 Temmuz 2010 tarihinde yayınlanarak uygulamaya konulan Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 6004 sayılı Kanun'un "Ana hizmet birimleri" başlıklı 6'cı maddesinin k fıkrasında (6/k) terörizm örgütlü suçlar içinde ifade edilmiştir²³⁵. Keza 01/11/1983 tarihinde kabul edilen 03/11/1983 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanunu'nun 6.maddesinde Milli İstihbarat Teşkilatının yetkileri arasında terörizm ve uluslararası suçlarla ilgili verilerin toplanmasından söz edilmiştir. Ulusal mevzuat bakımından yasalara kıyasla ikincil nitelikte mevzuat kapsamında genelge, yönetmelik ve tebliğden oluşan düzenleyici işlemlerde de ya terörizm kavramı ya da terör ve terörizm terimleri birlikte kullanılmıştır.

Kısacası Türk hukuk sisteminde, terörle mücadeleye dair yasal mevzuat bir bütün olarak değerlendirildiğinde, terör ve terörizm terimleri aynı anlama gelecek biçimde birbirini yerine kullanılmıştır diyebiliriz.

1.13. Terör Suçları

12/4/1991 tarih ve 20843 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) nun, "Terör suçları" başlıklı 3. maddesine göre, TCK'nın 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310'uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar²³⁶, terör suçları olarak kabul edilmiştir. Buna göre; devletin birliği ve bütünlüğünü bozmak, anayasayı ihlal etmek, Cumhurbaşkanına suikast düzenlemek, meşru hükümete karşı silahlı isyana kalkışmak, yasama ve yürütme organlarına karşı suç işlemek, silahlı örgüt kurmak ve bu örgütlere silah sağlamak, milli savunmaya karşı yani düşman askeri hareketleri yararına askeri tesisleri tahrip etmek, düşmana asker toplamak ve düşman unsuruna askerlik yapmak terör suçları olarak kabul edilmiştir.

TCK'nın doğrudan terör suçu olarak ifade ettiği TCK ilgili maddeleri haricinde, TMK'nın "Terör amacı ile işlenen suçlar" başlığında (Md.4), TCK'nın aşağıda

²³⁵Bkz. Kanun No: 6004, RG, 13 Temmuz 2010, Sayı: 27640.

²³⁶Bkz. TCK, Md.302, 307, 309, 310/1, 311, 312, 313, 314, 315, 320.

sıralanan kanunlarda düzenlenen suç fiillerinin terör maksadıyla işlenmesi de terör suçu olarak kabul edilmiştir. Bunlar;

- “a) 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar²³⁷,
- b) 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.
- c) 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.
- ç) 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
- d) Anayasanın 120'nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.
- e) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan”

suç fiilleridir. Bu suç fiillerinin terör maksadıyla işlenmiş olmasını kanun terör suçu olarak kabul etmektedir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1'inci maddesinde ifade edilen;

“Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü

²³⁷Bkz. TCK, Md. 79 Göçmen kaçakçılığı

Md. 80 İnsan ticareti

Md.81-84: Hayata Karşı Suçlar

Md. 86-87: Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar

Md. 96, İskence ve Eziyet: Eziyet

Md.106-109, 112-118: Hürriyete Karşı Suçlar

Md.142, 148, 149, 151, 152: Malvarlığına Karşı Suçlar

Md.170, Topluma Karşı Suçlar

Md.172-174: Genel Tehlike Yaratan Suçlar

Md.185, 188: Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar

Md.199, 200, 202, 204, 210 Kamu Güvenine Karşı Suçlar

Md.213-215: Kamu Barışına Karşı Suçlar

Md.223-224 Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar

Md.243-244 Bilişim Alanında Suçlar

Md.265, Millete ve Devlete Karşı Suçlar

Md.294, Adliyeye Karşı Suçlar

Md.300, Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar

Md.310/2, 316 Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar

Md.317-319 Milli Savunmaya Karşı Suçlar

bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemler”

suç işlemek maksadıyla kurulmuş terör örgütünün faaliyetleri kapsamında işlendiğinde, terör suçu sayılmaktadır.

Buna göre 3713 sayılı TMK kapsamında yer alan terör örgütüne üyelik, terör örgütleri adına suç işlemek, terör örgütlerini finanse etmek, terör örgütlerini desteklemek, terör propagandası yapmak, terör örgütlerine yardım etmek, terör eylemlerine katılmak veya bu eylemleri yönlendirmek, terörle ilgili casusluk faaliyetleri yapmak terör suçu sayılmıştır. Ancak, terörle mücadele mevzuatında zaman zaman yapılan değişiklikler farklı suç fiillerinin terör suçu olarak eklenebilmesini ya da terör suçu olmaktan çıkarılabilmesini mümkün kılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZMİN FİNANSMANI

2.1. Terörizmin Finansmanının Kavramsal Boyutu

Türk hukuk sisteminde terörizmin finansmanı hususu 2006 yılına kadar müstakil bir suç fiili olarak düzenlenmemektedir. Bu fiilin müstakil bir suç fiili olarak düzenlenmesi 2006 tarihinden itibaren. Bu düzenlemeler bağlamında terör eylemlerini yapanların yanı sıra terör eylem ve örgütlerine finans sağlayanlarında cezalandırılması öngörülmüştür. Terörün finansmanı suçu, Türk hukuk mevzuatında ilk önce TMK'nın 8'inci maddesiyle düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun (TFÖHK-6415), Şubat 2013 tarihinde kabul edilerek Resmi Gazetenin 28561'inci sayısında yayınlanarak uygulamaya konulmasıyla yürürlüğe girmiştir. 6415 sayılı yasayla terörizmin finansmanı suçu, Birleşmiş Milletlerin Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesi (BMTFÖDUS) kapsamında yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemede terörün finanse edilme suçu 6415 sayılı Kanun'un ikinci bölümünde, malvarlığının dondurulması tedbirine ilişkin hükümler ise kanunun üçüncü bölümünde düzenlenmiştir.

Çalışmamızın bu bölümünde terörizmle mücadelede önem taşıyan terörün finansmanı kavramı ve terörizmin finansmanı suçu Türk ceza mevzuatı bağlamında ana hatlarıyla izah edilerek terörizmin finans kaynaklarının ve ulusal bazda terörizmin finansmanı ile ilgili mevzuat üzerinde durulacaktır. Terörizmle etkin bir mücadelenin verilebilmesi için terörizmin finansmanının unsurlarının bilinmesi de zaruridir.

2.1.1. Kavram Olarak Terörizmin Finansmanı

Terörizme kaynak sağlanması, terör eylemlerinin ve terör teşekküllerinin ekonomiyile ilişkilerinin boyutlarından birini oluşturur. Terörizmle ekonomi arasındaki ilişkinin birinci yönü, devletlerin terör eylemlerini bertaraf etmeye yönelik uyguladığı tedbir ve politikaların ekonomik bakımdan yüksek harcamalarla sonuçlanması ve devletin genel bütçesinde göz ardı edilemeyecek büyüklükte yük oluşturmasıdır²³⁸. Terörle ekonomi arasındaki ilişkinin ikinci yönü ise, teröre ait yönelik nakdi ya da

²³⁸Nihat Ali Özcan, "Terör ve Ekonomi", **Terörizm İncelemeleri**, Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk (Ed.), ASAM Yayınları, Ankara 2000, s. 300.

nakde dönüştürülebilir diğer nakdi evsftaki katkıların, terör eylemlerinin devam edebilmesi açısından yaşamsal değerde kıymete haiz olduğunu ve söz konusu mali kaynak olmadan terör gruplarının ve organizasyonlarının varlığını devam ettirebilmesinin mümkün olamayacağını ifade eder. Bu ilişki çerçevesinde terörün finansmanı, ilke bazında terör ve ekonomi arasındaki güçlü ilişkinin terörizme ait parasal malvarlığı açısından destek yönünü kapsar²³⁹.

Terör ve terörizm terimlerinin üzerinde ittifak edilmiş ortak bir tanımı olmamakla birlikte, BMTFÖDS’de terörün finansmanı terimi, sözleşmede tanımlanan terör faaliyetlerinin yapılmasında kullanılmak üzere kaynak temin etme, fon sağlama veya toplama olarak tanımlanmaktadır (Md.2). Bununla birlikte genel ifadeyle terörün finansmanı, terör eylemi yapmak isteyen birey ya da teşekküllere, faaliyetlerini sürdürmek için ihtiyaç olan kaynakların direkt ya da indirekt olarak sağlanması diye de tanımlanabilir²⁴⁰.

Terör grup ve örgütlerinin varlığını devam ettirebilmesi ve terör eylemlerinin gerçekleştirilebilmesi için tek başına insan unsuru yeterli değildir. Terör eylemlerini yapabilmek, örgüt varlığını devam ettirebilmek maksadıyla insan faktörünün yanı sıra mali kaynağa da ihtiyaç vardır. Bundan dolayı terör teşekküllerinin nihai hedeflerine ulaşabilmeleri, terör eylemlerini sürdürebilmeleri için finans kaynaklarına sahip olmaları zorunluluktur. Aksi halde hem varlıklarını devam ettiremez hem de yapmak istedikleri eylemlerini gerçekleştiremezler. Onun için legal ya da illegal yollardan elde edilsin para, terörün can damarı, yaşam kaynağıdır. Dolayısı ile terörle mücadele esasen terörün finansmanı ile mücadeleyi ifade eder. Bu açıdan terörün finans kaynaklarının yok edilmesi, terörün yok edilmesi anlamına gelir.

Terör eylemi münferit bir eylem olabileceği gibi, planlı olarak yapılan eylemlerden de meydana gelebilir. Bundan dolayı terör örgütünün terör eylemleri için her türlü kaynak temini terörün finans kaynağı olarak ifade edilebilir. Terör örgütünün varlığını ve eylemlerini devam ettirebilmek, ideolojisini yayabilmek için ihtiyaç duyduğu bütün mali kaynaklar terörizmin finansmanı kapsamındadır²⁴¹.

Sonuç itibariyle terörizmin finansmanını; terör eylemlerinde kullanılacağını bilerek ve terör saldırılarında kullanılmasını isteyerek, gerçekleştirilmek istenen terör eylemi

²³⁹Gödekli, s. 51-52.

²⁴⁰Ülkü Halatçı Ulusoy, **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında BM Akıllı Yaptırımları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s. 63.

²⁴¹Council of Europe, “Financing of Terrorism”, <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/financing-terrorism> e.t.: 23/05/2023

ister gerçekleşsin ister gerçekleşmesin; terör örgütüne veya örgüt üyelerine terör suçunu işleyecek olana kişiye kavuşması kastıyla para, taşınır/taşınmaz hak ve alacakların, paraya dönüştürülebilir. Her türlü mali kaynağın toplanması yahut temin edilmesi olarak tanımlayabiliriz²⁴².

2.1.2. Terörün Finansmanının Unsurları

Terör eylemlerini gerçekleştirenlerin gerek varlıklarını devam ettirmek gerekse faaliyetlerini gerçekleştirmek için mali kaynaklar, cezadan muafiyet ve vatandaşlar tarafından sağlanan destek olarak üç ana dayanağı bulunmaktadır. Bu temel kaynaklardan ilki olan mali kaynaklara sahip olmak terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde esas kaynaklar olup eylem yapabilmenin birincil esas şartıdır. Bir başka ifadeyle terörizmin varlığını sürdürebilmesi için mali kaynaklara ihtiyacı vardır. Mali kaynak terör örgütünün varlığının ve faaliyetlerinin devamı için olmazsa olmaz unsurdur. Bu iktisadi fonlar örgüt tarafından temin edilebileceği gibi örgüte ilgi ve yakınlık duyanlar ve legal görünümlü faaliyetler üzerinden olumlu masum bireyler tarafından da sağlanabilir. Böylece terörün mali olarak desteklendiğinden söz edebilmek için iktisadi bir değer var olması temel şarttır²⁴³.

BMTFÖDUS'de terörizmin finansmanının tanımı dolaylı olarak yapılmıştır. Bu tanım sözleşmede düzenlenerek (Md.2/1) açıklanmıştır. Bu sözleşmede terörizmin finanse edilmesine dair yapılan tanımdan hareketle terörizmin finansmanının unsurlarını şöyle sıralamak mümkündür²⁴⁴:

- Terörizmin finansmanı için iktisadi değeri olan fonların temin edilmesi gerekir.
- Herkes terör örgütüne fon sağlayabilir, terörizmi finanse etmek için kişinin örgüt üyesi olması gerekmez.
- Kullanılan yöntemin ve fonun sağlanma biçiminin, terörizmin finansmanı için legal ya da illegal olması önemli değildir.
- Fonun kısmen sağlanması yeterlidir.
- Sağlanan veya toplanan iktisadi kaynağın terör faaliyeti sayılan eylemlerin yapılması maksadıyla kasten temin edilmesi gerekmektedir.

²⁴²Gödekli, s. 55.

²⁴³Gödekli, s. 61-62.

²⁴⁴Gödekli s. 62-63

- Terör eylemi için gereken fonlar, doğrudan ve dolaylı yol ve yöntemlerle sağlanabilir.

2.1.3. Terörizme Finansman Sağlama Suçu

Terörizme mali kaynak sağlama suçu 11 Eylül 2001 İkiz kule saldırısı sonrası suç hukukunda müstakil bir suç olarak düzenlenmiştir²⁴⁵. Türk Ceza Hukuku mevzuatında ise ilk önce 29 Haziran 2006 tarihinde Terörle Mücadele kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla ve TMK'da değişiklik yapılarak düzenlenmiştir Terörizmin finansmanı suç fiili, ilk başta teröre finansman sağlama fiiline iştirake dair hükümler kapsamında değerlendirilerek farklı hükümler uygulanmaktayken yeni düzenlemeyle müstakil bir suç fiiline dönüştürülmüştür. Müstakil suç eylemi olarak düzenlenmeden önce, 765 sayılı TCK döneminde 169'uncu maddeyle düzenlenen silahlı çeteye yardım suçu kapsamında cezalandırılan eylemler²⁴⁶; Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan değişiklikten önce TMK'nın 7'inci maddesi gereğince TCK'da, suç işlemek maksadıyla teşekkül oluşturma (Md.220/7) kapsamında örgüte yardım ve TCK'da ifade edilen silahlı örgüt suçuna (TCK, Md.314) dair genel hükümlere göre cezalandırılmıştır²⁴⁷.

Terörizme iştirakin bir şekli olarak nitelendirilen teröre finansman sağlama müstakil bir suç fiili olarak kabul edildikten sonra 3713 sayılı TMK ile müeyyideye bağlanmıştır. Suç fiili kamu görevlileri tarafından, kamu görevliliği ile elde edilen gücün (kamu gücünün) istismar edilerek işlenmesi durumunda, kanunda ifade edilen yaptırım %50 artırılarak (TMK, Md. 8/A) uygulanır. Suçun tüzel kişi faaliyeti içinde işlenmesi durumunda ise güvenlik tedbirleri uygulamasına hükmolunur (TMK, Md.8/B). Bu düzenlemeler TFÖHK'nun uygulamaya konulmasıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

Öngörülebilirlik ve belirlilik ilkelerine uygun görünmemekte olan terörizmin finansmanı suçu oldukça karmaşık düzenlenmiştir. Bununla birlikte TFÖHK ile mali kaynak temini yasak fiiller (TFÖHK, Md.3) adı altında ifade edilen eylemler terörizme finans sağlama suçu olarak hüküm altına alınmıştır (Md.4).

TFÖHK'da kaynak teminine yönelik yapılması menedilmiş fiiller (Md.3) ifade edilerek terörizmle mücadele maksadıyla hazırlanmış, BM sözleşmelerine ve protokollerine de atıf yapılmıştır. BMTFÖDS'nin 2.maddesinde ifade edilen tanıma

²⁴⁵Zeki Yıldırım, **Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 79-80.

²⁴⁶Nurullah Bodur/Eshat Özkul, **Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları**, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017 s. 205.

²⁴⁷Yıldırım, **Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu**, s. 81-82.

benzer tanımlamalar yapılmıştır. Sözleşme'nin 2'inci maddesinde sayılan bu fiillere, TMK çerçevesinde terör suçu kabul edilen fiiller eklenerek TFÖHK'nun 3'üncü maddesinin muhtevası genişletilmiş, buna bağlı olarak terörizmle ilgili suçların kapsamı da genişletilerek terör suçu tanımı genişletilmiştir²⁴⁸.

2.1.4. Ulusal Mevzuatta Terörün Finansmanı

Uzun yıllardan beri terörizmle mücadele veren Türkiye, günümüzde hala bu kangrenleşmiş²⁴⁹ hastalıkla mücadele vermeye devam etmektedir. Terör faaliyetlerinden dolayı iktisadi kaynaklarını etkin ve verimli olarak kullanamamanın beraberinde getirdiği yoksunluklara maruz kalmış; sosyolojik, siyasal ve mali yönden ağır kayıplara uğramıştır. Köylerin boşalmasıyla bir yandan tarımsal üretimi bitme noktasına gelmiş, şehirlere göçün yüksek oranda gerçekleşmesine neden olarak göçten kaynaklanan sorunların artmasına neden olmuş; telafisi mümkün olmayan can ve mal kayıplarıyla birlikte büyük ekonomik kayıplara uğramıştır. Yarım asırdan fazladır devam edegelen bu sorun, Türkiye'de sosyal, siyasal ve ekonomik istikrarı olumsuz yönde etkilemiş, dış politikasını zayıflatmış, ülke kaynaklarının büyük bir bölümünün terörle mücadeleye harcanmasını, dolayısı ile heba edilmesini sağlamıştır.

Bugün, güvenlik ve asayiş sorunu olarak değerlendirilen ve dağdaki teröriste “üç-beş çapulcu”²⁵⁰ ifadesiyle yaklaşılarak her geçen gün büyüyen gelen terör sorunu, sosyal, siyasal, ekonomik, dış politika ve hukuki açıdan Türkiye'nin en temel sorunlarından. Bu sorunun varlığının kabulü, sorunun çözümüne yönelik izlenen politikalar üzerinde de değişimi beraberinde getirmiştir. Terörle mücadelede hukuki mevzuat alanında yapılan düzenlemeler 15 Temmuz 2016'da yaşanan kalkışma kriziyle yeni bir sürece girmiştir. Bu süreç, terörle mücadelede temel politikanın terörizmi besleyen, terörizmin can damarını oluşturan finans kaynaklarının yok edilmesinin elzem olduğu düşüncesini beraberinde getirmiştir. Bu düşünceden hareketle iç hukukta yapılan hukuki düzenlemeler, terörizmin finans kaynakları ile mücadeleyi hedefleyerek yapılmıştır. Bu bağlamda terörizmin finansmanı ile ilgili olarak Türk hukuk mevzuatında yapılan düzenlemeleri; Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, kanunlar, yönetmelikler, idari

²⁴⁸Yeşim Yılmaz, “Terörizmin Finansmanı Suçu”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XVII, S. 3, Yıl 2020/Özel Sayı, s. 204, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1249893> e.t.: 13/01/2023

²⁴⁹Efkan Ala, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_kurul.cl_getir?pEid=47631 e.t.: 23/05/2023.

²⁵⁰Fuat Uçar/Osman Akandere, “Turgut Özal'ın Kürt Sorununa Yaklaşımı”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Güz 2017, s. 369, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/675412> e.t.: 12/05/2023

düzenleyici işlemler, diğer ulusal mevzuat hükümleri ve tebliğler olarak tasnif ederek sıralayabiliriz²⁵¹.

a) Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri²⁵²

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Md.: 231, 232, 521, 522)

b) Kanunlar

1. Terörle Mücadele Kanunu (3713)²⁵³ (5532 Sayılı Kanun Öncesi)

2. 4738²⁵⁴ sayılı Kanun

3. Türk Ceza Kanunu (5237)²⁵⁵

4. Ceza Muhakemesi Kanunu (5271)²⁵⁶

5. 5532²⁵⁷ sayılı Kanun

6. 5549²⁵⁸ sayılı Kanun

7. Terörün Finansmanının Önlenmesi Kanunu (6415)²⁵⁹

c) Yönetmelikler

1. Kontrollü Teslimat Uygulaması Yönetmeliği

2. Suç Gelirlerinin Aklanmasına Dair Yönetmelik

3. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik

4. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülükler Uyum Programı Hakkında Yönetmelik

5. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

d) İdari Düzenleyici İşlemler

1. Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği

2. Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği

3. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Genelge

²⁵¹MASAK, <https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmani-ulusal-mevzuat> e.t.:16/06/2023; Ferhat Kara, **Terörün Finansmanı ve Karapara Aklama Suçları**, EPAMAT Basım Yayım, Ankara 2018.; Yeşim Yılmaz, s. 196-201.

²⁵²RG: Tarih: 10/07/2018 Sayı: 30474

²⁵³RG: Tarih: 12/04/1991 Sayı: 20843 (Mükerrer)

²⁵⁴RG: Tarih: 17/01/2002 Sayı: 24643 sayılı

²⁵⁵RG: Tarih: 12/10/2004 Sayı: 25611

²⁵⁶RG: Tarih: 17/12/2004 Sayı: 25673

²⁵⁷RG: Tarih: 18/07/2006 Sayı: 26232

²⁵⁸RG: Tarih: 18/10/2006 Sayı: 26323

²⁵⁹RG: Tarih: 16/02/2013 Sayı: 28561

4. Mali Eylem Görev Gücü (FATF) IV. Tur Değerlendirmesi Hazırlıkları ve Ulusal Risk Değerlendirmesi Çalışmaları Hakkında Genelge

e) Diğer Ulusal Mevzuat Hükümleri

1. 4632²⁶⁰ sayılı Kanun

2. Kabahatler Kanunu (5326)²⁶¹

3. Bankacılık Kanunu (5411)²⁶²

4. Sigortacılık Kanunu (5684)²⁶³

5. Çek Kanunu (5941)²⁶⁴

6. Borsa İstanbul A. Ş. Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar İle İlgili Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği

7. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

f) Tebliğler

Konuya dair MASAK tarafından çıkartılmış 5 nolu Basitleştirilmiş Tedbirler, 7 nolu Müşterinin Tanınması, 12 nolu Terörizmin Finansmanı Mal varlığının Dondurulması, 13 nolu Şüpheli İşlem Bildirimine İlişkin Usul ve esaslar, 19 nolu Uzaktan kimlik Tespiti ve Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliğinden meydana gelmektedir.

Türk hukuk mevzuatında terörizmin finansmanı, suç yönüyle 3713 sayılı TMK'da düzenlenmiştir²⁶⁵. Ancak terörizmin finansmanı bağımsız bir suç olarak Şubat 2013'de kabul edilerek uygulamaya konulan 6415 sayılı TFÖHK'la düzenlenmiştir. Terörün finansmanı mevzuatta gerek önleyici gerekse baskılayıcı vasıfta birçok hukuki düzenlemeye konu olmuştur. TFÖHK'dan önce TMK'nın 1'inci maddesinde terör kavramı, ikinci maddede terör suçlusu tanımlanarak, üçüncü maddede terör sayılan suçlar ve dördüncü maddede terör maksadıyla gerçekleştirilen suçlarında terörizm suçu sayıldığı hüküm altına alınmıştır.

TMK'nın ikinci maddesinde birinci maddede ifade edilen fiilleri işlemek maksadıyla organize olmuş örgüt mensupları ve örgüt mensubu olmamakla birlikte birinci maddede ifade edilen fiilleri işleyenlerinde terör suçlusu sayılacağı hükme bağlanmıştır (Md.2).

²⁶⁰RG: Tarih: 7/04/2001 Sayı: 24366

²⁶¹RG: Tarih: 31/3/2005 Sayı: 25772 (Mükerrer)

²⁶²RG: Tarih: 1/11/2005 Sayı: 25983 (Mükerrer)

²⁶³RG: Tarih: 14/06/2007 Sayı: 26552

²⁶⁴RG: Tarih: 20/12/2009 Sayı: 27438

²⁶⁵RG: Tarih: 12/4/1991, Sayı: 20843 (Mükerrer)

2.1.5. Terörizmin Finansmanının Niteliği

Terörizmin temel hedefi, şiddet eylemleriyle toplumda dehşet yaratarak öfke ve kızgınlık meydana getirerek kamu otoritesini ve milletlerarası kuruluşları kendi hedefleri doğrultusunda olumlu davranmaya ya da olumsuz davranışlardan caydırmaya çalışmak olarak ifade edilebilir. Terör grup ve teşekküllerinin amaçları ne olursa olsun varlıklarını devam ettirmek ve faaliyetlerini sürdürebilmek için mutlak surette mali kaynaklara gereksinimleri vardır. Bundan dolayı terör organizasyonları devlet erkinin dikkatine takılmadan ihtiyaçları olan mali kaynaklara sahip olmak ve bu iktisadi kaynakları amaçları doğrultusunda kullanmaya çalışırlar. Bu münasebetle terörizme karşı izlenen mücadele politikalarında, terör örgütlerinin finansman kaynaklarını kesmek verilen mücadelenin başarısında büyük önem taşır²⁶⁶.

Terörün finansmanı ile etkili bir mücadele, ilk önce terörizmin mali kaynaklarının mahiyetinin bilinmesini zorunlu kılar. Bu zorunluluk bağlamında terörün mali kaynaklarının izahı konunun derinlemesine kavranılmasına da katkı sağlayacaktır. Terörizmin finans kaynaklarının önem arz eden temel özelliklerinden biri gizli olarak sağlanmasıdır. Böylelikle terör faaliyetlerinin gizliliği temin edilerek teröre finansman sağlayanların gerçek suçla ilgi ve alakalarının kurulması engellenir. Öte yandan terörizmin finanse edilmesi için sağlanan gelirlere el konulmasını yani müsadere edilmesi engellenir. Keza teröre finansman sağlayanlar bu gelirleri terör organizasyonları adına çalıştırıp işletirken, terör organizasyonlarının gelirlerini meşru yapıya dahil eden aklayıcıların kullandığı yol ve yöntemlerin benzerlerini kullanırlar²⁶⁷.

Terör örgütlerinin faaliyetlerini sürdürmeleri için sadece illegal yollardan sağlanan mali kaynaklar yeterli olmaz. Her ne kadar örgütlerin varlıklarını devam ettirmelerinde yasadışı illegal gelir kaynakları önemli bir kaynak özelliği taşıyor olsa da hiçbir zaman yeterli değildir. Onun için legal yani yasal faaliyetlerden sağlanan gelirlerle de faaliyetlerin finansmanı mümkündür. Bundan dolayı terörizmin finansmanı ile mücadeleyi sürdüren görevlilerin, terörizmin mali kaynaklarıyla alakalı olarak kuşku duyulan hususların tespit edilmesinde temkinli davranmaları başarı açısından büyük önem taşır. Ekonominin temel sektörlerinde iktisadi faaliyette olan ticari işletmeler yasalara uygun olarak sürdürdükleri faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarından terör

²⁶⁶MASAK, **Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği**, <https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-tebligi-2/> e.t.: 15/06/2023

²⁶⁷<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-tebligi-2/> e.t.: 15/06/2023

organizasyonlarına mali destek verebilirler. Onun için terörizmin mali kaynaklarının tespit edilmesinde gelirin kaynağının bilinmesi ve takip edilmesi gibi gelirin kullanıldığı alanlarında bilinmesi takip edilmesi gerekir²⁶⁸.

2.2. Terörizmin Finansman Kaynakları

Terör eylemlerini gerçekleştiren grupların ve örgütlerin varlıklarını ve eylemlerini devam ettirebilmeleri için ihtiyaçları olan sosyal, siyasal ve ekonomik imkanlara sahip olması zorunluluktur. Ancak terörizmin devamlılığını sağlayacak olan temel kaynak mali kaynaklardır. Çünkü örgüt amaçlarına ulaşmak için gerekli altyapıyı oluşturmak zorundadır. Örgütsel faaliyetlerin yapılabilmesi ancak altyapı sorunu giderildikten sonra gerçekleştirilebilir. Örgüt üyelerinin beslenme, barınma, giyinme, ulaşım, haberleşme, yayın, propaganda, silah ve mühimmat gibi temel ihtiyaçların karşılanması örgütsel yapının varlığının devamı ve eylemlerini sürdürebilmesinin olmazsa olmazıdır²⁶⁹. Dolayısıyla örgüt altyapısının oluşturulması içinde mali kaynaklara yani finansmana ihtiyaç vardır. Terörizm finanse edilmediği ya da finans kaynağı temin edemediği zaman faaliyetlerini de yapamaz. Bu münasebetle finansman terörizmin can damarıdır. Finans kaynaklarının kesilmesi esasen terörizmde bertaraf olmasını beraberinde getirir.

Finans kaynakları terör örgütü tarafından doğrudan sağlanabileceği gibi örgüt sempaticanları tarafından, yasal görünümlü faaliyetler üzerinden ve terörü amaçlarına ulaşmada stratejik bir araç olarak kullanan diğer aktörler tarafından sağlanabilir. Rakip devletler tarihi seyir içinde, kendi politik çıkarları uğruna terör eylemlerini ve terör örgütlerini stratejik olarak kullanmışlardır. Bu münasebetle günümüzde de görülebileceği gibi terörizmin en büyük finansman kaynağını devletler oluşturmaktadır²⁷⁰. Türkiye’de terörün finans kaynakları²⁷¹; illegal faaliyetlerden yani yasal olmayan yollardan sağlanan kaynaklar, legal görünümlü faaliyetlerden yani yasal yollardan elde edilen kaynaklar ve diğer ülkeler tarafından sağlanan kaynaklar olarak üç ana başlık altında toplanmaktadır.

²⁶⁸<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimini-genel-tebligini-2/>
e.t.: 15/06/2023

²⁶⁹Gül, s. 57.

²⁷⁰Çütcü/Akbaş, s. 17.

²⁷¹<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimini-genel-tebligini-2/>
e.t.: 15/06/2023

Çalışmamızın konusu gereği terörün mali kaynaklarına dair izahlar ve irdelemeler, Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) tarafından yapılan tasnif kapsamında ayrı ayrı alt başlıklar halinde açıklanacaktır.

2.2.1. Terörizmin Yasal Olmayan Finans Kaynakları

Yasadışı faaliyetlerden yani illegal faaliyetlerden elde edilen mali kaynaklar terör örgütleri açısından önemli finansman kaynaklarıdır. Terör örgütleri, siyasal amaçlı ideolojik örgütlenmeler haricindeki çıkar amaçlı suç örgütleri tarafından gerçekleştirilen yasadışı faaliyetlerden de büyük miktarlarda kaynak temin eder²⁷². Başlıca yasadışı faaliyetler; silah, uyuşturucu kaçakçılığı ve ticareti, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, fidye almak için insan kaçırma, haraç alma, gasp ve soygun yapma, kalpazanlık, tehdit ve şantaj, dolandırıcılık ve sahtecilik olarak sıralanabilir²⁷³. Bu yasadışı faaliyetlerin içinde uyuşturucu madde kaçakçılığı, günümüzde terör örgütlerinin en önemli illegal finans kaynaklarının başında gelmektedir²⁷⁴. Terör örgütleri ile uyuşturucu kaçakçıları arasındaki sıkı ilişki son yıllarda “narcoterrorizm”²⁷⁵ olarak ifade edilmektedir.

Benzer şekilde terörizm ile silah kaçakçılığı arasında da doğrudan bir bağ vardır. Silah kaçakçılığı vasıtasıyla örgütler hem silah ihtiyaçlarını karşılar hem de gelir elde ederler. Bunların yanı sıra terörizmle direkt ya da endirekt olarak bağı olan bireyler üzerinden baskı, tehdit, şantaj yaparak, haraç toplayarak, gasp, soygun, dolandırıcılık, sahtecilik, fidye almak maksadıyla insan kaçırma gibi illegal yollardan kaynak sağlamakta terör örgütlerinin yasadışı finans kaynaklarıdır²⁷⁶.

Ayrıca ticari hayatın içinde ihaleye katılan firmalar, şahıslar üzerinden korku ve tehdit kullanılarak zorla kaynak sağlanması ya da ihaleye fesat karıştırma yoluyla²⁷⁷ fon toplanması da, örgütlerin finans sağlamada kullandıkları yasadışı yöntemlerdir. Terör örgütleri son yıllarda milli sınırlar dışında faaliyette bulunan terörist örgütlerle işbirliği yaparak her türlü kaçakçılık (insan, silah, uyuşturucu, göçmen, vb.) ve kaçakçılığa bağlı ticaret yaparak, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığını iş olarak yapan suç örgütlerinin

²⁷²Hakan Ardor, “Terör ve Ekonomi”, **Terörizm**, 1.Baskı, Haydar Çakmak (Ed.), Barış Platin Kitap Ltd. Şti., Ankara 2008, s. 115.

²⁷³Ardor, s.115; Gül, s. 58; <https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-tebliği-2/> e.t.: 15/06/2023

²⁷⁴Ardor, s. 115.

²⁷⁵Wikipedia, **Narcoterrorism**, <https://en.wikipedia.org/wiki/Narcoterrorism> e.t.: 01/02/2024.

²⁷⁶Engin Akın, **Terör ve Terörün Finansmanı Suçu**, Adalet Yayınevi, 1.Baskı, Ankara 2009, s. 369.

²⁷⁷EGM, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2021 Raporu**, KOM Yayınları, Ankara, Mayıs 2022, s. 24

kazançlarından pay alarak ta illegal (yasal olmayan) yoldan finansman sağlamaktadır²⁷⁸.

a) Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve ticareti: Terör örgütleri bakımından illegal faaliyetlerden sağlanan gelir kaynaklarının başında uyuşturucu madde kaçakçılığı ve ticareti gelir²⁷⁹. Narko terörizm olarak ta ifade edilen uyuşturucu kaçakçılığı ve ticareti, son yıllarda terör örgütlerinin operasyonlarını finanse etmek, eleman ve uzmanlık kazanmak amacıyla kullandıkları önemli bir finansman kaynağıdır²⁸⁰. Her ne kadar suç örgütlerinin faaliyetlerini sürdürmede temel finans kaynaklarını hangi yoldan sağladığı, örgütün ideolojisine ve büyüklüğüne göre farklılık gösterse de, küresel getirisi milyar dolarlarla ifade edilen uyuşturucu madde ticareti, üretimi, nakli ve pazarlanması kolay, kar oranı yüksek olduğundan terör örgütleri için faaliyetlerini sürdürmede cazip bir gelir kaynağıdır²⁸¹. Son yıllarda suç örgütlerinin yasadışı finans yollarında yeni ticaret ve sevkiyat yöntemleri geliştirmesiyle uyuşturucu bağlantılı suçlarda küresel boyutta bir artışın olduğu ifade edilebilir²⁸².

b) Silah kaçakçılığı: Silah kaçakçılığı özellikle terör olaylarının arttığı dönemlerde ortaya çıkan ve artış gösteren bir kaçakçılık türü olduğundan, terörizm ile silah kaçakçılığı arasında doğrudan bir ilişkinin varlığından söz edebiliriz²⁸³. Çünkü terör örgütleri silah kaçakçılığı ve ticaretiyle hem ihtiyaçları olan lojistik malzemeyi temin ederler, hem de örgüte büyük oranda fon sağlarlar²⁸⁴. Silah kaçakçılığı yoluyla silah ve mühimmat ihtiyaçlarını da kolaylıkla sağlayan terör örgütleri açısından silah kaçakçılığı da önemli bir fon kaynağıdır. Türkiye’de gerçekleşen birçok terör olayında silah kaçakçılığı yoluyla elde edilen silahlar kullanılmış ve kullanılmaktadır²⁸⁵.

c) Akaryakıt kaçakçılığı: Akaryakıt kaçakçılığı da suç örgütlerinin yasadışı fon kaynaklarından biridir. Akaryakıt üzerinden önemli düzeyde vergi geliri elde eden Türkiye açısından, ekonomiyi olumsuz yönde etkileyen kaçakçılık faaliyetlerinden biri

²⁷⁸EGM, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2021 Raporu**, s. 47-48.

²⁷⁹Selahattin Gürel, “Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”, **Journal of International Management and Social Researches**, C.2, S. 4, 2015, s. 18, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/492810>, e.t.: 10/04/2023

²⁸⁰Wikipedia, **Narcoterrorism**, <https://en.wikipedia.org/wiki/Narcoterrorism>, e.t.: 01/02/2024.

²⁸¹Ahmet Pek, “Narko Terörizm”, https://www.cagipolisi.com.tr/eski_sitemiz/68/16-17-18.htm e.t.: 01/02/2024; Gürel, s. 19.

²⁸²EGM, **Türkiye Uyuşturucu Raporu Eğilimler ve Gelişmeler**, 1.Baskı, EGM Yayınları No:2023/7, Ankara 2023, s. 15.

²⁸³EGM, **Kaçakçılık ve Sahtecilik Olayları Değerlendirmesi Raporu**, Evren Yayıncılık Basım San. Tic. A.Ş. Ankara, Nisan 1998, s. 1; MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, Maliye Bakanlığı MASAK Yayınları, Ankara 2006, s. 57.

²⁸⁴EGM, **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2021 Raporu**, s. 47; Gürel, s. 19.

²⁸⁵Yıldırım, “Hukuksal Açıdan Terörizmin Finansmanı, Önlenmesi ve Vergisel Boyutu”, s.112.

olup, akaryakıt üzerinden alınan Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi kaybına neden olmaktadır. Aynı zamanda fosil yakıt olarak karbon salınımını artıran nedenlerden biri olan akaryakıt, kaçak yollarla standart dışı olarak geldiğinden içerdiği zararlı kimyasallarla insan ve çevre sağlığı, araçların mekanik yapısı bakımından daha ciddi zararlara neden olur²⁸⁶.

d) İnsan-göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti: İnsan kaçakçılığı ve ticaretinin günümüzde yaşanan siyasal, sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı dünya gündeminin ilk sıralarında yer almakta olduğunu söyleyebiliriz²⁸⁷. Ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkan insan kaçakçılığı terör örgütlerinin yasa dışı finansman sağlama kaynaklarından biridir. Geçim sıkıntısı, işsizlik gibi iktisadi nedenlerin yanı sıra daha iyi bir yaşam gibi sosyal talepler ve savaş ya da siyasal krizlerden dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalanların, kaçak yollarla ve sahte belgelerle bir başka ülkeye gitmeleri ve o ülkelerde kendilerine yeni yaşam alanları edinmelerinde terör örgütleri önemli bir role sahiptir. Bu kaçakçılık türüyle terör örgütleri, örgüte finansman sağlamakla birlikte örgüt militanlarının taşınmasını da kolaylıkla gerçekleştirirler²⁸⁸.

İnsanlığın en kirli suçlarından biri olan insan ticareti, göçmen kaçakçılığından farklıdır²⁸⁹. Göçmen kaçakçılığında insanlar kendi rızalarıyla ya da içine düştükleri zorunluluk nedeniyle yasadışı suç örgütlerine para vererek kendi ülkelerinden başka bir ülkeye gitmeye çalışırlar. Ancak insan ticaretinde, fuhuş ticareti, zorla çalıştırılma, organ ticaretinde kullanılma ve evlatlık verme maksadıyla insanlar kendi rızalarının dışında yaşadıkları bölgeden bir başka bölgeye götürülerek ticarete konu edilirler²⁹⁰. İnsan ticareti, dünya da suç örgütleri üzerinden sağlanmakta olup, suç örgütleriyle yakın ilişki kuran terör örgütleri açısından bu piyasa önemli düzeyde yasa dışı finansman kaynaklarındandır²⁹¹.

e) Fidyeye, haraç, sahtecilik, gasp, soygun ve hırsızlık: Fidyeye, esir edilen veya rehin alınan bir kişinin esirlikten ya da başına gelen bir beladan kurtulmak için kendisinin veya kendi adına bir başkasının ödemesi gereken para, kurtulmalık olarak tanımlanır²⁹².

²⁸⁶Gül, s. 80.

²⁸⁷Tulga Uyar, **Terörle Mali ve Hukuki Mücadele**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 51.

²⁸⁸EGM, **Kaçakçılık ve Sahtecilik Olayları Değerlendirmesi Raporu**, s. 54-55.

²⁸⁹Çetin Arslan, "İnsan Ticareti Suçu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 4, Ankara 2004, s. 21. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/628545> e.t.: 01/02/2024.

²⁹⁰Cuma Bozkurt/Zühal Taşpınar Boz, "Kayıt Dışı Ekonomi ve Terör Örgütleri Finansmanı İlişkisi", **İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi**, 2020, C. 8, S. 2, s. 76, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1104114> e.t.: 01/02/2024.

²⁹¹MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, s. 58; Gürel, s. 20.

²⁹²TDK, s. 700; Gül, s. 65; Gürel, s. 22; Bozkurt/Taşpınar Boz, s. 76.

Suç örgütleri bakımından fidyeyse, bürokratlar ve devlet adamı, zengin iş adamları veya yakınları vb. bireylerin kaçırılıp alıkonularak karşılığında para talebinde bulunulması olarak tanımlanabilir²⁹³. Fidyeye almak maksadıyla adam kaçırmaya yönelik terör örgütlerinin yaygın olarak kullandıkları bir yasa dışı finansman kaynağıdır²⁹⁴.

Haraç, bir kimseden tehdit ve zorbalıkla alınan paradır²⁹⁵. Terör örgütüyle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili kişilerce tehdit, baskı ve korkutma usulleriyle zorbalıkla haraç adı altında para toplanması terörün yasa dışı finans kaynaklarından²⁹⁶. Haraç vermek istemeyenlere yönelik terör örgütüncü yapılan saldırılar neticesinde bu saldırılara maruz kalan kişiler zorla örgüte yardıma mecbur bırakılırlar²⁹⁷.

Terör örgütlerinin bir diğer yasa dışı finans kaynağı ise sahteciliktir. Sahtecilik, terör örgütlerinin kısa zamanda sıcak para kazanmak için uyguladıkları bir fon sağlama kaynağıdır²⁹⁸. Üyelerine sahte kimlik ve pasaport düzenleyen terör örgütleri, talep olması durumunda suç örgütlerine de sahte belge düzenleyerek örgüte fon sağlarlar²⁹⁹.

Gasp, soygun ve hırsızlık eylemleri genel olarak terör örgütlerinin kuruluş aşamasında gelir sağlamak, örgütün propagandasını yapmak için şehir yapılanmalarından yararlanarak başvurulan bir yöntem olup örgüte sıcak para sağlamada etkili bir finansman kaynağı olmuştur³⁰⁰.

f) Kredi kartı dolandırıcılığı: Teknolojideki hızlı gelişmeye paralel olarak sosyal hayatta teknolojik araçların kullanımı da artmıştır. Bu bağlamda internet üzerinden bankacılık işlemleriyle para akışı sağlanmıştır, bu işlemlerin yapılması için kişilerin özel bilgilerinin kullanılması zorunluluğu, bu bilgilerin kopyalanması tehlikesini de beraberinde getirmiştir. Kredi kartları ise, kredi kartı kullanıcıların alım gücüne bağlı olarak bankalar tarafından nakit para gibi tüketicilere alışveriş yapma ve para kullanma imkânı sağlamaktadır. Bu imkân internet üzerinden yapılan alışverişlerde, mağazalarda ve ATM'lerden nakit para çekmek şeklinde kullanılabilir. Tüketicilerin dikkatsiz ve güvenli olmayan kullanımları, terör örgütlerinin kişilere ait özel bilgileri öğrenmelerine ve kişilerin hesaplarına ulaşarak kredi kartı dolandırıcılığı yoluyla örgüte

²⁹³Gül, s. 65; Gürel, s. 22; Bozkurt/Taşpınar Boz, s. 76.

²⁹⁴MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, s. 58.

²⁹⁵TDK, s. 845.

²⁹⁶MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, s. 57.

²⁹⁷Bozkurt/Taşpınar Boz, s. 76.

²⁹⁸Bozkurt/Taşpınar Boz, s. 76.

²⁹⁹Gül, s. 68.

³⁰⁰Yıldırım, "Hukuksal Açısından Terörizmin Finansmanı, Önlenmesi ve Vergisel Boyutu", s. 120; Bozkurt/Taşpınar Boz, s. 76; Gül, s. 67.

finansman sağlamalarına imkân vermektedir³⁰¹. Terör örgütleri kredi kartı dolandırıcılığını yasa dışı finans kaynağı olarak kullanma imkânı sağlamaktadırlar.

2.2.2. Terörizmin Yasal Görünümlü Finans Kaynakları

Terörist örgütler yasal olarak kurulan ve varlığını sürdüren kuruluşlar üzerinden de fon sağlayabilir. Bunlar kar amacı gütmeyen vakıf, dernek gibi kuruluşların aracılığıyla, basın-yayın kuruluşları aracılığıyla, sosyo-kültürel etkinlikler (sergi, kermes, şölen, konser gibi) aracılığıyla ve yasal olarak kurulmuş ticari işletmeler aracılığıyla sağlanan fonlardan oluşur³⁰². Teröre finansman sağlayan yasal görünümlü faaliyetleri; kar amacı gütmeyen kuruluşlardan sağlanan fonlar, ticari işletmelerden sağlanan fonlar ve basın – yayın organlarından sağlanan fonlar olarak üç alt başlıkta sıralayabiliriz³⁰³.

a)Kâr amacı olmayan kuruluşların kullanılması: Kar amacı olmayan dernekler, vakıflar vb. sivil toplum kuruluşları, terör gruplarına kaynak sağlanmasında sıklıkla kullanılan, temel amacı kâr sağlama maksadı olmayan kuruluşlardır. Aidat olarak, bağış olarak ya da yardım olarak temin edilen gelirler, bu kuruluşlarca muhtelif usullerde bireysel teröristlere ya da terör örgütüne aktarılır. Bireyler vakıf ve dernek gibi sivil toplum kuruluşlarına aidat ya da bağışta bulunurken bu kuruluşların amaçlarına uygun faaliyetlerde kullanılacağına inanırlar, terör örgütlerine finansman olarak kullanılacağını bilmezler. Bununla birlikte vakıf, dernek ve yardımlaşma sandığı gibi kar amacı gütmeyen kuruluşların kamu erkinin dikkatini çekmeyeceği düşüncesinden hareketle terör örgütlerine finans desteği sağlayanlarda olabilir³⁰⁴.

b)Ticari işletmelerin kullanılması: Terör örgütleriyle herhangi bir bağlantısı olmayan bireyler üzerine kurulmuş olan ticari firmaların gelirleri terör örgütlerine aktarılabilir. Bu ticari firmaların faaliyet alanları genel olarak terör örgütüne destek sağlayacak faaliyet alanlarıdır³⁰⁵. Çünkü örgütün ihtiyaç duyacağı malların temini yasal olarak bu türden firmalar üzerinden kolayca sağlanabilir. Ulusal ve uluslararası faaliyet gösterebilecek seyahat ve lojistik firmaları bu açıdan terör örgütleri için fevkalade öneme sahiptir. Örgütün gerek kaçakçılık faaliyetlerini sürdürmesi ve bu alandan

³⁰¹Gül, s. 75-76; Bozkurt/Taşpınar Boz, s. 77.

³⁰²Ardor, s.118; Hasan Karaal, **Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Bildirimler**, Maliye Bakanlığı MASAK Yayınları No: 15, Ankara 2009, s. 7.

³⁰³<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-teblig-2/>
e.t.: 15/06/2023

³⁰⁴Akın, s. 368.

³⁰⁵Akın, s. 369.

kaynak sağlanması, gerek üyelerinin yurtdışı çıkışlarını sağlanması bakımından önem taşır³⁰⁶.

c)Görsel, basın-yayın kuruluşlarının fon kaynağı olarak kullanılması: Basın-yayın kuruluşları, medya şirketleri, propaganda faaliyetlerinin yapılması ve finansman sağlanması maksadıyla kullandıkları legal görünümlü kaynaklar arasında yer alır. Örgüt taraftarları bu kuruluşlara büyük miktarlarda reklam gideri adı altında yapacakları ödemelerle örgüte finansman sağlarlar³⁰⁷. Bununla birlikte bu kuruluşlarda çalışan olarak gösterilecek örgüt mensupları üzerinden de örgüte kaynak sağlanır³⁰⁸.

2.2.3. Diğer Ülkeler Tarafından Sağlanan Kaynaklar

Terörü uluslararası politika vasıtası olarak kullanan ya da kullanacak olan ülkelerde terörist örgüt mensuplarına sığınma imkânı vererek, ülkenin topraklarını örgütün yönetim merkezi olarak kullanılmasına müsaade ederek siyasi destek sağlarken mali kaynak ta sağlayabilirler. Terör örgütlerini finanse eden bu ülkeler özellikle terör örgütlerine yakın sivil toplum kuruluşlarına nakdi veya ayni yardımda bulunarak dolaylı yoldan örtülü finansman sağlayabilirler³⁰⁹. Terör örgütü yandaşı olan dernek, vakıf ve yardımlaşma sandığı türünden kuruluşlar, hem örgütün taraftar bulma, hem propaganda faaliyetlerini sürdürme, hem de örgütün toplumda sempati kazanmasına destek sağlayacak şekilde bu kaynakları kullanabileceklerdir.

2.3. Suç Teorisi Bağlamında Terörizmin Finansmanı Suçu

Suç, günümüz hukuk sistemlerinde yasada belirtilen ve yazılı kurullarla menedilen, çiğnenmesi durumunda yaptırım uygulanacak olan eylemler olup, toplumsal nizamın devamlılığı için korunması gereken hukuki değerlerin ihlali anlamına gelen ve haksızlık içeren insan davranışlarıdır

Bir fiilin suç olarak nitelendirilebilmesi için Türk hukuk sisteminde bahse konu fiilin birtakım unsurlara sahip olması gerekir. Suç fiilinde aranan bu hukuki unsurlar suç fiilinin kanundaki tarifinde ifade edilen objektif ve sübjektif unsurlar olup, kanunda tarif edilen suç fiilinin bu unsurlara sahip olması ve aynı zamanda bu fiilin hukuka

³⁰⁶<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-tebliği-2/>
e.t.: 15/06/2023

³⁰⁷ Akın, s. 368.

³⁰⁸<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-tebliği-2/>
e.t.: 15/06/2023

³⁰⁹Gül, s. 89.

aykırı olması da gerekir³¹⁰. Dolayısı ile fiil şayet hukuka aykırılık taşıyorsa suç oluşmayacaktır.

Suç teorisi bağlamında, terörizme finansman sağlama suçu olarak nitelendirilen ve TFÖHK da (6415 sayılı yasa) düzenlenmiş olan suç fiilini, suçun temel unsurları (kanunilik, maddi ve manevi unsurları ve hukuka aykırılık unsusu) bakımından inceleyeceğiz.

2.3.1. Terörizmin Finansmanı Suçunun Kanunilik (Tipiklik) Unsuru

Suçun kanunda tanımlanmış hali kanunilik ya da suçun tipikliği olarak kabul edilir. Suçun kanuniliği bir davranışın ya da eylemin kanunda suç olarak tanımlanan suç tiplerinden birinin tanımına uygun olduğunu ifade eder. 6415 sayılı yasada terörizmin finansmanı suçu 4'üncü maddesinde tanımlanarak hüküm altına alınmıştır. Ancak suç teşkil eden fiil “Fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller” başlığı altında ifade edildikten sonra bu fiillerden birini gerçekleştirmiş olan kişinin terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre 6415 sayılı yasanın 3'üncü maddesiyle ihlal edildiği durumda terörizmin finansmanı suçu sayılacak fiiller yasada ifade edilmiştir.

İşlenmiş olan bu suç fiilleriyse, 6415 sayılı yasanın “Terörizmin finansmanı suçu” başlığı altında 4'cü maddesinde düzenlenerek hüküm altına alınmıştır. Yasa, hem suç sayılan fiilleri hem de bu fiillere uygulanacak yaptırımları öngörmektedir (Md. 4).

Yasal metinlerden hareketle terörizmin finansmanı suçu kanunda tanımlanmaktadır. “Fon sağlama ve toplama” olarak ifade edilen fiil suç olarak kanunda tarif edilmekte olduğundan, terörist örgüt lehine kasten gelir sağlama ve toplama fiilini gerçekleştiren kişi veya kişiler, temin ettikleri mali kaynaklar terör suçunun işlenmesinde kullanılmamış da olsa örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır.

2.3.2. Terörizmin Finansmanı Suçunun Maddi Unsurları

2.3.2.1. Fiil

Ceza hukukunda hareket, kişinin iradesinin ürünü yani kişinin herhangi bir baskı altında olmaksızın kendi hür iradesi altında sonucu meydana getiren veya neticeyi oluşturma yeterliliğine sahip haksızlık teşkil eden insan davranışdır³¹¹. Teröre

³¹⁰Kayıhan İçel, **Ceza Hukuku**, 7.Bası, Beta Basım yayım Dağıtım, İstanbul 2023, s. 311-316.

³¹¹Türk Hukuk Kurumu, **Türk Hukuk Lûgatı**, 3.Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1991, s. 96.

finansman sağlama suçunun objektif şartlarını sağlayan fiil, TMK³¹², da değişiklik yapılmasını öngören kanunda “fon sağlamak veya toplamak” olarak ifade edilen fiillerdir (5532, Md.8). Terörizmi finanse etmeye yönelik hareketler kanunda ifade edildiği gibi fon sağlamak veya fon toplamak fiilleridir. Yine ilgili maddenin devamında suç fiili tanımlanarak hüküm altına alınmıştır (TFÖHK, Md.8). Buna göre mevcut yasal düzenleme kapsamında terörizmin finansmanı suçunun oluşması için fon sağlanması veya fon toplanması dışında kalan fiiller yani fonun değiştirilmesi ya da dönüştürülmesine veya bir başka sonuca yönelen hareketler terörün finansmanı suçu açısından tipikliğin (kanunda tanımlanan fiilin)dışında kalmaktadır.

Türk hukuk sisteminde suçlar harekete göre çeşitli ayrımlara tabi tutulmuştur. Suç olarak kabul edilen fiilin yasadaki tarifinde hareketin gerçekleşmesine göre; tek hareketli, çok hareketli, serbest hareketli, bağlı hareketli, seçimlik hareketli, mütemadi, icrai ve ihmali suçlar olarak tasniflenmektedir³¹³. Bu kapsamlı tasnifte görüleceği üzere harekete göre suçlar kendi içinde hareketin şekline, sayısına ve önemine göre üç grupta incelenmektedir³¹⁴.

Suç fiili olarak kabul edilen hukuki değer ihlal edilmesi, yasanın yapılmamasını emrettiği bir fiilin yapılmasıyla icrai, olumlu bir sonuç çıkması için yasanın yapılmasını emrettiği fiilin yapılmaması ise ihmali bir hareket olarak ortaya çıkar. Birinci durumda kişi dış dünyaya yansıyan aktif bir hareket gerçekleştirmekteyken, ikinci durumda kişi pasif davranış göstererek işi olurluna bırakmakta olup, yasanın kişiden beklediği hareket yapılmamaktadır³¹⁵. Buna göre hukukun yapılmasını emrettiği hareketin yapılmaması ihmali, yasanın yasakladığı hareketin yapılması ise icrai harekettir TCK’da tanımlanan suçların büyük bölümü icrai bir hareketle (yasak norm) işlenebilecek suçlar olarak düzenlenmiştir³¹⁶.

Yasal mevzuatta ifade edilen hareketin şekli açısından terörizmin finansmanı suçu, icrai suçlar niteliğine sahiptir. Zira sağlamak veya toplamak eylemleri iradi olarak aktif bir faaliyette bulunmasını gerektirir. Bu ise kişinin icrai bir davranışı olarak ortaya çıkar.

Terörizmin finansmanı suçunun ihmali olarak da gerçekleşmesi mümkün olabilecektir. Teoride ihmali suçlar, yasada ifade edilen emir normlarını ihlal eden

³¹²RG: 18/07/2006, No: 26232

³¹³Hakeri, s. 154, 163-164; Töngür /Çetintürk/Ayhan, s. 23-27.

³¹⁴Centel/Zafer/Çakmut, s. 257-276.

³¹⁵Hakeri, s. 169-171.

³¹⁶Yurtlu, “Suç Teorisi Bakımından İhmali Suçların Yapısı”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 3, Ankara 2021, s. 580-581

hareketlerdir. Bu hareketler failin yapması beklenen hareketlerdir. İhmal sadece yapmama değil, kişiden bekleneni yapmamadır. Hukuki anlamda ihmalden kaynaklı suçlar; saf-gerçek ihmali, görünüşte ihmali suçlar diye tasnif edilir. Gerçek ihmali suçlarda neticeyi önleme yükümlülüğü olmamasına karşılık, görünüşte ihmali suçlarda neticeyi önleme yükümlülüğü vardır³¹⁷.

Mesela, TCK'nın 98'inci maddesinde düzenlenerek hüküm altına alınan yardım ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi gerçek ihmali suça örnek olarak gösterilebilir. İlgili madde de kişinin yardım etme ve ilgili makamlara bildirme olarak ifade edilen emredici hükme rağmen, bu yükümlülüğü yerine getirmemesi suç olarak tanımlanmıştır.

Görünüşte ihmali suçlarda ise neticeyi önleme yükümlülüğü bulunmakta olduğundan, failin neticeyi önleme yükümlülüğünü kasten yerine getirmemesi sonucunda meydana gelen neticeden sorumlu tutulur³¹⁸. Dolayısıyla bu suçlar, herkes tarafından işlenen suçlar olmayıp hukuken icrai davranışta bulunma yükümlülüğü altında olan bir garantör tarafından işlenebilmektedir. Buna göre görünüşte ihmali suçlar, aynı zamanda özgü suç niteliğindedir³¹⁹. Mesela, Türk Medeni Kanununun 185'inci maddesi kapsamında çocukların bakımından anne-baba birlikte yükümlülük altındadırlar. Bu yükümlülük altında olmalarına rağmen, yükümlülüklerinin kasten yerine getirilmemesine bağlı olarak çocuğun masanın üzerindeki ilacı şeker zannederek yemesi sonucu ölmesi durumunda anne ve baba TCK'nın 83'cü maddesi kapsamında kasten öldürme suçundan sorumlu tutulur.

İhmali suçların gerçekleşmesi göz önünde tutulduğunda terörizmin finansmanı suçunun, görünüşte ihmali suç (ihmal benzeri suç) olarak işlenebileceğini söyleyebiliriz³²⁰. Örneğin; Polis memurunun terör suçlarının işlenmesinde kullanılacak bir fonun varlığını öğrenmesine rağmen, rüşvet aldığından dolayı suçun işlenmesine müdahil olmayarak seyirci kalması, ihmal suretiyle icra şeklinde terörün finansmanı suçunu işlemiş olacaktır³²¹. Terörizmin finansmanı suçu kural olarak icrai davranışlarla işlenebilen bir suç olmasına rağmen, bazı durumlarda ihmali davranışlarla da işlenebilir. Bu tip durumlarda terörizmin finansmanı suçu görünüşte ihmali suç özelliği göstermektedir.

³¹⁷Centel/Zafer/Çakmut, s. 257-261.

³¹⁸Hakeri, s. 171-172; Özgenç, s. 398.

³¹⁹Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 26.

³²⁰Caner Yenidünya/Olgun Değirmenci, "Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu" <https://www.yenidunyahukuk.com/dosyalar/terorun-finansmani-sucu.pdf> e.t.: 01/02/2024.

³²¹Yıldırım, **Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu**, s. 93; Yenidünya/Değirmenci, s. 21.

Suçun gerçekleşmesi yasada belirtilen hareketin yapılmasına bağlı olarak tek hareketli, çok hareketli, seçimlik hareketli suçlar diye sınıflandırılırlar³²². Bu bağlamda hareketin sayısı bakımından terörizmin finansmanı suçu; suçun meydana gelmesi için “fon sağlama” veya “toplama” hareketlerinden birinin yapılması yeterli olacağından tek hareketli suçlar kapsamındadır. Çünkü yasada ifade edilen “sağlama” veya “toplama” hareketlerinden birinin yapılması yeterlidir.

Diğer taraftan yine 6415 sayılı Kanunda ifade edildiği gibi “fon sağlama” veya “toplama” fiilleri birlikte yapılacağı gibi her iki fiilden yalnızca birinin yapılması terörün finansmanı suçunun gerçekleşmesi için yeterlidir. Suç fiilini işleyen kişi sağlama veya toplama hareketlerinden birini ifa edebilir. Kanunda tarif edilen suçun oluşması için sağlama veya toplama fiilleri birbirinin yerine alternatif fiillerdir. Bu açıdan terörizmin finansmanı suçu seçimlik hareketli suç niteliğine sahiptir³²³.

Suç teorisinde, suçun oluşması bakımından yapılan fiili hareketin ehemmiyeti açısından suçlar, bağlı ve serbest hareketli suçlar diye tasniflenir. Yasa, suçun oluşması için yapılacak hareketi ifade ediyorsa bu bağlı hareketli, yasada yapılacak hareket ifade edilmiyorsa serbest hareketli suç diye kabul edilir. Terörün finansmanı suçuyla ilgili olarak yasa, suçun objektif unsurunu meydana getiren temel hareket “fon sağlama veya toplama” diye belirtmektedir (TMK, Md.8). Yasanın ifadesinden anlaşılacağı gibi harekete dair ayırt edici hususlar “fon sağlama veya toplama” olarak ifade edilerek kanunda terörün finansmanı suçu müstakilleştirilmiş ve özel suç olarak düzenlenmiştir³²⁴. Bu müstakilleştirme bağlamında terörün finansmanı suçu bağlı hareketli suç olup seçimlik hareketli bir suçtur ve serbest hareketli suç kategorisinde yer almaz.

Bahse konu suçun cezalandırılmasındaysa, kişinin teröriste ya da bir terör organizasyonuna gelir temin etme (bireysel olarak doğrudan ister gelir sağlasın, isterse toplasın) fiilini gerçekleştirmesi esastır (TFÖHK, Md.4). Yani fon toplama veya sağlama fiilinin cezalandırılabilmesi için bu fiilin “teröristler” veya “terör örgütlerine” yönelik icra edilmesi gerekmektedir.

³²²Töngür/Çetintürk/Ayhan, s. 23.

³²³Bodur/Özkul, s. 206;

³²⁴Gödekli, s. 291-296.

2.3.2.2. Netice

İcrai ya da ihmali insan davranışlarının dış âlemde meydana getirdiği değişikliğe netice denir³²⁵. Ceza hukuku açısından sonuç, kanundaki tarifte yer alan netice olup zarar ya da tehlike biçiminde meydana gelir. Neticenin fiziksel olarak mutlaka görülmesi gerekmemektedir. Zarar meydana getireceğine dair tehlike olması sonucun oluşumu açısından yeterlidir. Keza tehlike zaten bir sonuç yani neticedir. Bu durumda suç fiilleri meydana getirdikleri neticeler bakımından zarar ve tehlike suçları olarak iki grupta tasnif edilebilir³²⁶.

Teoride yapılan tanımlar kapsamında terörizmi finanse etme suçunun objektif unsurlarından olan netice, gelir sağlamak ve toplamak fiillerinin aynı zaman diliminde gerçekleşmesiyle meydana gelir. Burada sağlamak veya toplamak fiilleri fiziki olarak hareket ile neticenin ortaya çıkmasına neden olan bir suç fiilidir. Dolayısı ile terörizmin finansmanı suçu tehlike suçu vasfındadır³²⁷. Keza suçun meydana gelmesi için eyleminin yapılması yeterlidir. Fon sağlama veya toplama fiilinden dolayı bir zararın ortaya çıkması gerekmez. Tehlike suçlarında hareketin yapılması ile tehlike ortaya çıkacağından dolayı sonuç/netice ortaya çıkmış sayılır. Fon sağlam veya toplama fiili gerçekleştiği an suç yasada tarif edilen tanıma uygun olarak ortaya çıkmış olacaktır. Bu bağlamda terörün finansmanını zarar suçu diye nitelendirmek mümkündür.

2.3.2.3. İlliyet (Nedensellik) Bağı

Hukuk öğretisinde hareketle bu hareketin dış dünyada meydana getirdiği sonuç arasındaki bağ yani meydana gelen sonucun yapılan harekete bağlanabilmesi nedensellik/illiyet bağı olarak ifade edilir³²⁸. Neticeli suçlarda suçun tamamlanması için suçun kanuni tarifinde yer alan sonucun gerçekleşmiş olması gerekir. Suç fiiliyle sonuç arasında illiyet bağı olması gerekir. Neticesi harekete bağlı olarak gerçekleşen suçlarda şayet hareket ile netice bitişik ise, hareketin yapılması ile neticede meydana gelmiş olur. Bu bağlamda sırf hareket suçlarında nedensellik bağının varlığı aranmaz, zira hareket ile netice bitişik olup hareketin yapılması ile netice gerçekleşmiştir.

Terörizmin finansmanı suçunda fon sağlama veya toplama hareketlerinin gerçekleşmesi, bu suçun sırf hareket suçu olması münasebetiyle eş zamanlı olarak

³²⁵Timurtaş, s. 248.

³²⁶Özbek ve diğerleri, s. 238.

³²⁷Bodur/Özkul, s. 207.

³²⁸Nevzat Toroslu/Haluk Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 27.Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2023, s. 149.

suçun neticesi de meydana gelmektedir. Bununla birlikte terörizmin finansmanı suçu sadece harekete dayanan ve neticeli olmayan bir suçtur. Bu münasebetle bahse konu suçta illiyet bağının olmadığı ifade edilebilir. Yasada belirtilen fon sağlama veya fon toplama hareketi ile fonun kullanılması sonucu arasında illiyet bağının varlığını kabul etmek, geniş kapsamlı, yorum aşan bir kıyas³²⁹ yapılması anlamına geleceğinden hukukumuzda uygun düşmeyecektir (TCK, Md.2).

2.3.2.4.Fail

Hukuk yazınında fail, yasada tarif edilen hareketin üzerinde hakimiyeti olan gerçek kişi, suçun aktif süjesi olarak ifade edilir³³⁰. Zira belli bir amaca yönelik iradi olarak hareket edebilme yeteneği sadece gerçek kişi yani insanda vardır. Tüzel kişilerin iradi hareketleri olmayacağından dolayı fail olamazlar³³¹. Bu münasebetle faili gerçek kişi olmayan bir suç düşünmekte mümkün değildir. İşlenen suç olarak nitelendirilen fiille ceza hukuku arasındaki bağlantıyı oluşturan fiil ancak bir insan tarafından gerçekleştirilebilir.

Ceza hukukunda suçlar genel olarak herkes tarafından işlenebilir. Yasada tarifli yapılan suç fiili, şayet belli kişilerce işlenebilecek suç fiilleriyse³³² bunlara özgü suçlar denir³³³. Terörü finanse etme suçuyla ilgili olarak, BMTFÖDUS'nin 2.maddesinde fail olarak "*herhangi bir kişi*" denilmekte olup, bu ifade TMK'da değişiklik yapılmasına dair yapılan 5532 sayılı Kanunda "*her kim*" olarak ifade edilmektedir (5532, Md.8). 6415 sayılı Kanun³³⁴,un 4/1'ci fıkrasında ise "*kişi*" denilerek aynı anlam sağlanmıştır. Bu bağlamda terörizmin finansmanı suçu, belli bir gruba ya da belli kişilere özgü işlenmesi mümkün olan bir suç değil, genel olarak herkes tarafından işlenebilen bir suç vasfına sahiptir. Dolayısıyla herhangi bir gerçek kişi ya da kişiler terörizmin finansmanı suçunun faili olabilir.

³²⁹Hakan Karakehya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 34-38.

³³⁰Karakehya, s. 64.

³³¹M. Yasin Aslan, "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, S. 2, Ankara 2010, s. 241. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/397696> e.t.: 01/02/2024

³³²Bkz. TCK, Md.257.

³³³Özbek ve diğerleri, s. 221.

³³⁴Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6415&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> e.t.: 15/07/2023

2.3.2.5. Suçun Konusu

Hukuk doktrininde suçu meydana getiren her eylemin bir konusu vardır. Konusu olmayan bir suç olamayacağından konu suçun objektif şartlarından olup suçun oluşumu açısından zorunluluktur. Suçun konusu, fiilin üzerinde gerçekleştiği nesne olduğundan herhangi bir eşya (hırsızlık) veya kişi (kasten adam öldürme) olabilir³³⁵.

Terörizmi finanse etme suç fiilinde hareketi fon sağlamak ya da toplamak oluşturduğundan bu fiiller “*fon*” yani para ve paraya dönüştürülebilir değerler üzerinde gerçekleştiğinden “*fon*” terörün finansmanı suçunun konusunu meydana getirir. Fon ise, yürürlükte bulunan 6415 sayılı yasanın 2. maddesinde şüpheye mahal bırakmayacak şekilde açıklanmıştır (TFÖHK, Md.2). Yasada yapılan fon kavramının tanımı kapsamında parayla ölçülebilen ve ifade edilmesi mümkün olan her türlü emtia, menfaat ve değer terörizmin finansmanı suçunun konusunu oluşturmaktadır.

2.3.2.6. Mağdur

Ceza hukukunda faili olmayan bir hareket olmadığı gibi, mağduru olmayan bir suç da olmaz. Bir diğer ifadeyle her suçun faili gibi bir de mağduru vardır. Ceza hukukunda suçun maddi unsurlarından birisini oluşturan mağdur, kendisine karşı suç işlenen kişi ya da yapılan hareket sebebiyle haksızlığa maruz kalan kimse diye tanımlanır³³⁶. Bu tanım kapsamında mağdur, gerçek kişiyi ifade eder³³⁷. Teoride mağdurları belli olmayan suçlarda, toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu kabul edilir³³⁸.

Türk ceza hukukunda terörün finansmanı suçunda, işlenen suç fiilinin zarar ve ziyanına maruz kalan kişi, kişiler ve bütün toplum mağdur olabilir. Her terör suçunda hem birey hem toplumu meydana getiren bireylerin topyekûn mağduriyeti söz konusu olur. Buradan hareketle terörün finansmanı suçunun mağduru bireyler haricinde toplumda olacaktır³³⁹.

Bir başka husus ise ceza hukukunda mağdurla birlikte konu olan suçtan zarar görendir. Zarar gören, işlenen suçun mağduruna kıyasla daha geniş kapsamlı anlam içermektedir. İşlenen suç fiili münasebetiyle dolaylı olarak zarara uğrayan her birey (gerçek kişi, tüzel kişi) bu kapsamdadır. Her mağdur suçtan zarar görür, lakin her suç

³³⁵Karakehya, s. 69-70.

³³⁶Cumhur Şahin, **Ceza Muhakemesi Hukuku-I**, 9.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 123.

³³⁷Şahin, s. 123.

³³⁸Özgenç, s. 226-228.

³³⁹Gödekli, s. 305

fiilinden zarar gören mağdur olmamaktadır. Özellikle tüzel kişilikler suçtan zarar gören sıfatındadırlar. Ancak suçtan zarar gören sıfatına gerçek kişilerde sahip olabilir.

Bu nedenlerden dolayı terörizmin finansmanı suçunda da mağdur ile suçtan zarar gören farklılaşabilir. Bu bilgiler kapsamında terörün finanse edilme suçunun mağduru, terörist organizasyonunun direkt hedefinde olan ve örgüte fiili olarak finans sağlanan ülkede yaşayan herkeştir. Terörizmin finansmanı suçunda suçtan zarar gören ise, egemenlik hakkını kullanan devlet tüzel kişiliği, terörizmin önlenmesinde hiç olmazsa dolaylı olarak menfaati bulunan uluslararası toplum ve kuruluşlardır diyebiliriz³⁴⁰.

2.3.2.7. Suçun Nitelikli Unsurları

Ceza hukukunda suçun esas olan biçimine eklenerek cezanın ağırlaştırılmasını ya da azaltılmasını sağlayan hallere suçun nitelikli hali denir³⁴¹. TCK'nın özel bölümünde düzenlenen suçlar şekillerine bakıldığında, öncelikle suçun asıl halinin tarif edildiği görülmektedir. Suçun asıl hali haksızlığın varlığı için zorunlu şartlardan oluşur³⁴². Bununla birlikte suç şekillerinin çoğunluğunda suçun temel şeklinin yanı sıra müeyyidenin ağırlaştırılmasını ya da hafifletilmesini gerektiren hususlara da yer verilmektedir. Suçun nitelikli halleri olarak adlandırılan bu hususların olmaması suçun varlığına zarar vermez, çünkü sürümün kurucu şartı değildir.

Nitelik unsuru açısından terörün finansmanı suçunun nitelikli hali, bu suçu bir kamu görevlisinin işlemesi durumudur (TFÖHK', 6415, Md.4/4). Bu haliyle ağırlaştırıcı nedeni oluşturan hareket, TCK'nın 257.maddesi kapsamında ifade edilen özgü suç niteliğindedir. Esasen genel anlamda suç fiilini işleyen kişinin kamu görevlisi olması birçok suç açısından da suçun nitelikli halini oluşturur. Bu bağlamda terörü finanse etme suçunun nitelik şartı kanunun 4/4.maddesiyle ifade edilmektedir. Kanunda "nüfuz" kavramına da vurgu yapılmıştır. Nüfuz kavramı, sözlük anlamı olarak, söz geçirme, güçlü olma, güç sahibi olma anlamlarına gelmektedir³⁴³. Türk Ceza Hukuku açısından nüfuzun kötüye kullanılması, kanunun kamu görevlilerine görevlerini yerine getirmede sağladığı kanuni gücü, kanunların belirlemiş olduğu kuralların dışında kullanılmasını ifade eder. Bu husus TCK'nın 250.maddesinde düzenlenerek hüküm altına alınmıştır. Bu bakımdan kamu görevlisinin terörizmi finanse etme suçunu

³⁴⁰Hatice Fulya Topuz, "Türk Ceza Hukukunda Terörizmin Finansmanının Önlenmesi", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 2022, s. 84-85.

³⁴¹Dönmezer/ Erman, C. II, s. 575-576; Hakeri, s. 148-150.; Zafer, s. 488

³⁴²Özgenç, s. 229.

³⁴³TDK, s. 1484.

işlemesi bu suç tipinin nitelikli halini oluşturmaktadır³⁴⁴. 6415 sayılı kanun nitelikli hal konusunda TMK'nın 8/A maddesinde ifade edilen hükmü (*verilecek cezanın yarısı oranında artırılarak uygulanacağı*) tekrar etmektedir.

Kanunda ifade edildiği gibi nitelikli halin uygulanmasının birinci nedeni, suç fiilini işleyen kişinin bir kamu görevlisi olması, ikinci nedeni ise kamu görevlisinin terör gruplarına veya teröristlere fon sağlarken veya fon toplarken kanunların kendine sağladığı nüfuzu kötüye kullanmış olmasıdır.

2.3.3. Terörün Finansmanı Suçunun Manevi Unsurları

Suçun manevi unsurları yani sübjektif unsurları, işlenen suç ile fail arasındaki psikolojik bağı ifade eder. Bu ilişki olmadan meydana gelen hiçbir davranış suç fiili vasfı taşımaz. Dolayısıyla suç meydana gelmez. Suçun sübjektif unsurları; kast, taksir, sonucu nedeniyle ağırlanmış suç, amaç ve psikolojik güdü olarak sıralayabiliriz.

2.3.3.1. Kast

Kast, suçun kanundaki tarifinde yer alan objektif unsurların ya da maddi şartların fail tarafından bilinmesi ve istenmesidir. TCK'nın "*Kast*" başlıklı 21/1.maddesinde suçun yasadaki tarif edilen şeklindeki şartların bilerek ve isteyerek yapılması kast diye tanımlanmaktadır. Yasada ifade edilen tanımdan anlaşılacağı üzere kast, bilmek ve istemek olarak iki temel şarta bağlıdır. Dolayısıyla kastın varlığından bahsedebilmek için suçun yasadaki tarifinde yer alan şartları kişinin bilmesi ve bu şartların yerine gelmesini istemesi lazım gelir³⁴⁵. Zira suçun meydana gelmesi yani oluşması, kastın varlığına bağlıdır. Kast, fail ile işlenen fiil ve neticesi arasında manevi bir bağ kurar. Kastın konusunu oluşturan unsurlar ise haksızlığın içeriğini belirleyen olgulardır. Suçun haksızlık içeriğini meydana getiren şartların fail tarafından bilinmesi kastın varlığı için gereklidir³⁴⁶.

Failin, işlediği suç fiilinin objektif şartlarıyla ilgili bilgisinin seviyesine göre kast, doğrudan kast ve olası kast olarak sınıflandırılır. TCK'da "*suçun oluşumu kastın varlığına bağlıdır*" ifadesiyle doğrudan kast (TCK, Md.21/1); "*Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi*" ifadesiyle de olası kast (TCK, Md.21/2) tanımlanmaktadır.

³⁴⁴Topuz, s. 100.

³⁴⁵Toroslu/Toroslu, s. 218-219.

³⁴⁶Toroslu/Toroslu, s. 218.

Kasti olarak işlenebilen suçlar, kural olarak doğrudan ve olası kastla da işlenebilir³⁴⁷. Ancak yasadaki tanım kapsamında “*bilerek, bildiği halde, bilmesine rağmen*” ifadelerine atıf yapılmış suçlar yalnızca doğrudan kastla işlenebilirler. Buna karşılık, kişinin suçun yasadaki tarifinde yer alan maddi şartların gerçekleşebileceğini öngörmekle birlikte tanıma uygun hareketi yaparak suçun kanuni tanımındaki özgünlüğün meydana gelmesini kabullenmesi, hareketi yapmaktan çekinmemesi, *olursa olsun* diye hareket etmesi halinde olası kast gerçekleşmiş olur. Doğrudan ve olası kast arasında bilme şartına dair yoğunluk farklılığı söz konusudur³⁴⁸.

TFÖHK da ifade edilen “*bilerek*”, “*isteyerek*” ifadelerinden (TFÖHK, Md.4) hareketle, teröre fon sağlama suçunda kastın esasını teşkil eden “bilmek” ve “istemek” unsurları gerçekleşmektedir. Bundan mütevellit terörizmin finansmanı suçunun doğrudan kastla işlenebileceğini söyleyebiliriz³⁴⁹.

2.3.3.2. Taksir

Taksir sözcüğü kökeni açısından Arapça olup, bir fiili yapmaya kudreti varken çekinip yapmamak, kusur etmek, eksik-noksan yapmak anlamları taşır³⁵⁰. Ceza hukuku öğretisinde ise, failin göstermekle yükümlü olduğu özen ve itinayı göstermemesinden, ihmalden ya da kusurlu davranmasından dolayı yasada tarifli yapılan suçun özgünlüğüne dair sonucun meydana gelmesi taksir olarak kabul görmektedir³⁵¹. Bu tanımlamada taksirin esasını itina ve özen sorumluluğuna muhalif davranmak oluşturmaktadır³⁵². Çünkü bu özensizlik sonucunda suçun yasal tanımında belirtilen neticenin gerçekleşmesi meydana gelmiştir. Buradan, fail gerekli özeni gösterseydi, ihmalkâr davranmasaydı sonuç gerçekleşmeyecekti anlamını çıkartmamız mümkündür.

TCK'nın “*taksir*” başlıklı maddesinde dikkat ve özen sorumluluğuna muhalif olmaktan kaynaklanan öngörülebilir sonuçların öngörülemez olarak gerçekleşmesi taksir olarak isimlendirilmektedir (TCK, Md.22/2). Ayrıca, yasadaki taksirle işlenen suçların ancak kanunla açıkça düzenlenmesi kaydıyla cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır (TCK, Md. 22/1). Aksi durumda yasadaki açık biçimde bir düzenleme yok iken, taksirli fiil dolayısıyla failin sorumlu tutulması mümkün değildir.

³⁴⁷ Özgenç, **Suç Örgütleri**, 14.Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 184.

³⁴⁸ Akbulut, s. 366-367.

³⁴⁹ Özgenç, s. 183-184.

³⁵⁰ Ali Nazîmâ/Faik Reşad, **Mükemmel Osmanlı Lügati**, 4.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2018, s. 488.

³⁵¹ Dönmezer/Erman, C.II., s. 499.

³⁵² İçel, s. 462-464.

Türk ceza mevzuatında terörizmin finansmanı suçunun taksirli biçimine yer verilmemektedir. Bu münasebetle terörizmin finansmanı suçunun taksirle işlenmesi de mümkün değildir. Dolayısı ile terörün finansmanı suçunun işlenmesinde taksirden söz edilemez.

2.3.3.3. Neticesi Nedeniyle Ağırlaşmış Suç

Neticesi nedeniyle ağırlaşmış suç TCK'nın 23.maddesinde düzenlenerek hüküm altına alınmıştır. Yasal düzenlemeye göre, kişinin kastettiği neticeden daha ağır ya da başka bir neticenin ortaya çıkmasından yükümlü tutulabilmesini, yasa kişinin taksirli hareket etmesine bağlamaktadır (TCK, Md.23). Failin netice nedeniyle ağırlaşmış bir suçtan yükümlü olabilmesi için taksirle hareket etmesi lazım gelmekte olup bu husus yasanın tanımlamasında yer almaktadır.

Ceza hukuku yazınında yapılan hareket, failin kastettiğinden daha ağır ya da başka bir neticeye neden olması, netice nedeniyle ağırlaşmış suç olarak tanımlanmaktadır³⁵³. Netice nedeniyle ağırlaşmış suçlarda fail durumunda olan kişi temel suç tipine nazaran daha ağır bir cezayla cezalandırılacaktır³⁵⁴. Türk ceza sisteminde, failin kasti olarak gerçekleştirdiği terörün finansmanı suçu, “*fon sağlama veya toplama*” (TFÖHK, Md.4) diye ifade edilen ve aynı zamanda fiilide meydana getiren neticeden daha ağır ve farklı bir neticeye de yol açmayacaktır.

2.3.3.4. Amaç ve Saik (Psikolojik Gündü)

Amaç, failin işlemiş olduğu fiil ile gerçekleşmesini istediği ve ulaşmayı düşündüğü sonucu; saik ise failin harekete geçmesine neden olan psikolojik güdüyü ifade eder³⁵⁵. Dolayısıyla amaç ya da saik, eylemi yaparken faili harekete geçiren motivasyondur³⁵⁶. Bazı suçlar açısından yasada bireyin hangi motivasyonla hareket ettiğine önem verilirken, çoğu kez yasada bu husus dikkate alınmaz. Şayet suçun yasadaki tarifinde bir unsur olarak eylemin yapılma motivasyonu yer alıyorsa, kastın yanı sıra bu motivasyonda aranacaktır. Yokluğu suçun oluşumuna engel teşkil edeceğinden suç oluşamayacaktır ve suçun manevi unsuru eksik kalacaktır³⁵⁷.

³⁵³İçel, s. 482.

³⁵⁴Karakehya, s. 117.

³⁵⁵Demirbaş, s. 385.

³⁵⁶Karakehya, s. 108.

³⁵⁷Karakehya, s. 109.

Terörün finansmanı suçunda failin maksadı ile saiki birbirinden ayrılmakta olup, herhangi bir güdünün saik olarak dikkate alınması mümkündür. Mesela, kendisini radikal dinci olarak tarif eden bir terör örgütüne finans sağlayan failin dini bir sistemle yönetilme saikiyle hareket etmesi mümkündür. Ancak terörün finansmanı suçunda failin saikinin hiçbir önemi yoktur. Bir başka ifadeyle, failin hangi maksat ve hangi saiklerin etkisiyle bir teröristi ya da terör örgütünü finanse etmesi suçun meydana gelmesi bakımından önem taşımaz. Bununla birlikte failin amacının yani terörü finanse ederek hangi hedefe ulaşmaya çalıştığı, terörizmin finansmanı suçunun oluşumunda dikkate alınması lazım gelir. Bir başka ifadeyle, teröre fon sağlama veya toplama fiilinin maksadı, terör suçlarında kullanılmasıdır. Zira fon sağlamak ya da toplamak şeklinde oluşturulan finansmanın terör suçlarında kullanılacağı bilinmesi yasal zorunluluktur³⁵⁸. Bu durum TFÖHK'nın 4.maddesiyle düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

TFÖHK'da suçun maddi şartlarının sağlanması için “*terör suçlarında kullanılma bilinci veya terör suçlarında kullanılma amacı*” gösterilmektedir. Böylece suçun teşekkül etmesi için genel kastın yanında özel kastın varlığı da ifade edilmiştir. Kanunda “kullanılması amacıyla” ibaresine yer verilmesi failin iradesinin terör suçlarının işlenmesine yönelmiş olmasını ifade eder ki, bu da özel kastın varlığından söz edebilmemize imkan verir³⁵⁹.

2.3.4. Terörün Finansmanı Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru

Genel bir tanımlamayla hukuka aykırı olmak, hukuki düzenlemelerle çatışmak, hukuki düzenlemelere karşı gelmek, bu düzenlemelere muhalefet etmek olarak tanımlanabilir. Suçun hukuka aykırılığı, yapılan hareketin hukuk düzeni ile çelişmesini ifade eder³⁶⁰. Bu münasebetle hukuka aykırılık, eylem ile hukuk kuralı arasındaki çelişkidir³⁶¹. Bir hareketin hukuka aykırılığı, sadece bir hukuki düzenlemeye değil bütünüyle bir hukuk düzenine muhalif oluş demektir³⁶². Haksızlık olarak ortaya çıkan fiilin temel vasfı, hukuka aykırı oluşudur. Hukuka aykırılığın kapsamını, bir başka ifadeyle içeriğini ise davranış normları tayin eder³⁶³.

³⁵⁸Gödekli, s. 318-319.

³⁵⁹Gödekli, s. 320.

³⁶⁰Karakehya, s. 126.

³⁶¹İçel, s. 318.

³⁶²İçel, s. 319.

³⁶³Özgenç, s. 305.

Türk Ceza Hukuku sisteminde, terörizme finansman sağlama suçunu hukuki mevzuata uygun duruma getiren hukuki bir düzenleme yoktur. 6415 sayılı Kanununda da böyle bir düzenlemeye yer verilmemektedir. Bahse konu suç fiilinde fon sağlamak veya toplamak herhangi bir hukuki hak ya da görevden dolayı da toplanması yönünde bir hukuki düzenleme söz konusu değildir. Bu münasebetle terörizmin finansmanı suçunun, hukuka uygunluğu ya da kusurlu olarak oluşması da mümkün gözükmemektedir. Dolayısı ile terörizme finans sağlama suçu hukuka aykırı bir suç niteliği taşımaktadır.

2.3.5. Kusurluluğu Etkileyen Sebepler

Yükümlülüğün asıl koşulu, insan davranışının iradi olarak vuku bulmasıdır. Bu münasebetle, kişi iradi olarak meydana getirmediği yani fiili işleminde iradesini ortadan kaldıran bir durumda yapmış olduğu eylem hukukla çatışıyor olsa dahi sorumlu tutulmaz. İşlediği fiil ile birey arasındaki bağlantı suç oluşturan haksızlığın manevi unsurunu oluşturur³⁶⁴. Kişinin gerçekleştirdiği eylemden yükümlü tutulabilmesi ve cezalandırılabilmesi için yaptığı eylemin kişiliğinin bir görünüşü olması gerekir³⁶⁵. Bundan dolayı kişinin eylemiyle sonuç arasında bir illiyet bağı esas olup, bu bağ kesildiğinde yükümlülük ortadan kalkacaktır. Bu durum bireyin iradesini yani kusur yeteneğini menfi yönde etkileyen bir faktörün varlığından kaynaklanır.

Kusurluluğa etki ederek ceza sorumluluğunu kaldıran ya da azaltan nedenler TCK'nın 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30,31,32,33 ve 34.maddelerinde açıkça düzenlenmiştir. Yasanın bu maddeleri bağlamında kusurluluğa etki etmeleri sebebiyle önüne geçilmesi mümkün olmayan (mücbir) sebepler, tesadüf, kaza, yanılma, cebir, şiddet, tehdit, sapma, iğrenme, tikslenme ve yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve biyolojik engellilik iradeyi zedelediğinden dolayı ceza sorumluluğunu kaldırır. Bu halde işlenen fiil hukuka aykırı dahi olsa kişiye sorumluluk yüklenmez³⁶⁶.

Terörün finansmanı suçunda hukuki uygunluk unsurunun varlığı düşük bir ihtimal olsa da, TCK'da kusur yeteneğini etkileyen sebeplere dair şartlar ile kusur yeteneğini kaldıran sebeplere ait şartların gerçekleşmesi mümkündür. Kusur yeteneğini kaldıran veya azaltan hallerin bulunması durumunda, kişinin yaptığı eylemin hukuksal anlam ve eyleminin sonuçlarını kavrama, hareketlerini yönlendirme yeteneği zedelenmiştir. Kişi

³⁶⁴Karakehya, s. 345-349.

³⁶⁵İçel, s. 418.

³⁶⁶Dönmezer/ Erman, C. II, s. 541.

davranışlarının üzerindeki yönlendirme istidadını kaybetmiştir³⁶⁷. Böyle bir durumda terörizme finans sağlama suçuna dahil edilmesi mümkün olabilir³⁶⁸.

Terörizmin finansmanı suçunun işlenmesinde, suçu işleyen kişinin kusur yeteneği zedelenmiş ise yani failin kusurluluğunu kaldıran bir sebep varsa, ceza sorumluluğu söz konusu olmasa da, kusurluluğu etkileyen nedenlerin olmadığı hallerde teröriste veya terör örgütüne parasal gelir sağlayan ya da toplayan kişi terörizmin finansmanı suçu işlemiş olduğundan dolayı sorumlu olacaktır.

Terörün finansmanı suçunun seçimlik hareketli suç olmasından dolayı fon toplama, suçun hareketlerinden biridir. Fon toplama failinin terörün finansmanı suçunun oluşmasını sağlayacak ölçüde cebir ve tehdit kullanılmaksızın, kanunda tanımlandığı gibi bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi lazım gelir. Zira mağdurlardan cebir ve tehdit kullanılarak para toplanılması eylemi TCK'nın 149/1-f' de düzenlenen yağma suçunu oluşturacaktır³⁶⁹. Bireylerin cebir ve tehdide maruz kalarak kendilerinden yardım adı altında para toplanılması durumunda, kusur yetenekleri ortadan kalkacağından dolayı kusurları bulunmadığından sorumlu tutulamayacaklardır (TCK, Md.28)³⁷⁰.

Ancak yağma suçunun meydana gelmesine neden olacak ölçüde cebir ve tehdit kullanmanın yanı sıra, bireylerin endişeyle terör örgütlerine yardım mahiyetinde fon sağlamaları durumunda, cebir ve tehditte maruz kalan bu kişiler açısından zorunluluk hali dikkate alınmalıdır. Çünkü kendilerinden talep edileni yerine getirmeleri, isteyerek değil çeşitli endişe ve korkularla icra edilmiştir³⁷¹. Bu kişilerin cezai sorumluluklarında bu zorunluluk hali göz önünde tutularak soruşturma ve kovuşturmayaya konu edilmeleri bireylerin hukuka olan güvenleri ve adaletin sağlanması açısından önem taşımaktadır.

2.3.6. Terörün Finansmanı Suçunun Özel Görünüş Biçimleri

2.3.6.1. Suça Teşebbüs

Teşebbüs, TCK'nın 35'inci maddesiyle düzenlenerek hüküm altına alınmıştır. Bir suçun işlenmesine elverişli araçlarla başlanılmış olan icra hareketleri, failin hâkimiyeti dışında tamamlanamaz ya da tamamlanmış olan icra hareketleri sonucunda, yine failin

³⁶⁷Karakehya, s. 150-152.

³⁶⁸Gödekli, s. 322.

³⁶⁹Özgenç, **Terör Örgütleri**, s. 182-183.

³⁷⁰Bkz. TCK, Md. 28

³⁷¹Özgenç, **Terör Örgütleri**, s. 183.

iradesinde olmayan sebeplerden mütevellit sonucun gerçekleşmediği duruma teşebbüs denir³⁷².

Ceza hukuku öğretisinde, kural olarak teşebbüsün sırf hareket suçlarında söz konusu olmadığı, yalnızca fiilin bölümlere ayrılabilmesi durumunda mümkün olduğu ifade edilmektedir³⁷³. Bu bağlamda fon sağlamak ya da fon toplamak hareketleri parçalara bölünme şartıyla terörün finansmanı suçunda teşebbüs mümkündür³⁷⁴. TFÖHK'nın 4.maddesinde ifade edilen “*fon toplama*” ya da “*fon sağlama*” fiilleri bölünebilme niteliğine haiz olmalarından mütevellit terörizmin finansmanı suçuna teşebbüs olabilmektedir.

2.3.6.2. İştirak (Suç Ortaklığı)

Suç ortaklığı kavramı, hukuk yazınında iştirak olarak da ifade edilmektedir. Ceza hukuku öğretisinde bir tek kişinin yapması mümkün olan bir eylemi, birden fazla kişi tarafından aralarında yapacakları uzlaşmaya bağlı olarak, eylemin gerçekleştirilmesine nedensellik değeri taşıyan bir katkı yaparak iş birliği içinde işlenmesine iştirak denir. Suçların büyük bir kısmı bir veya birden fazla kişi ile işlenmesi mümkündür³⁷⁵. Dolayısıyla terörün finansmanı suçu, iştirak halinde birden çok kişi tarafından suç ortaklığı şeklinde işlenebilir.

Terörün finansmanı suça iki ve ikiden fazla kişinin suça katılması, her suç ortağının fon sağlanması veya toplanması fiillerini işlemesi bakımından doğrudan kastla hareket etmesi, iştirakçilerden hepsinin üzerinde anlaşmaya vardıkları suçun terörizmin finansmanı suçu olması, fon sağlama veya toplama eylemlerinin icrasına başlanmış olması ve nihayet her bir suç ortağının davranışının terör örgütüne ya da bireysel teröristlere para ile ölçülebilir mal varlığı değerlerinin sağlanması veya toplanması eylemleri bakımından nedensel bir katkı sağlaması gerekir³⁷⁶. Ortak faillik, suça azmettirmek ve suç işlenmesine yardım etmek olarak suça ortaklığın türlerinin tamamı terörün finansmanı suçu açısından uygulama alanı bulabilir³⁷⁷.

Kanunda özel bir düzenleme bulunmadığından TCK'nın suç ortaklığına yani iştirake ilişkin genel hükümlerinin (TCK, Md. 37 vd.) bu suç yönünden de uygulanması gerekir. Bu niteliklendirilmiş durumun gerçekleştirilebilmesi açısından eylemi yapan

³⁷²İçel, s. 513; Centel/Zafer/Çakmut, s. 453.

³⁷³Centel/Zafer/Çakmut, s. 458-459.

³⁷⁴Gödekli, s. 323.

³⁷⁵Dönmezer/Erman, C. II, s. 746.

³⁷⁶Bkz. TFÖHK Md.3 ve Md.4.

³⁷⁷Gödekli, s. 325.

failin kamu görevlisi olması, eylemin nitelikli olması için tek başına yeterli şart değildir. Bununla birlikte, fail tarafından kamu görevinden kaynaklanan nüfuzun kötüye kullanılması şartı da aranmaktadır³⁷⁸.

2.3.6.3. Suçların Birleşmesi

Suçların birleşmesi kavramına içtima 'da denir. İçtima kavram olarak birleştirme ve toplanma anlamına gelmektedir. Ceza hukuku açısından ise yasa, bazı durumlarda birden fazla hukuk ihlalini tek suç sayarak tek yaptırım uygulamaktadır. Hukuk literatüründe bu hukuki birleşme içtima olarak nitelendirilmektedir³⁷⁹

Ceza Kanununda tanımlanan her suç fiilinde bir hukuki değer ve yarar korunmak istenmektedir. Kanun koyucu yasal metinlerle bu hukuki değer ve yararın çiğnenmesini önlemek ister. Kural olarak ne kadar suç varsa o karda yaptırım vardır. Bir diğer ifadeyle failin işlediği suçun sayısınca ayrı ayrı cezai yükümlülük doğar. Dolayısıyla fail, kaç farklı suç tipine aykırı hareket ettiyse her birinden ayrı ayrı cezalandırılması gerekir³⁸⁰. Ancak bazı durumlarda işlenen suçta tek hareketle birden fazla yararın, bazı durumlardaysa birbirinden farklı hareketlerle aynı yararın ihlali tek yapıda toplanır. Bu durum suçların birleştirilmesi veya toplanması yani içtima olarak ifade edilir³⁸¹.

TFÖHK, terörün finansmanı için “*fon sağlayan*” ya da “*fon toplayan*” kişilerin eylemleri daha ağır bir yaptırımı gerekli kılan farklı bir suç meydana getirmediği durumda 5-10 yıla kadar hapsine hükmolunur (Md.4). Bu haliyle kanun kendi içinde bir içtima hükmü koymuş bulunmaktadır. Bu suçun oluşması için fon toplama ya da sağlamanın yöntemi önemli olmadığından bu amaçla mağdurlardan cebir ve tehditle para toplamak eylemi hem TFÖHK'nın 4.maddesiyle düzenlenen suçu, hem de TCK'nın 149/1-g'de düzenlenen “nitelikli yağma” suçunu oluşturacaktır. Şayet yağma suçu, suç teşekküllerine fayda temin etmek amacıyla yapılmış ise, yağma suçunu işleyen kişinin 10-15 yıla kadar hapsine hükmolunur (TCK, Md.149/1-g). Yasa, suç örgütüne fayda temin etmek amacıyla yağma suçunun işlenmesini, terörist örgüte fon sağlama suç olarak değerlendirmektedir. Hal böyle olduğunda failin, TFÖHK'nın 4'üncü maddesindeki içtima hükmü nedeniyle sadece nitelikli yağma suçundan cezalandırılması gerekecektir. Ancak fon sağlama ya da toplama eylemleri aynı

³⁷⁸Bodur/ Özkul, s. 211.

³⁷⁹Toroslu/Toroslu, s. 364.

³⁸⁰Karakehya, s. 244.

³⁸¹İçel, s. 584-585.

zamanda TFÖHK’da düzenlenen terörün finansmanı suçu (Md.4) için öngörülen cezadan daha az cezayı gerektiren başka bir suçu oluşturuyorsa, TCK’da düzenlenen ve hüküm altına alınan “fikri içtima” (TCK, Md.44) kuralı gereğince failin sadece TFÖHK’nın 4’üncü maddesi gereğince cezalandırılması ile yetinilecektir³⁸².

Terör eylemlerinde kullanılmak üzere sağlanan fonun, daha sonra bu vasfını gizlemek için bir kısım işlemlere tabi tutularak yasallık kazandırılması işlemleri, bu suçun yanı sıra ayrıca gerçek içtima kuralı gereğince TCK’nın 282’ci maddesin 3’üncü fıkrasında³⁸³ düzenlenen suçu da oluşturacaktır.

Fon sağlama ya da toplama suçlarının, belgede sahtecilik suçları ile birlikte işlenmesi durumunda TCK’nın “İçtima” başlıklı 212’nci maddesindeki gerçek içtima kuralı geçerli olacaktır. Şartları oluştuğunda bu suç yönünden müteselsil suç hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

Fon sağlamak veya fon toplamak fiillerinin belli bir yoğunluk devamlılık gösterdiği hallerde örgüt mensuplarıyla ilişki ve irtibatı tespit edilen failin eylemi, TCK’nın “Silahlı örgüt” başlıklı 314’üncü maddesinin 2’nci fıkrasında düzenlenen örgüt üyesi olmak suçunu oluşturacaktır³⁸⁴.

Teröre finansman sağlayan kişinin örgüt üyeliğinden cezalandırılacağı TMK’nın 8/A maddesinde hüküm altına alınmıştır. Kanunda ifade edilen bu hüküm TCK’nın 220’ci maddesinin 4’üncü fıkrasıyla birlikte düşünülmelidir. Bu durumda örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesi durumunda “ayrıca” bu işlenmiş suçlardan mütevellit yaptırıma hükmolunacaktır. Yasada yapılan değişiklikle Yasada “örgüte üye olma” ve “örgüt adına suç işleme” eylemleri arasında suçların birleştirilmesi kararının verilemeyeceği net bir biçimde ifade edilmiştir³⁸⁵.

TCK’nın 220/6’cı fıkrası ise Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa’nın 38. Maddesinde yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesini karşılamadığını ve bu ilkenin yansımaları olan öngörülebilirlik ile belirlilik kriterlerine aykırı olduğu gerekçesiyle hüküm iptal edilmiştir³⁸⁶. Akabinde sekizinci yargı paketi kapsamında 12 Mart 2024 tarihli Resmî Gazete’nin 10. Maddesi ile 5271 sayılı TCK’nın 220’nci maddenin 6. fıkrası yeniden düzenlenerek; “...ayrıca örgüte üye olmak suçundan cezalandırılır” cümlesi kaldırılarak, yerine “ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile

³⁸²Bodur/Özkul, s. 210-211.

³⁸³Bkz.Md.282

³⁸⁴ Ersan Şen/H.Sefa Eryıldız, **Suç Örgütü**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 550-579

³⁸⁵Bodur/Özkul, s. 210-211.; Gödekli, s. 330

³⁸⁶ Anayasa Mahkemesi Kararı, RG: 8 Aralık 2023, Sayı: 32393

cezalandırılır” cümlesi eklenerek yürürlüğe girmiştir (TCK, Md.220/6 (Değişiklik: 02/03/2024-7499/10) .

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Terör ve terörizm, dünden bugüne insanlık tarihinde var olmuş ve var olan toplumsal düzeni tehdit eden sosyal bir hastalıktır. Türkiye yarım yüzyıldan bu yana terörle mücadele vermektedir. Son 30 yıllık terörün ekonomiye toplam maliyeti 1,2 trilyon ABD doları yani yıllık 40 milyar ABD dolarıdır. Bu rakam son yıllarda Türkiye ekonomisinin verdiği yıllık cari açık tutarına denk gelmektedir³⁸⁷. Bu açıdan bakıldığında binlerce insanın hayatına mal olan ve kaynaklarının büyük bölümünü terörle mücadeleye ayırmak zorunda kalan Türkiye açısından terör belasının ne denli önemli bir sorun olduğu açıkça görülmektedir.

Türk toplumuna ve devletine musallat olan bu sosyal hastalık, milli egemenliğin, demokrasinin, insan haklarının, toplumsal barış ve huzurun, gelişmenin ve kalkınmanın baş düşmanıdır. Türkiye açısından terörle mücadelenin ağır maliyeti, sahip olunan kaynakların etkin ve verimli kullanılabilme imkanını ortadan kaldırdığı gibi bugün içinde yaşadığımız ekonomik şartların da en önemli etkenlerinden birisidir. Bu bakımdan terörün hukuk düzleminde unsurlarının ve finans kaynaklarının belirlenmesi terörle mücadelede etkinliğin sağlanması bakımından göz ardı edilemez önem ve değere sahiptir.

Bu temel düşünceden hareketle çalışmada öncelikle terör ve suç kavramları hem sosyolojik hem de hukuk bağlamlarında tanımlanmaya ve anatomik yapısı izah edilmeye çalışıldı. Çalışmanın birinci bölümünde suç ve ceza kavramları ve genel olarak suçun unsurları kavramsal boyutta ele alındı. Akabinde terör ve terörizm kavramsal boyutuyla tanımlanarak terörün anatomisi irdelenmiş, ulusal hukuk çerçevesinde terör suçları üzerinde durulmuştur. İkinci ve son bölümde ise ulusal hukuk kapsamında terörün finansmanı suçu incelenmiştir.

Yapılan çalışma sonunda; terör ve terörizm kavramlarının üzerinde ittifak edilmiş bir tanımının olmadığı, bundan dolayı terör ve terörizmi finanse etmenin tanımlanmasının zorlaştığı tespit edildi. Bununla birlikte sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk yazınında yer alan tanımlar üzerinden hareketle genel bir tanımın yapılmasının mümkün olduğu kanaatine ulaşıldı. Bu kanaatten hareketle, terör suçunun işlenmesine katkı sağlayacağını bilerek ya da terör eylemlerinde kullanılmasını isteyerek, hedefi belirlenmiş terör eylemi gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilememiş olsun bireysel bir

³⁸⁷Terörün Türkiye'ye Maliyeti Yıllık Cari Açığa Denk Düştü, <https://haber.yasar.edu.tr/genel/terorun-turkiyeye-maliyeti-yillik-cari-aciga-denk-dustu.html>, e.t.: 11/09/2023.

teröriste, terör örgütü üyesine ya da terör örgütüne nakdi olarak ya da nakde dönüştürülebilir bir ekonomik unsur olarak temin edilmesi terörün finansmanı olarak tanımlanabilir. Terörün finansmanı kavramının tanımlanması esasen terörün finansmanı suçunun, suç teorisi bağlamında tanım ve unsurlarını belirleyecek olması hasebiyle önem arz eder. Dolayısıyla yasal mevzuattaki geniş kapsamlı ve muallak ifadelerden uzaklaşarak daha net tanımlara ihtiyaç olduğunu ifade edebiliriz. Türkiye’de 15 Temmuz hadisesiyle daha güçlü bir şekilde Türk kamuoyunun gündemine gelen terör ve terörizmin finansmanı konusunun yaşanan süreçte istismarlara neden olduğu genel olarak toplumun malumudur. Bundan dolayı konu önemini devam ettirmektedir.

Çalışmada, suç teorisi kapsamında terörizmin finansmanı suçu ile ilgili yapılan tespitler şöyledir:

Tartışma alanları mevcut olmakla birlikte yürürlükte olan yasal düzenlemelerde Türk Ceza Hukuku mevzuatı kapsamında değerlendirildiğinde; TFÖHK’la (6415) terörizmin finansmanı suçu düzenlenerek hüküm altına alınmıştır. Bahse konu yasal düzenleme suç teorisine uygun olarak suçun maddi ve manevi unsurlarına sahip, kanunilik ilkesi ve hukuka aykırılık unsurlarına haizdir.

Terörizmin finansmanı suçu, suçun maddi unsurları açısından incelendiğinde; TMKDYDK da “*fon sağlama veya toplamak*” olarak ifade edilen (Md.8) fiiller suçun hareket unsurunu oluşturmaktadır. Terörizmi finanse etmeye yönelik hareketler kanunda ifade edildiği gibi fon sağlamak veya fon toplamak fiilleridir. Hareketin şekli açısından terörizmin finansmanı suçu, icrai suçlar niteliğine sahiptir. Zira sağlamak veya toplamak eylemleri iradi olarak aktif bir faaliyette bulunulmasını gerektirir. Bu ise kişinin icrai bir davranışı olarak dış dünyaya yansır. Terörizmin finansmanı suçunun ihmali olarak ta gerçekleşmesi mümkündür. İhmali suçların gerçekleşmesi kapsamında terörizmin finansmanı suçu, görünüşte ihmali suç (ihmal benzeri suç) olarak işlenebilmesi mümkündür.

Sonuç itibariyle terörün finansmanı, mahiyeti açısından örgüt hiyerarşisi içinde olmamasına rağmen terör örgütüne kasten yardım etmek suçunun özel düzenlenmiş hali olarak ortaya çıkar. Hareket açısından icrai, ihmal bakımından ise görünüşte ihmali yani ihmal benzeri bir suçtur. Hareketin sayısı bakımından terörizmin finansmanı suçu; suçun meydana gelmesi için “fon sağlama” veya “toplama” hareketlerinden birinin yapılması yeterli olacağından tek hareketli suçlar kapsamındadır.

İlgili kanunda ifade edildiği gibi “fon sağlama” veya “toplama” fiilleri birlikte yapılacağı gibi her iki fiilden yalnızca birinin yapılması terörün finansmanı suçunun

gerçekleşmesi için yeterlidir. Suç fiilini işleyen kişi sağlama veya toplama hareketlerinden birini ifa edebilir. Kanunda tarif edilen suçun oluşması için sağlama veya toplama fiilleri birbirinin yerine alternatif fiillerdir. Bu açıdan terörizmin finansmanı suçu seçimlik hareketli suç niteliğine sahiptir.

Terörizmin finansmanı suçu “*bağlı hareketli suç*” olarak ortaya çıkar. Ayrıca kanun kapsamında suçun objektif şartlarını meydana getiren temel hareket “*fon sağlamak/toplamak*” olarak belirtilen fon temin etmektir.

TFÖHK’un 4/1’inci maddesinde belirtildiği üzere teröriste ya da terör teşekküllerine fon temin eden kişi ifadesinden hareketle fon toplama veya sağlama fiilinin cezalandırılabilmesi için bu fiilin “*teröristler*” veya “*terör örgütlerine*” yönelik icra edilmesi gerekmektedir. Şayet ortada bir terörist veya terör örgütü yoksa terörün finansmanı suçunun teknik olarak işlenmesi söz konusu olamaz diye ifade edebiliriz.

Terörün finansmanı suçunda maddi unsuru meydana getiren sonuç, terör suçuna fon sağlamak ya da fon toplamak fiilleriyle aynı anda meydana gelmektedir. Sağlamak veya toplamak fiilleri fiziki olarak hareket ile neticenin ortaya çıkmasına neden olan bir suç fiilidir. Dolayısı ile terörizmin finansmanı suçu tehlike suçu niteliğindedir. Çünkü terörün finansmanı suçunun meydana gelmesi için “*fon sağlama veya toplama*” eyleminin yapılması yeterlidir. Fon sağlam veya toplama eylemi gerçekleştiği an suç yasada tarif edilen tanıma uygun olarak ortaya çıkmış olacaktır. Bu münasebetle terörün finansmanı suçu, sırf hareket suçu olması münasebetiyle zarar suçu diye nitelendirilebilir.

Terörizmin finansmanı suçunda fon sağlama veya toplama hareketlerinin gerçekleşmesi, bu suçun sırf hareket suçu olması münasebetiyle eş zamanlı olarak suçun neticesi de meydana gelmektedir. Bununla birlikte terörizmin finansmanı suçu sadece harekete dayanan ve neticeli olmayan bir suçtur.

Birleşmiş Milletler TFÖDUS de ifade edilen, aynı zamanda suçun failini de ifade eden “*herhangi bir kişi*” ifadesi (Md.2), TMKDYDK’un 8’inci maddesinde “*her kim*” olarak ifade edilmektedir. TFÖHK da “*kişi*” denilerek aynı anlam sağlanmıştır (Md.4/1). Bu çerçevede terörizmin finansmanı suçu, belli bir gruba ya da belli kişilere özgü işlenmesi mümkün olan bir suç değil, genel olarak herkes tarafından işlenebilen bir suç niteliğindedir. Dolayısıyla herhangi bir gerçek kişi ya da kişiler terörizmin finansmanı suçunun faili olabilir.

Terörün finansmanı suçunda hareketi meydana getiren fon sağlamak ya da fon toplamak fiilleri “*fon*” üzerinden gerçekleştiğinden dolayı “*fon*” suç teşkil eder. Bu durum 5532 sayılı kanunda da net bir şekilde ifade edilir (TMKDYDK Md.8).

Bu kapsamda nakdi olarak para ya da parayla ölçülebilen ve ifade edile bütün emtialar, alacaklar, haklar, gelirler ve menfaatler bunları birbirlerine dönüştürmeden ortaya çıkan menfaatler ve değerler terörizmin finansmanı suçunun konusunu oluşturmaktadır.

Türk Ceza hukukunda terörün finansmanı suçunun mağduru, diğer terör suçları mağdurlarıyla aynı birey ya da bireyler olduğu kabul edilmektedir. Terör suçlarında suçun fiilinin doğrudan muhatabı olan kişiler ile toplumu oluşturan bütün bireylerin mağdur olduğu görülür. Dolayısıyla mağdurları toplum ve birey olan bir terör suçunun gerçekleştirilmesi için mali kaynak sağlanması durumunda gerçekleştirilecek terör suçunu neticesinde hayatı (biyolojik varlığı ya da malvarlığı) zarara uğratan kişilerle bütün toplumun mağdur olacağı varsayılmaktadır. Bu sebeplerde dolayı terörizmin finansmanı suçunda suçtan mağdur olan ile suçtan zarar gören farklı olabilir. Terörün finansmanı suçunun mağduru, terör teşekkülünün direkt hedefi olan kişiler, örgüte fiili olarak finansman temin edilen devlette yaşayan herkestir. Terörizmin finansmanı suçunda, zarar gören ise, hükümlerlik gücünü kullanan devlet tüzel kişiliği, terörizmin önlenmesinde hiç olmazsa dolaylı olarak menfaati bulunan uluslararası toplum ve kuruluşlardır diyebiliriz.

Bir kamu görevlisinin teröre finansman sağlama suçunu işlemesi terörün finansmanı suçunun nitelikli halini oluşturur (TFÖHK Md. 4/4). Bu haliyle ağırlaştırıcı nedeni oluşturan fiil özgü suç niteliğindedir.

Terörün finansmanı suçunun, suçun manevi unsurları açısından değerlendirildiğinde ise şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

6415 sayılı kanunun 4’üncü maddesinin ifadesinde görüleceği üzere fon sağlama veya toplama yasak olan fiillerin gerçekleştirilmesinde “*bilerek ve isteyerek*” ifadelerine yer verilmiş olduğundan dolayı, kastın esasını teşkil eden “*bilmek*” ve “*istemek*” unsurları gerçekleşmektedir. Ayrıca yine kanunun 4’üncü maddesinde menedilmiş fiillerin işlenmesi halinde tamamen ya da kısmi olarak “*kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek*” ifadesine yer verildiğinden, terörizmin finansmanı suçunun doğrudan kastla işlenebileceğini söyleyebiliriz.

Türk ceza mevzuatında terörizmin finansmanı suçunun taksirli biçimine yer verilmemektedir. Bu münasebetle terörizmin finansmanı suçunun taksirle işlenmesi de

mümkün değildir. Dolayısı ile terörün finansmanı suçunun işlenmesinde taksirden söz edilemez.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç için TCK'nun da "*Netice sebebiyle ağırlaşmış suç*" başlığı altındaki düzenlemeye (Md.23) göre, failin kastettiği neticeden ağır ya da bir başka sonucun meydana gelmesinden sorumlu olması için failin fiilinin neticenin oluşmasında en azından taksirle olması lazım gelir.

Terörün finansmanı suçunda failin maksadı ile saiki birbirinden ayrılmakta olup, herhangi bir güdünün saik olarak dikkate alınması mümkündür. Terörün finansmanı suçunda failin saikinin hiçbir önemi yoktur. Bununla birlikte failin amacının yani terörü finanse ederek hangi hedefe ulaşmaya çalıştığı, terörizmin finansmanı suçunun oluşumunda dikkate alınmalıdır.

Suçun teşekkül etmesi için genel kastın yanında özel kastın varlığı da önemlidir. 6415 sayılı kanunda "*kullanılması amacıyla*" ibaresine yer verilmesi failin iradesinin terör suçlarının işlenmesine yönelmiş olmasını ifade eder. Bu husus özel kastın varlığından söz edebilmemize imkan sağlar.

Türk Ceza Hukuku sisteminde terörizmi finanse etme suçunu hukuki hale getiren hukuk düzenlemesi yoktur. Bu münasebetle terörizmin finansmanı suçunun, hukuka uygunluğu ya da kusurlu olarak oluşması da mümkün değildir. Dolayısı ile terörizme finans sağlama suçu hukuka aykırı bir suç niteliği taşımaktadır.

Terörizmin finansmanı suçunun işlenmesinde, suçu işleyen kişinin kusur yeteneği zedelenmiş ise yani failin kusurluluğunu kaldıran bir sebep varsa ceza sorumluluğu söz konusu olmasa da, kusurluluğu etkileyen nedenlerin olmadığı hallerde terör teşekkülüne veya teröriste fon temin eden kişiler terörün finansmanı suçunu işlemiş olacağından dolayı sorumlu olacaktır.

Terörizmin finansmanı suçu özel görünüş biçimleri açısından değerlendirildiğinde; sırf hareket suçu olması münasebetiyle fon sağlamak ya da toplamak hareketleri parçalara ayrılması şartıyla suça teşebbüs olabilir. Kanunda ifade edilen "*fon sağlamak veya toplamak*" fiilleri bölünebilir olduğundan sağlamak veya toplamak fiillerinin gerçekleştirildiği esnada terörizmin finansmanı suçuna teşebbüs gerçekleşmektedir.

Ayrıca terörün finansmanı suç fiilinin bir kişiyle değil birden çok kişiyle tarafından birlikte gerçekleştirilmesi de mümkündür. Bundan mütevellit ortaklaşa faillik, azmettirme ve yardım etmek olarak suça iştirakin türlerinin tamamı bu suç açısından uygulama alanı bulabilir.

6415 sayılı TFÖHK'un dördüncü maddesinde kanun, "*fon sağlayan veya toplayan*" kişilerin yine kanunun üçüncü maddesinde suç olarak düzenlenerek hüküm altına alınan fiilleri işlemeleri daha yüksek ceza gerektirici başka suç oluşturmuyorsa alt sınırı beş yıl olmak üzere on yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağını öngörmektedir. Bu haliyle kanun kendi içinde bir içtima hükmü koymuş bulunmaktadır.

Terör eylemlerinde kullanılmak üzere sağlanan fonun, daha sonra bu vasfını gizlemek için bir kısım işlemlere tabi tutularak yasallık kazandırılması işlemleri, bu suçun yanısıra ayrıca gerçek içtima kuralı gereğince TCK'nın 282/3.maddesinde düzenlenen suçu da oluşturacaktır. Fon sağlama ya da toplama suçlarının, sahtecilik suçları ile birlikte işlenmesi durumunda TCK'nun "İçtima" başlıklı 212'inci maddesindeki gerçek içtima kuralı geçerli olacaktır.

Türk ceza mevzuatında terörün finansmanı suçunun anlaşılmasının, suçla mücadelede etkinliğin sağlanmasında önemli olacağı düşüncesinden hareketle; daha etkili yasal düzenlemelerin yapılması bir diğer ifadeyle hukuki altyapının güçlendirilmesi, ulusal ve uluslararası işbirliğinin artırılması ve mali istihbaratın güçlendirilmesi, sınır güvenliğinin artırılması, para aklamanın önüne geçilmesi ve yapılacak eğitimlerle toplumun konuya duyarlı hale getirilmesi bu suçla mücadelede etkinliğin sağlanmasına katkı sağlayacaktır. Bu genel çerçevede;

- Mevcut yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi terörün finansmanı suçuyla mücadelede daha etkili yasal çerçevelerin oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçevede, Terörle Mücadele Kanunu, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ve diğer ilgili mevzuatın güncellenmesi ve iyileştirilmesi önemlidir.

-Terörün finansmanını suçuyla mücadelede uluslararası işbirliği ve bilgi paylaşımı önemli olduğundan, Türkiye'nin bu suçla mücadelede uluslararası aktörlerle işbirliğini artırması ve uluslararası standartlara uygun hareket etmesi de etkin mücadele için önem arzeder.

-Mali istihbarat birimlerinin kapasitesinin artırılması ve finansal izleme mekanizmalarının güçlendirilmesi, uzmanlaşmış birimlerin ve personelin yetiştirilmesi suçu tespit etme ve engelleme konusunda önemli bir rol oynar.

-Sınır güvenliğinin artırılması ve yasa dışı para transferlerinin önlenmesi için sınır kontrollerinin sıkılaştırılması, kaçakçılığı ve terörün finansmanını engellemeye yardımcı olabilir.

-Terör örgütlerinin finansmanını gizlemek için para aklama yöntemlerini kullanması yaygındır. Bu nedenle, para aklama ile mücadele önlemlerinin güçlendirilmesi ve finansal kurumların daha sıkı denetlenmesi suçla mücadelede katkı sağlayabilir.

Bunların yanısıra finansal kurumlar, işletmeler ve halkın terörün finansmanı konusunda farkındalığının artırılması ve eğitimlerin düzenlenmesi, toplumda duyarlılığın sağlanmasında önemlidir. Netice itibariyle bu önerilerin dikkate alınması, Türk hukuk sistemi içerisinde terörün finansmanı suçuyla mücadelede etkinliği artırabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKBULUT, Berrin; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4.Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2017.

_____; **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, 1.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2019.

AKIN, Engin; **Terör ve Terörün Finansmanı Suçu**, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

AKSU, Osman Sulhi; **Ansiklopedik Zabıta Sözlüğü I-II**, Haşmet Yayınları, İstanbul, 1973.

ALKAN, Necati; **Gençlik ve Terörizm**, EGM Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı Yayınları. Ankara, 2002.

ALPARSLAN, M. Şükrü; **Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik**, Teknik Yayınları, İstanbul, 1983.

ALPTEKİN, Hüseyin; **Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri**, 1.Baskı, SETA Yayınları, İstanbul, 2018

ALTUĞ, Yılmaz; **Terörizm Dünü, Bugünü, Yarını**, T.C. içişleri Bakanlığı Yayını, Ankara, 1989.

_____; **Terörün Anatomisi**, 1.Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995.

ARIBOĞAN, Deniz Ülke; **Terör, Tarihin Sonundan Barışın Sonuna**, İnkilap Kitapevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ, İstanbul 2019.

ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet, ALŞAHİN, Mehmet Emin, ÇAKIR, Kerim; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2019.

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKÇEN Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10.Baskı, Ankara 2016.

BAHAR, H. İbrahim; **Sosyoloji**, USAK Yayınları, Ankara 2009.

- BODUR, Nurullah /ÖZKUL, Eshat; **Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları**, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 11.Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2020.
- ÇİTLİOĞLU, Ercan; **Gri Tehdit Terörizm**. Destek Yayınları, Ankara, 2008.
- ÇÜTCÜ, İbrahim/AKBAŞ, Sabiha; **Terör ve Ekonomi**, 1.Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2019.
- DEMİRBAŞ Timur; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014.
- DEMİREL, Emin; **Terör**, 8.Baskı, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- DÖNMEZER, Sulhi; **Kriminoloji**, 6.Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları Fakülteler Matbaası, İstanbul 1981.
- DÖNMEZER Sulhi/ ERMAN Sahir; **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C.I-II-III**, 14. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2016.
- EGM; **Kaçakçılık ve Sahtecilik Olayları Değerlendirmesi Raporu**, Evren Yayıncılık Basım San. Tic. A.Ş. Ankara, Nisan 1998.
- ___ ; **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2021 Raporu**, KOM Yayınları, Ankara Mayıs 2022
- ___; **Türkiye Uyuşturucu Raporu Eğilimler ve Gelişmeler**,1.Baskı, EGM Yayınları No:2023/7, Ankara, 2023.
- EREM, Faruk; **Türk Ceza Hukuku C.I**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.
- ERGİL, Doğu; **Türkiye’de Terör ve Şiddet**, 1.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1980.
- GIDDENS, Anthony; **Sosyoloji**, Cemal Güzel (Yayına haz.)1.Baskı, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2008.
- GÖDEKLİ, Mehmet; **Terörizmin Finansmanı Suçu**, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- GÜL Talip, **Terör & Terörizm**, 1.Baskı, ARK Kitapları Özgü Yayıncılık, İstanbul 2012.

- HAFIZOĞULLARI, Zeki/ ÖZEN, Muharrem; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3.Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2010.
- HAKERİ, Hakan; **Ceza Hukuku**, 18. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2015.
- HEYWOOD, Andrew; **Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları**, Fahri Bakırcı (Çev.) 4. Baskı, BB101 Yayınları: 12, Ankara, 2018.
- İÇEL, Kayıhan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7.Baskı, Beta Basım yayım Dağıtım, İstanbul, 2023.
- KAÇAR, Hamza; **Suç, Suçun Unsurları ve Memur Muhakemesi Hukuku**, Maliye Bakanlığı Yayınları No:1998/349, Ankara, Aralık 1998
- KARA, Ferhat; **Terörün Finansmanı ve Karapara Aklama Suçları**, EPAMAT Basım Yayım, Ankara, 2018.
- KARAAL, Hasan; **Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Bildirimler**, Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Yayınları No: 15, Ankara 2009.
- KARAKEHYA, Hakan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021.
- _____; **Ceza Hukuku**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2018.
- _____; **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 2.Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 205.
- LEWIS, Bernard; **Haşşiler**, 1.Basım, Sebil Yayınevi, İstanbul 1995.
- MANGO, Andrew; **Türkiye'nin Terörle Savaşı**, Doğan Kitap, İstanbul 2005.
- MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, Maliye Bakanlığı MASAK Yayınları, Ankara 2006.
- MASAK, **Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği**, [https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin -bildirimi-genel-tebliği-2/](https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimi-genel-tebliği-2/) , e.t.: 15/07/2023

- NAZÎMÂ, Ali/ REŞAD, Faik; **Mükemmel Osmanlı Lügati**, 4.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2018.
- ÖZBEK Veli Özer/DOĞAN Koray/MERAKLI Serkan/BACAKSIZ Pınar/BAŞBÜYÜK İsa, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2023.
- ÖZGENÇ, İzzet; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**,19.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023
- ÖZTÜRK, Bahri/ ERDEM, Mustafa Ruhan; **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**, 21. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.
- SOYASLAN, Doğan; **Teşebbüs Suçu**, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş. Ankara 1994.
- SÖZÜER Adem; **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/adalet_ao/cezahoh.pdf, e.t.: 29/05/023.
- SUISTOLA, Jouni/VOLKAN, Vamık D. Tarihi ve Psikolojik Boyutlarıyla Uluslararası Terörizm, 1.Baskı, Pusula Yayınevi, Ankara 2018.
- ŞAHİN, Cumhur; **Ceza Muhakemesi Hukuku -I**, 9.Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2007.
- TACAR, Pulat Y.; **Terör ve Demokrasi**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1999.
- TBB; **Türkiye ve Terörizm (Rapor)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI; **Güvenlik Terimleri Sözlüğü**, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, Ankara 2017.
- TDK, **Türkçe Sözlük**, 10.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.
- TESAL, Reşat D.; **Ceza Hukuku I Genel Kısım**, İ.İ.T.İ.A Nihat Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, İstanbul 1979.
- THE UNIVERSITY OF BIRMINGHAM; **Collins Cobuild English Dictionary**, Harper Collins Publishers, London 1997.
- TÜRK HUKUK KURUMU; **Türk Hukuk Lûgati**, 3.Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1991.

- TOROSLU, Nevzat/TOROSLU, Haluk; **Ceza Hukuku Genel Kısım**,27.Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2023.
- TÖNGÜR Ali Rıza/ ÇETİNTÜRK Ekrem/ AYHAN, Ufuk; **Ceza ve Muhakeme Hukukunun Temel Kavramları I**, Polis Akademisi Yayınları, 2.Baskı, Ankara, 2021.
- ULUSOY, Ülkü Halatçı; **Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.
- UYAR, Tulga; **Terörle Mali ve Hukuki Mücadele**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- ÜNAL, Buket; **Terörizm ve Yalnız Kurtlar**, 1.Basım, Nobel Yayın, Ankara, 2022.
- WHITTAKER, David J., **The Terrosism Reader**, Routledge Puplics, New York 2001.
- YILDIRIM, Zeki; **Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- YILMAZ, Sait; **Terör ve Türkiye Düşünce, Strateji, Eylem**, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2011.
- YÜCEBAŞ, Önder; **Suç Ekonomisi ve Terörizmin Finansmanı**, Turhan Kitapevi, Ankara 2011.
- ZAFER, Hamide; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**,5.Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2015.

TEZLER

- AVŞAR, Servet; “Terör ve Türkiye’de Terör Bağlamında PKK”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE, Afyon 2009.
- DİLMAÇ, Sabri; “Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2011.
- GÖKSU, Elif; “Ayrılcı Terörizmin İdeolojik Kökeni: ETA Üzerine İnceleme”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi, SBE, Edirne 2021.

TOPUZ, Hatice Fulya, "Türk Ceza Hukukunda Terörizmin Finansmanının Önlenmesi", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 2022.

YILDIRIM Zeki, "Hukuksal Açıdan Terörizmin Finansmanı, Önlenmesi ve Vergisel Boyutu", **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2010.

YURTLU, Fatih; "Suç işlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2013.

MAKALELER

ARDOR, Hakan; "Terör ve Ekonomi", **Terörizm**, 1.Baskı, Haydar Çakmak (Ed.), Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara 2008, ss.99-126.

ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ, Cemile; "Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki", **Electronic Journal of Political Science Studies**, Vol. 2 No:1, January 2011, pp.1-20.

ARSLAN, Çetin; "İnsan Ticareti Suçu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.53, S.4, Ankara 2004, ss. 19-83.

ASLAN, M. Yasin; "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, S.2, Ankara 2010, ss. 233-246.

BOZKURT, Cuma/ TAŞPINAR BOZ, Zühal; "Kayıt Dışı Ekonomi ve Terör Örgütleri Finansmanı İlişkisi", **İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi**, C.8, S.2, 2020, ss.70-80.

CANDANSAYAR, Selçuk; "Terörizm ve Psikiyatri", **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Cemal Güzel (Haz.), Ayraç Yayınları, Ankara 2002, ss.374-414.

COUNCIL OF EUROPE; "Financing of Terrorism", <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/financing-terrorism>, e.t:23/05/2022.

ÇAĞIRAN, Mehmet Emin; "Terörizm ve Uluslararası Hukuk", **Terörizm**, 1.Bası, Haydar Çakmak (Ed.), Barış Platin Kitap Yayın, Ankara 2008. ss. 41-72.

- ÇAKMAK, Haydar; “Tarihi Açıdan Terör”, **Terörizm**, 1.Baskı, Haydar Çakmak (Ed.), Barış Platin Kitap Ltd.Şti., Ankara, 2008, ss.17-27.
- ÇINAR, Bekir; “The root causes of terrorism”, **METU Studies in Development**, (June), 2009, S.36, s.93-119.
- EŞİTLİ, Ezgi Aygün, “Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi”, **TBB Dergisi** 2013 (104) ss.225-246
- ETİM, Francis; “Metaphysics of Terrorism”, **Advances in Applied Sociology**, Vol.8, No.11, November 2018, pp. 689-697.
- GİBBS, Jack P.; “Conceptualization of Terrorism”, **American Sociological Review**, Vol. 54, 1989, pp. 329- 340.
- GÜREL, Selahattin; “Terör ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”, **Journal of International Management and Social Researches**, C.2, S.4, 2015, ss.15-27.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki/GÜNGÖR, Devrim, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, **TBB Dergisi**, S. 69, Ankara 2007, ss.21-50.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki; “Hukuk ve Ceza Hukuku Biliminin Konusu ve Sınırları Sorunu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.35, S. 1, Ankara 1978, ss.235-279.
- KARACASULU, Nilüfer/OVALI, Şevket; “Terör: Kavramsal Çeşitlilik”, **Mülkiye**, C. XXVIII, S. 243, Ankara 2004, ss.49-62.
- KAZAN, Hüseyin; “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, C. 12, S. 24, 2016, ss. 109-146.
- LOCKHART, Laurence, “Hasan-I-ı Sabbâh ve Haşîşîler”, Süleyman Tülücü (Çev.), Atatürk Üniversitesi **İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, S. 26, Erzurum 2006, ss. 213-240.
- ÖKTEM, Emre; “Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi**, C.3, S.5, İstanbul 2004, ss.133-147.
- ÖZCAN, Nihat Ali, “Terör ve Ekonomi”, Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk (Ed.), **Terörizm İncelemeleri**, ASAM Yayınları, Ankara 2000.ss 300-312.

- ÖZER, Adem; “Terörizm, Ekonomi ve Uluslararası Hukuk”, **Terörizmin El Kitabı**, İskender Karakaya (Ed.) Nobel Yayın, Ankara 2023, ss.241-266.
- ÖZERKMEN, Necmettin; “Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C.44 S.2, Ankara 2004, ss.247-265.
- ÖZTÜRK, Serdar/ÇELİK, Kâmil; “Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, **Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 2, Alanya 2009, ss.85-106.
- PEK, Ahmet; “Narko Terörizm”, https://www.caginpolicisi.com.tr/eski_sitemiz/68/16-17-18.htm, e.t.: 01/02/2024
- RAPİN, Ami Jacques, “Does terrorism create terror?”, **Critical Studies on Terrorism**, Vol. 2 (2), 2009, pp. 165-179.
- SCHMİD, Alex P.; Defining Terrorism, **ICCT Report**, March 2023, https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-20Defining%20Terrorism_1.pdf e.t.:16/06/2023
- SELVİ, Haluk; "Terör Eylemlerine Tarihsel Bir Yaklaşım: Osmanlı Devleti'nde Ermeni Terör Eylemleri ve Yurtdışı Bağlantıları", **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, C. 2, S. 1, Ankara 2011, ss. 39-56.
- SEROZAN, Rona; “Hukukta Yöntem”, **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, C.8, S.Özel, 2013, ss. 2423-2439.
- SPENCER, Alexander; “Questioning the Concept of ‘New Terrorism’”, **Peace Conflict & Development**, Issue 8, January 2006, pp.1-33.
- ŞEN, Yusuf Furkan, “Terörün Toplumlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: PKK Terörü ve Ağrı Gerçeği”, **Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi SBE Dergisi**, C. 1, S. 2, Ağrı 2015, ss.17-70.
- TERAM; “Kavramsal Çerçeve Terör ve Terörizm” <https://teram.org/Icerik/kavramsal-ercevede-terror-ve-terorizm-42>, e.t.: 03/05/2023
- TURİNAY, Faruk; “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, **TBB Dergisi**, S.116, Ankara 2016, ss.39-84.

UÇAR, Fuat/AKANDERE, Osman; “Turgut Özal’ın Kürt Sorununa Yaklaşımı”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Ankara Güz 2017, ss. 365-392.

WEINBERG, Leonard/ PEDAHzUR, Amı/ HIRSCH-HOEFLER, Sıvan; “The Challenges of Conceptualizing Terrorism”, **Terrorism and Political Violence**, 2004, Vol.16, No.4, pp.777–794.

WİKİPEDİA; **Narcoterrorism**, <https://en.wikipedia.org/wiki/Narcoterrorism>, e.t.: 01/02/2024

YALÇINER, Serhan; “Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü ve Terörizmle Mücadele”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C 2, S. 4, Isparta 2006, ss.98-119.

YARSUVAT, Duygun; “Devlet İdaresi Aleyhine Cürümlerin Genel Prensipleri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 30, S.3-4, İstanbul 1964, ss. 665-691.

YAYLA, Atilla; “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C. 45, S.1, Ankara 1990, ss.335-385.

YENİDÜNYA, Caner/ DEĞİRMENCİ, Olgun; “Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda Terörün Finansmanı Suçu” <https://www.yenidunyahukuk.com/dosyalar/terorun-finansmani-sucu.pdf>, e.t.: 01/02/2024.

YILMAZ, Yeşim; “Terörizmin Finansmanı Suçu”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XVII, S.3, Özel Sayı, İstanbul 2020, ss.177-267.

İNTERNET VERİ KAYNAKLARI

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/ceza>

<https://www.mevzuat.gov.tr/>

<https://www.barobirlik.org.tr/>

<https://www.egm.gov.tr/>

<https://dergipark.org.tr/tr/>

<https://masak.hmb.gov.tr/>

<https://tr.wikipedia.org>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Narcoterrorism>

<https://www.elazig.pol.tr/teror-ve-terorizm>

<https://masak.hmb.gov.tr/ulusal-mucadele-tf>

<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmani-ulusal-mevzuat>

<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmanina-yonelik-supheli-islemlerin-bildirimigenel-teblig-2/>

<https://masak.hmb.gov.tr/terorizmin-finansmaninin-onlenmesi-hakkinda-kanunun-uygulanmasina-iliskin-usul-ve-esaslar-hakkinda-yonetmelik>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTer tip=5>

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_kurul.cl_getir?pEid=47631

<http://latinlexicon.org/definition.php?p1=2054640>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060718-1.htm>

http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/adalet_ao/cezahoh.pdf

https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-20Defining%20Terrorism_1.pdf

<https://teram.org/Icerik/kavramsal-cercevede-teror-ve-terorizm-42>

<https://haber.yasar.edu.tr/genel/terorun-turkiyeye-maliyeti-yillik-cari-aciga-denkdustu.html, e.t.: 11/09/2023>

<https://www.yenidunyahukuk.com/dosyalar/terorun-finansmani-sucu.pdf>,

<https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936136.pdf>

https://www.scirp.org/pdf/AASoci_2018121914394060.pdf

<https://www.esbadergisi.com/images/sayi2/cemile-arikoglu.pdf>

<https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423909983.pdf>

<https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/financing-terrorism>

<https://rm.coe.int/03-terorizmin-finansman-ile-mucadele-k-lavuz-web/1680ae679a>

https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/suclularin_iadesi_ek/terorizmin_finansman%C4%B1n%C4%B1n_%C3%B6nlenmesine_ili%C5%9Fkin%C2%20BM%20s%C3%B6zlesmesi.pdf

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/095465590899768>

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/17539150903010251>

<https://www.yenidunyahukuk.com/dosyalar/terorun-finansmani-sucu.pdf>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96467>

https://www.scirp.org/pdf/AASoci_2018121914394060.pdf

https://www.caginpulisi.com.tr/eski_sitemiz/68/16-17-18.htm

<https://people.uncw.edu/ricej/SOC490/Conceptualization%20of%20Terrorism%20by%20Jack%20Gibbs.pdf>

https://www.jstor.org/stable/3791798?read-now=1#page_scan_tab_contents

<https://epub.ub.uni-muenchen.de/13769/1/Feb%2006%20SPENCER%20version%20.pdf>

EKLER

Ek-A. Etik Kurul İzin Talep Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	OĞUZHAN METE KARABIYIK
ÖĞRENCİ NO	2020003019
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Kamu Hukuku
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLIK KAYDINI YAPILIP-YAPILMADIĞI	2023 / 2024 GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	TCK ve diğer yasal mevzuatlar çerçevesinde yer alan Terörizmin Finansmanı suçu ve Terörizmin tanımının detaylı irdelenmesi
TEZİN AMACI	Tez çalışmamızda temel amacımız, terörün finans kaynakları kontrol ve denetim altına alınmadan terörle etkin bir mücadele vermenin mümkün olmadığını ortaya koyarak terörizmin finansmanı suçunun önlenmesi, terörler mücadelenin esasını oluşturmaktır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	TCK kapsamında terörün finansmanı suçu açıklanmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, suç ve ceza kavramaları tanımlanarak genel olarak suç türleri ve suçun unsurları, terör ve terörizm sözcükleri kavramsal boyutta tanımlanmış, terör ve terörizm türleri, unsurları, nedenleri, amaçları açıklanarak ulusal mevzuatta terör ve terörizme dair düzenlemeler ve terör suçları ifade edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise terörizmin finansmanı, unsurları ve terörizmin finansmanı suçu, ulusal mevzuatta terörün finansmanı, niteliği ve terörizmin finansman kaynakları ele alınmış, suç teorisi bağlamında terörizmin finansmanı suçu irdelenmiştir.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	yok
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- SUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	yok
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KÖNULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	yok
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	yok
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (..1.....) Sayfa ...Ölçeği 2) (..1.....) Sayfa ...Anketi 3)..... (..1.....) Sayfa ...Formları 4) (.....) Sayfa
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: OĞUZHAN METE KARABIYIK	ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. TARİH:...../...../ 20...

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve Eğitim Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI		
Adı - Soyadı: FATİH YURTLU Unvanı: DOKTOR ÖĞRETİM ÜYESİ İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: Unvanı: İmzası: / / 20.....	Adı - Soyadı: MUSTAFA TEVFIK ODMAN Unvanı: PROFESÖR DOKTOR İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....		Adı - Soyadı: MURAT KOÇ Unvanı: PROFESÖR DOKTOR İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20...		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: ŞEHAZ ŞAHİN KARAKAŞ Unvanı : Prof. Dr. İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN Unvanı : Prof. Dr. İmzası :Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: ŞİRVAN KALSIN Unvanı: Prof. Dr. İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN Unvanı : Prof. Dr. İmzası :Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN Unvanı: Prof. Dr. İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU Unvanı : Prof. Dr. İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ Unvanı : Prof. Dr. İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. / / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒					
OY ÇOKLUĞU İLE	☐	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

Ek-B. Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.04.04-2400000173

08.01.2024

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: Rektörlük Makamının 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazısı.

İlgi tarihli yazı kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programlarında tez aşamasında kayıtlı **Oğuzhan Mete KARABIYIK, Kaan BURSAL, Muhammed Enver GÖKKILIÇ, Naime ÖRDEK, Mehmet Ali ÇİL** isimli öğrencilere ait tez evraklarının " Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı" alınmak üzere Ek'lerde sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : Öğrencilere Ait Dosyalar.

Ek-C. Tez Etik Kurul İzin Karar Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2400000502

17.01.2024

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 08.01.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400000172 sayılı yazınız.
b) 08.01.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400000173 sayılı yazınız.
c) 10.01.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400000274 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen **Sena AKPARLAK, Oğuzhan Mete KARABIYIK, Kaan BURSAL, Muhammed Enver GÖKKILIÇ, Naime ÖRDEK, Mehmet Ali ÇİL, İpek NUMANOĞLU EŞBERK, Gülenay TÖMEK, Barış ESER, Rukiye Yaren OZAN, Gökmen AYDIN, Muhammet Tuğrul ÖZEN ve Senay DEMİR** isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör